

આદર્શ જૈન

A Picture of An Ideal Jain or a Conqueror

જન કે વિજેતાનું દુષન દશાવસ્થા એક રખાચિત્ર

અર્ચના

આનંદી માળના તંત્રસ્વી

જૂનો-નીરો ધનનાર આજનું એક પ્રાણનાન પુસ્તક

લેખક

વિદ્યાગાથનો નગર શ્રી વા મો શાહ

સર્વ બધું લેખકને સ્વાધીન

પ્રકાશક
ચાન સોની
અંબાલા
(૧૮૬૫)

કુલ ૧૫૫૧ સદી
સેવા આપત્તિ આગળ ૧૮૨૮

ગોલ નાગરિ ૧૫૫૧
૧૮૨૮ નાગરિ ૧૫૫૧
પ્રથમ નાગરિ ૧૫૫૧

કિમત હસ આના

૧૫૫૧ નાગરિ
આગળ ૧૫૫૧
૧૫૫૧ નાગરિ
૧૫૫૧
૧૫૫૧ ૧૫૫૧

ઉપજા

૨

બેટા

બીજી આપ્તિના 'આ મુ ખ' મા રી

૬ આદ્ય જૈન ઝોટો નાના જનવતી નવ ૩૧ ૫

આજકાલ મમાજમા તુરુ માન્યમે વિન
૧૩ અને કિવનકીના વાચન ॥ નમરા દષ્ટ પ્રોહ ન
૧૧૭ તરફ જીવનપ્રવદ માર્ગિન ચમ રવ ૭ નવ
પરિસ્થિતિમા બાર્તમા બમીની નવતુમ અજનવાગી
નિભાસાગી કવમ બજા આરી છે તે એક રૂઝની
નુ ૩ આસા આપે છે

સાચા જૈનો ઉત્પત કરવા માટેના બ ૮ જન
સમાજ મમદા મુખી લ ૪ બમીએ તેમા અનેક ૮
પ્રકો સચ્ચો છે ૨ ૬ રમમા પદેષ રવવત
મર્નિકતા અને બારન્ન રાતો નવનમુખ પ્રવ
આ રખના આભાની નમી કો ૩ રામ રી
૭૧ ૭૧ કરો પુટકે , જગત રા માની
નામમા (જૈન ૬
કાળે જો

૫૨૧ મ યોજના
મખવાવજી

શ્રીયુત્ કુવરજી મૂળચંદ શાહ

ભાવનગર

ના

એક સુચરિત્ આદર્શ માય માતા

અર્પણ !

કહે !

ઝાને ૭૧
'આદર જોત' ની બેઠ

કહે ! દોરે ૫૨

તમા માણી સુભાગ નીજ ખૂટા દોષ
સારિત્રી રૂપાગમ્મા કરમાતી હોય
ય ને રેખના ઝાખાએ કુખાગ દોષ
ન દુઃસરના યોગ્ય ય નરોપ યત્ન દોષ

ઝાને

દુઃસરના નામ દુઃસરના ન્યા રૂપાગમે કહે ૭
વિભાગ રથાને પૈના તુખાએ ૭૧ ૭
નેરાને બદામે અર્પણ સુખે ૭૨ ૭
ને સુખ તુ તુ તુ બસ' વિભાગે ૭૩ ૭

સેરી નિગરાના

આગતું કિસ પ્રત્યાગતા

આવનમનમે

એ

અચરિત ને પ્રેમાણ નેના,

૩ નેનામા

નનામે ૭૪ ની સંતુર નનામા,

નનામે ૭૫ ની પ્રત્યાગતા

નનામે ૭૬ ની આત્મસુખે ૭૭

નનામે ૭૮ ની આત્મસુખે ૭૯

જાને —વનમાં

દુઃખના મંથન કરેતા કરેતા સાવન રેના તેનું લખાઈના
નિરા રેને મેલા કરવામાં જોડે છપન લખાઈ ૫

તે

૩૨ તા નવા મમાનાનું નૂર પાડેલ
૨૪ છતાં જુવાનના પ્રેરણી કામ રતા

૩૩૫

શ્રીયત્ કુવરજી મૂળચર્ચા રાહના

સાત ન મુવાસિત માનુષ કરતા

અ તરફને ।

તેમના દિલની હદાર નાવનાન ।
ચિરાગ દ્રષ્ટિ અને જાવનાભિને ।
સિદ્ધાન્તિમતા ને નિર્મળ નનાદરાન

તથા

શીતળ છતાં તેમના પ્રતાપી

લોહીને

સત્રેમ

સમર્પણ ।

—જ સી

ભૂમિકા

એ જો તથાગી જૈનવર્મની પૈશનીમા ચમકતા એક પ્રતાપી પુરુષ કહો કે ચેતનમગાન કાઠે કીનજી સુપરી નાધી જીવનના જગમા મસ્તપણે મે તા દમતા ને ચોગરમ ચન પ વેરના એક તેજસ્વી મનુષ્ય મદાવીર-આદર્શ જૈનનું આધુ રેખાચિત્ર દોરે તેનો આ એક નમ્ર પ્રધાન છે

પુસ્તકના રૂબેટા ઉવાઠી સૂત્ર્ય દ્રષ્ટિએ ચિત્રના જો ઉકેલતા મદજ્જ મમજી સકારો કે કેનાક અર કચ્ચ । યાનીએ (૧) આજકાલ મગાનમ માને છે તેવો આ જનધમ કે તેનો અગ્રવાસી જૈન નથી જ ૨૦ વુ માવો જૈન અને તેના ધમના-જીવનના મિદાનો અતિ જાન, અતિ હિન્ન દિવ, તેજસ્વી ને પ્રતાપ વના કે અદિમના જર નીચે જીવનના જનના જીવનના જાપએ આપુમા સક્તિ ને ચેતનનો ધન ચનાજ છે ચન વનો એ વહેનો જો છે ભાવ મને ભાવનમા દ્યોતે માગમા નિતર વહેનો જો એજ જૈનની મસ્ત જાપ છે કળા ને કોશત્વની જર ખીએ ત્યાથી જો છે, સૌર્યે તે પ્રમાના મિલે

ત્યાથી ફર જ માણતા જે સમતાની સીતળ નજીઓ
 ત્યાથી રુદ્રે છે મધુગનાને વિજતાના વાડ સાથે
 રિતજના જે ભવનાનો એ લગો લાલ છે ના
 ભગી શાંતિ ને વીરનો ત્યા અમૃતમય છે, બુદ્ધ
 -જ્ઞાન ન Noble બુદ્ધ અને પરમ સાનિતા યુગનો
 મનેડે ત્યાથી મજાગાય છે અંજોનિસ નવનવા યુગના
 નવનરી પગના નરીન પાખી પીછને આગળ વરડ
 આગળને આગળ પ્રવાહુ મરડુ એ જનનુ આધુ ૧
 ૮ ને મુક્તિ જ્ઞાનમ્ય એમ જેનું જેનકે ૮ ૯
 વિગમરથાન છે તેવા એ વીર પુરુષ પછી તેન
મા મા જન કહો કે આ સ પુરુષ કદા નેની

જવનરીનાનો મા એક નાનકડો હતિદામ છે
 આ હતિદામનો નામક કોઈ પથ, વા મરડ
 કે મરડાની વિશોમા ગોધાનારો પામ મનુષ્ય-રો
 નધી પગલુ જેનુ એને માતમનસપૂર્વક રચનતાયો
 જનુ ને જીતવુ છે જેનો મન એમ જન
 નિમનતાઓ ર 'જમ મેગવતાગ એ મદારીર ને
 મૂઢા જ જેન હાથ ' એમ માયો જન હા ' મોકે કે જેને
 જગનની ગમે તેવી પ્રવ સખિ જરા સકે નદિ કે કોઈ
 પશુ મર્વજાની સચા રખુ જેના દોડતા વીરને ખાગી
 સકવા અમમય નિવડે નેવો પુરુષ ગમે તે જાનિ પાનિમા
 જ મો દોષ, ગમે તે રસ કે કાતમા એ અવનરો

દેવ છતાં એ જૈન ૬ માથો જન છે જનન કા
જાતિ પાતિ માથે લેવા-દેવા જન તૈય એ ૭
 અમુક જાતિ, પ્રાન કે દેવતા સંચિત ૨ ગમા સમતાત
 મી કલ નથી પણ એ ન સમ ત સ્વમાનંદગ ય
 ભાવનાઓના ૧ વમા વચનારા જનન ધમ ૪
 જન એ કા જાતિ નરિ પણ ધમ ૬ એ ધમ ૧ ગય
 કે એના નિઘાનને જોવાયે ઉભા ૧ જે મરતીન
 ચાલિ રિશ્મમા નરજ પ્રભાવ નવા પ્રોગસ ને ૧
 તાઓ સરિત ચેતનભર્યું જનન ૭ જે ન જનતા
 રીખરે ત જન છે ૧ ગમે તે સોગમા કે ગમે તે
 જાનિમા એ જ ગમે તેવા જના લંતી પ્રાપ્તિ અરુજો
 ૧ પ્રતિજ્ઞાધીજ (જન તેજે જન તા જા ૬ કે
 રગા થો નદિ ૮૧ તોય) તે જૈન દેવાર અસ્તુ
 આરા જાની આરિત્ર એજ સાલી મુટી હામ
 આરિત્રમા ૪ એ માથો પ્રતિષ્ઠા માને અને કયા મુધા
 દેવામા આગ્રિતુ તેજ કમકે છે ત્યા સુધી દેનો
 નિજન માગા જ રહે છે એનો નિવ આન ધન
 અને પ્રાપ્તિ આગત બનેથી પર કે બ ને ૫ વિગથ
 શા ૧ છે તાસોમા તેમજ આ પુરુષકમા જ્યા જા જાય
 જન્મ વારસા છે ત્યા ત્યા તે માત્ર જનનમાના જાય ના
 અથમા નદિ પણ અતરના શત્રુઓ ગમદર, મેજ
 માયા ૮ ૧ હ વની દુગતનાઓ પગ જાય ના અથમા
 રપરાયો ૧ જેમકે નાગો પ્રતાપ માત્ર બુદ્ધમા તા
 હતો ૧ ૧ નો -કેવડુ તેને તાસડુ બાગતુ ૫ પુ દતુ

અને વનના બોલા-જમતોમા ગીરોદાવ દશામા
 ગદેડુ પુત્રુ છતા તે જેન હતો કારણ કે તે
 દુલ્હના દોન ૧૫ જમ મેળ થો હતો અંગીની
 તુલ મમનો જાદોજાણી, લોકોમા માનપાન
 કલ્યાણ વસ્તુઓ તમ પૂર કરી પોતાના 'મોગ
 ને જ વગી તલુ-દરકોઈ બોમે પોતાના સ્વાકિ
 માન-સ્વમોરવને તેમજ નિરતેજ ન કરના, મ તા
 પુધી આત્મમાગવન વગી ગેવુ એ જ સાચો જય હ,
 એ જ વીગા છે એ જ મહર્ષ છે, એ જ હાસીમપદ
 છે, એ જ દેવ ૧ કે દિવસ છે અનરની હત એ જ
 મામી હત છે વાગીએ જાના છતને પ્રસન્નારા મનુઓ
 મા ૧ આત્મપાતી જાગ-હવો છે 'પ્રમત આત્માઓ છે
 અપ્રમત આત્મા-જેન તો કદીય જાણ પરાજય વખતે
 શિર ડહાવે નદિ તેમ જ જાણ હત પ્રસન્ને પુસાય પજ
 નદિ જ ન રતમે જેન પોતાના નિમ્નનદમા
 વિષય રહે 'કુળી જનું અને' પુનાણુ મે નને
 પ્રાણી કમજોરી એ ૫૦ 'જય'મેજરવો એ જ જેનનું-
 અપ્રમતનું દિ ૧ સમજુ' આ 'વિનિ પીરા કદો કે અ
 અપ્રમતમ ૧ હરન દાના-ગદોદા-દરેક સમમા
 અનગી છતનમા તેમજ જાદો હરનમા-૧૧૫ કરવા
 રખને તેમ જ વિનિધિ કરવા નમવે તેમજ વિચાર
 કરવા ૧૫-અન્યાદ ચાતુ રખવે એ જ જન
 ૧૦ અવમ દોલ-પૂજય ૧૧ - દોલ ૧ એજ

જનનું તેજસ્વી જીવન અને એજ એ વિજેતાની જાતના
હૃદયી છે' વિશેષ તો 'મા પુસ્તક'ની આ ગ્તા પૃષ્ઠો મ્હેમે

ઉપરોક્ત આગવથી આનેખાવના આ ન્દાનમાં
પુસ્તકની હું સમયમાં જ પ્રગટ થતી સુરાગ પધારા
મદિતની આ ચતુષ્કર્ણની આપૃત્તિ માટે વાચકોના
સહયોગમાં ખગતા મને અતિ આનંદ થાય છે અને
વિશેષ આનંદ તો એટલા માટે થાય છે કે
વિજયસાળી તત્વગાન વિચારવામાં ઉપદેશવામાં
ને વિચારવામાં જેણે પાના વાંચી દૂળથી જે
એવી એક પ્રખર ચિત્તનસીન શક્તિના દાણ એક
વિસ્તૃત 'વિદ્યાવલોખન લ માધન આવાથી' મા રા
જન' આજે વિજે ભોતસાળી ન મુજ એ મામેલુ
મવલોખન લખનાર મુરખી બધુશ્રી નાડીલાય
ચાતીવાલ શાહે પોતાના કિંમતી સમયના ભોગ આપી
આ પુસ્તકમાંના અગવના સુરા વ્યાખ્યાઓ અ
બાગિક ઉઠા રદરયો સોની આપવા સાથે તે તે સૂના
આદિની વિચારથી મમજ આપી આ ક નાની
મોની અમુક સુચનાઓ કરી છે તે તરફ વાચકોના
આ પેવી માન એમલુ જ ધ્યાનવાનું રહે છે કે રા
વિકાસની દરકારવાળા મનુષ્યો વિદ્યાવલોખનથી ગર કરી
આપુલ પુસ્તક મનનપૂર્વક વાચવા-સમજાવધો ધીરજ
પવક ચાની ચાવીને વાચના ને વિચારના જેવી સાતિ
રાખ કરે' અને પોતાના આત્માને રમે તો તેને
પોતાના જનનમાં ઉતારવા સલાહ મમે' અમ્ન

પ્રાન જમના લખાયામાથી અને કાલીય
 યા- વિવિધ રિયાજમાના જો ૧ મંદા છે.
 ૨ ની રે લા પ્રાપ્તિ થઈ ૮ મન જેમને
 ૩૬૧ આ રૂપે માટે ૨૫૨૦ વિદ્યાગારવો ૧
 લખાં આપા કુળી જતા યો ૮ નેમના અને
 જેમ ૧ આ પુસ્તકના અદ્યપૂરક નામદ કહે
 ન્હાને ના મધકા ૧ પૂરિ આપી ૬ તથા ૩૬૧
 વિદ્યા તોમ ૧ નજી ૧ કહેલુ આશુ ૧ તથા
 નજી ૧૧૧ વિદ્યા ૧ થાય ૬૦૦ મીઠાના
 ૧૧૧ આ ૧૧૧ ન મુનિ ૧ ૧ તથા પત્રકાનાં
 ૩૬૧ ૩૬૧ અન્ય ૧૧૧ પૂરક ૧૧૧ આનંદાની
 નોંધ ૧૧૧ ૧૧૧ ૧૧૧

અમા છે ૬ અજા ૧૧ જેનમમાજ આ
 ૫૦૦૦૦૦૦ ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧
 ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧
 ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧
 ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧, ૧૧૧

અને જેન પદ્મ

વિદ્યા આપી ૫૫

અના ૧૧૧ ૧૧૧

વાચનાગ્ને !

નુબાઝગાળી આત્મસ્વરૂપ !

આપ આ પુસ્તકને ‘ ગમે તેમ જલ્દી જલ્દી
વાંચીને પૂરું ન કર્યો પરંતુ પુસ્તકના
ભારે, બાવનાઓ ને વિચારો બારિકા
હિંથી સમજવા પ્રયત્ન કર્યો જ
એમ વેખકે યાહે છે બની શકે
નેહી જીમ શાંતિ ને ધીરજ
પૂવકે પુસ્તકનું હૃદય પારખવા
માળછ રાખ્યો. રે ! આપ
મનનપૂરક વાંચતો આટલું
કર્યો તોય પોતાની
પર આપનો ઝોઝો
હિપકાર નહિ
થાય !

વિહંગાવલોકન

(લખનાર, વા. મે. શાહ.)

‘ જૈન સમાજ ’ એવા નામથી યોગબાતા એક સમાજમા જન્મેલા અને એ વાતાવરણમા ઉછરેલા એક નવજવાનને ‘ જૈન ધર્મ ’ના નામે ઉપદેશાતા સિદ્ધાન્તો વાંચી-સાંભળીને, ‘ જૈન ’ તરીકે કરાના બ્યક્તિ અને સમૂદના કાંચો જોઈને તથા ‘ જૈન ભાવના ’ તરીકે કરાતી ભાવના વિચારવાથી સ્વ ભાવત. જે મુઝબલ (Confusion), ડાગો (disgust) અને પ્રમસ્ત કોવ (noble indignation) થવા પામ્યા હોમાથી પોતાને મુક્ત કરવા હોને ખુદસી તનદુરસ્ત હુવામા જવાની જરૂર પડી, જન્મ લેની શુદ્ધિ તેમજ હૃદય । ‘ સતોષ ’ આપે એવા જીવનશ્વનો વલિકચિત પરિચય થવા પામ્યો એ વતન પ્રકાશને આધારે આ પુસ્તક લખાયુ, અને હોને ‘ આદ્ય જૈન ’ એવુ નામ અપાયુ તાત્પર્ય કે, ‘ કહેવાતા જૈન ’ની અપેક્ષાએ ‘ આદ્ય જૈન ’ નામ મુજબુ, —જે કે વસ્તુન ‘ આદ્ય જૈન ’ અથવા ‘ જૈન ’ એવુ

નામ બસ હતું જનતાને વટાવી જાય તે 'જેન'
 જ્ઞાન અને સ્વચ્છતા રૂપી એ પાપોના ઉપરોગ
 પૂર્વક જનતા રૂપી પૃથ્વીને વગારી હતી ભૂમિકામાં
 સદાય એવે તે 'જેન' પ્રમાદભર્યા ધામધામને પર
 જાય એવે તે જેન જનતા-સામાન્ય ગણ-
 Misses-આમ વચમાં મુદિની જડતા અને કૃદવની
 વફતા હોય છે તેથી સ્વભાવન જ 'હેનું' જોતું
 ઉપસડીકું હોય છે, હેનું વિચારવું અતિ મર્યાદિત
 દષ્ટિવાળું અને વફ હોય છે અને હેનું વર્તન
 પ્રગતિમય નહિ પણ ધાધનરૂપ હોય ■ બીજા
 જાનોમાં મીઝે તો જનતા (આમર્ષ) નું છવ્વું
 ઉત્તરોત્તર વિકાસ પામતાં છવ્વની પ્રાપ્તિ ખાતરનું
 છવ્વું નથી' હેતું પરંતુ પ્રમાદ અને ધામધામ વડે
 છવ્વનશક્તિઓનો વ્યવહારી નાખવા રૂપ હોય છે જ્યારે
 એથી ઉમટું, એક અસાધારણ જન' એટલે 'જન'
 નું છવ્વન ઉંઠા વિચાર' અને વ્યાપક જ્ઞાનના
 સંયોગપૂર્વક છવાતું હોઈ ઉત્તરોત્તર તે વધુ ને વધુ
 વ્યાપક વધુ ને વધુ ઊંડું, વધુ ને વધુ પ્રગતિમય
 અને વધુ ને વધુ સચકાત જનતું હોય છે આમ હોઈ
 જનતા ની અને 'જેન ની' છવ્વન નિર્વહવા
 સનધી 'ખીતિ' એ પણ જિંજ હોય છે અને તેથી,
 જ્યારે જનતા એક 'જેને ની ખીતિની' 'કિમત

આકવા 'અર્થાત્ તે પર અભિપ્રાય બાધવા પ્રયત્ન કરે છે ત્યારે, સ્વભાવતઃ જોડી જ કિંમત આકી બેસે છે કારણ કે કિંમત આકવામા તે ધોરતાની નીતિ રૂપી જોગી કસોટીનો ઉપયોગ કરતો હોય છે આથી દરેક 'જૈન' જનતાથી પ્રાપ્ત અન્યાય અને કનુચિત્ત પ્રાપ્ત જ પામતો હોય છે સમ્પૂર્ણ 'જૈન' અથવા 'મહાવીર' ને મોપાલકો-ભરવાડો-જનતા-એ ત્રાસ આપ્યો હતો એવું સાંભળી કયન કાઠ કોઈ બંધ સ્મરતાનું વચન નથી પરંતુ જનતાનું જૈન પ્રત્યે સ્વભાવતઃ કેવું વલણ હોઈ શકે, અને 'જૈન' એ વલણ પ્રત્યે કઈ દૃષ્ટિથી જોતો હોય એ બતાવવાનો-જનતા અને જૈનનું માનસ આલેખવાનો પ્રયાસ હતો સામ્રાટકાળમા આનંદ પનજી નામક 'જૈન' અને જનતા વચ્ચે પણ એ જ ઘટના બની નથી શું ? ધોરતાને 'જૈનસંઘ' કહેવાયનાર જનતાએ પણ એ પુરપાસિદ-જૈન-પર કયા ત્રાસ નથી કર્યો ? અને ખરું જોતા તો એ ત્રાસો જ 'જૈન' ને 'સમ્પૂર્ણ જૈન' બનાવનારી 'ચાળા' હોય છે, 'વીર'ને 'મહાવીર' બનાવનાર 'ખાખ' હોય છે એ ત્રાસો જ 'જૈન' ને 'જનતા' થી બિન તરીકે આલેખવાનાર દરેક ચિંતક હોય છે

ભરવાડો મહાવીરને ત્રાસ જ કરી શકે, અને

ઈન્દ્ર જ-દેવો અથવા દીનતાનો સ્વામી જ-દ્વિતીય જ
 શરવીર પુરુષ જ મહાવીરની વારે ધાવામાં સેવા-
 બુદ્ધિ માની શકે, એમ એ જ સાતોપરથી સદજ
 બેઠ સકાય છે દ્વિતીય પ્રકૃતિ જ તીર્થંકર જન્માવી
 શકે એમ ચોતીજી તીર્થંકરના ઇતિહાસ સાક્ષી પૂરે
 છે એથી સ્પષ્ટ સદમત્ય છે કે દ્વિતીય (રૂજ નહિ
 પણ પ્રકૃતિ-instant) જ જનત્વને પીછાની શકે
 હૃદય કંઠી શકે, અનુસંગી શકે, સેવી શકે કપ-
 વિકૃત અને આર્થિક લાભ તથા મહામતિમતી જેની
 પ્રકૃતિમાં છે તેની જનતા જનત્વને પીછાની જ શકે
 નહિ અને તેથી ક ર કે સેવા પણ કરી શકે નહિ

જનતામાં જાડચ-તમેગુણુ યજ્ઞાન હોય
 એમાની દુર્ગીજ્વાલ બ્યક્તિઓ તમેગુણુ વટાવી
 જઈને મનેગુણુમાં આવે-દ્વિતીય અને અને પછીજ
 રત્નેગુણી બ ના પડી-એ દ્વિતીય બ્યક્તિઓમાની
 કેટલીક તદ્દાયીઓ આમળ પ્રતિ કરીને માત્વિક
 ગુણુના પ્રદેશમાં આવે અને તત્પરમાત્ એ ગુણુ અથવા
 સંક્રિતને પણ ખામી ખાખ ખનાવી તે ખાખને
 દગમ કરી બેસે અર્થાત્ 'ગુણુતીત' અને મહાવીર
 આત્મી એ બુધિકા હોય એમણે પરમેશ્વર સંક્રિત
 પ્રકારની ' હોય છે એટલુ જ નહિ પણ એ સંક્રિત
 નેય પચાવી હોય છે

‘ જાતિ કે ‘ સ્વ ‘ આર્થે કોઈ પણ નામના સમૂહ સ્વયંવાનું ‘ જૈન ની રૂઢિતમા જ ન હાય તીર્થકરોનો, દેવળીઓનો, ચક્રવર્તીઓનો ‘ સ્વ કે સમૂહ સુચવામા નથી આવ્યો સિંદોની જમાન કાષ્ઠ સ્થળે હોવાનું સાબળ્યું નથી જન્મ્યા જન્મ્યા ‘ જાતિ ‘, ‘ સ્વ ‘ ‘ સમૂહ જોવાય છે તંહા તંહા ‘ જનના છે, જૈન નહિ.

ખ્રિસ્તીઓ અને નુમનમાનોથી ઉભરાઈ જતી આજની દુનિયાને જોઈને કેટલાક બોળાઓ મેલ કરે છે અને કહે છે ‘ દુનિયાનું કેવું કમભાગ્ય કે જૈનસત્ત્વની આબાહી પડતી પડતી આજે આજ તેર સાખ જેમ્લીજ ગદી જવા પામી છે ‘ એ બિચારાઓને કાણ સ્દમજાવે કે દુનિયામાથી કાંઈ જતુંય નથી ને નવું આવતુંય નથી જૈનત્વ એક સ્થાન છોટી ખીજે સ્થાને-ખીજા સ્વાગમા દેખા દે છે, મરતુ તો નથી જ હિંદુ ન મથી ઓળખાતા એક જમીનના ટુકડામા જ અને તંહા પણ નાણીઆ નામની અમુક જાતિમા જ જૈનત્વ ગોધાર્થે ગહેલું માનવું એ જ પ્રથમ તો ‘ મિથ્યાત્વ છે અને જૈનત્વનું ધોર અપમાન છે જો કોઈ જાનિવિશેષ જૈનત્વ સ્દમજાવે વધુ લાયક હોય તો તે ક્ષત્રિય અથવા લકાણક જાતિ જ કૌલ-સ, જમની, જમિયા,

ઇંગ્લેન્ડ આદિ દેશો કે જ્યાં લગભગ પ્રકૃતિ અને કૃતાત્મ
 શુદ્ધિ છે ત્યાં સાયન્સ, આર્ટ અને માનસશાસ્ત્ર
 (psychology) ના પ્રદેશોમાં વધુ ને વધુ પ્રગતિ
 થતી રતી ■ અને એ વિદ્યાઓ દ્વારા અધ્યાત્મ
 વિદ્યામાં પણ પ્રવેશ થવા પામ્યો છે જીવનરતે ક્રીડા
 માટે વગરની રહેવાની સાલસા, મરજીનો ભય,
 ઇન્દ્રિયોની ગુનામી લોકમનનો ભય, અનયદક વિર
 મજીવનનો ભય આર્તધ્યાન અને દૈધ્યાન, નિદા
 અને કુથલી, મિથ્યાભિમાન ત્ત્વો અને સપત્તિ પર દૃઢ
 માતેખીમાન પત્ર પૂજવા-પૂજાવવાની ખાલીશ વૃત્તિ,
 વસ્તુઓ અને સિદ્ધાન્તોને કિમત આપનાર (valuator)
 મૂળ વસ્તુઓ અને સિદ્ધાન્તોના ગુલામ બનવાની
 વૃત્તિ ઇત્યાદિ નિમજ્જનાઓ પર એ પ્રભુઓના ગ્દોળા
 ભગિ કેના ગ્દોળા પ્રમાણમાં જય મેળવ્યો છે તે
 ને કાષ્ટ દિદી તેઓથી નિકટ સમાગમમાં
 આવીને જાગજાગ અવલોકે તો એણે કહેવું જ પડશે
 કે હિં.માંથી આવતે આવતે અસ્ત પામતું જૈનત્વ
 તે તે પ્રભુઓમાં છે ન પામવા સામ્ય છે હિં.માં તો
 તેનો પ્રકાશ નામમાત્રનો રહી જવા પામ્યો છે
 તે જ નામની મજ્યા કહેવાય છે તે કાષ્ટ જૈનોની
 જાદિ પણ જનતાનો એક ભાગ કે જે જૈનત્વની
 નકલ કરનારો છે તેની છે-સકસનો ખેલ જોનારને

ચાદ દમે કે, દાથી, ઘોડા અને સિંહ પર કાશુ મેળવીને તેઓ સાથે ચરણપ્રજ્વળો બેસ કરનાર ક્યારની પડી એક વિચિત્ર પોતાકથાઓ અને કમળોર વિદુષક આવે છે કે જે પહેલા મર્દનું અનુકરણ કરવાનો દેખાવ કરે છે અને સોડોને દસાવે છે 'મર્દ' ના 'ખેલ' નેમને સોડો દમ ખેલે છે નક્ષીના ચળા નેમને સોડો દમ નીચે ડાડે છે એક સ્વભાવન જનનાના પ્રણેત્રિ હોયે લઈ જનાર થઈ પડે છે જ્યારે ખીતે સ્વભાવત પ્રણેત્રિ અધ્યપનન કરાવનાર થઈ પડે છે *

‘નૈન શાર્ફાક્ત પ્રાતકમલ’ નામક ક્રિયા (mental exercise) કરનારને ખજર દો * એ ક્રિયામાં આખરી પૂર્ણાથી વિવિધ દેવદોષો અને તંદાથી સિદ્ધીલા કે ‘મુક્તિશીલા’ કહેવા દૂર છે તેનું મહત્તિત ન્યાપવામાં આવ્યું છે અને મહત્તિતી સમાપ્તિ ઉપાસ્ય અથવા સિદ્ધીની ભૂમિકામાં કરવામાં આવી છે ઉપાસકનું મન કે જે તેના શરીર અને આસપાસની દુનિયામાં રહેલી રહે છે તેને ત્યાથી ઉખેળ કને ને વધુ ઉચે કમરા ઉઠાડવાના આસપાસીએ પડી એક દેવદોષ તરફ વહેવામાં આવે છે. ઉદાહરણે યોજનની મુસાફરી બાદ મનને -પ્રાણોને-અસ જ્ય યોજનની ઉચા એ ધક્કેશો માખીની પાખથીય તપાસી અને સુધની અણી બેટી ભુમિકા પર સ્થિર કરવામાં આવે છે-મીન શબ્દોમાં કહીએ તો પ્રણેત્રિ ઉદ્ધર્વમાન અને તરફા સ્થિરતા એ જ આ પાઠદારા સૂચવતી ક્રિયાનો આસપાસ -અને એ જ

વર્તમાનપુત્રના એટ વિદ્વાન શ્રી દેમચદ્રાચાર્યે શ્રી મહાવીર જેવું ઉચ્ચતમ કોળીનું પાત્ર આસેખના એવોજ એક પ્રસન્નગીતયો છે કે મહાવીર અને દેમની નામ કરવાના અવધાવસામે તેમનો યજ્ઞ પડેલા સિમ્હ સિંહાગ્રો કરતા કરતા મદન નામના નામમાં આવ્યા ત્યાં તેઓ જ ને બળદેવના મદિરમાં પ્રવેશ કરે છે, અહીં બન્નેનું વૃત્તન જિ ન દ્રઢારનું બને. મહાવીર બળદેવની મૂર્તિ માંમે ધ્યાનાર્થ થાય છે ત્યારે તેમનો સિમ્હ ગોસાગ્રોએ મૂર્તિના મુખમાં પુરુષચિદ મુખે ખુલી થાય છે. આ રૂપકનું રહસ્ય જાણવા જેવું છે.

આરાય યાત્રવિક્રમો છે એથી વલ્લુ ખૂબ દસવાથી અને વિષયસેવનથી પ્રાપ્તોતુ અરોગમન થાય છે આ બન્ને ક્રિયાઓ તમા આ વિશેષપણે તેવામાં આવે છે અને ઉચ્ચ સરકારવાળા મનુષ્યમાં—અસાધારણ મનુષ્યોમાં—અસપાશે ભેવામાં આવે છે.

• ૬ વિચારી સકુલ ત્યાં મુખી તો મહાવીર ચરિત્ર નિનિને હજાબદા પ્રસંગો આપણે જેને સામાન્યતઃ ઈતિહાસ કીએ છીએ એવા ઈતિહાસના પ્રસંગ તરીકે હજાબા નહોતા પરંતુ Permanent History—અભ્યાસપાત્ર મત્વના ઇતિહાસ—તરીકે હજાબા દર્શાવે અને રૂપક નો ઉપયોગ કરવાનું રસ છે હવે કે એથી વાચનાર મનનક્રિયામાં હલરવા પામે અને જાત કરણ અથવા આતરસુદિમાં થતી એ ક્રિયા થી તેદા જ્ઞાન પ્રકરવા પામે બહાનથી-સિદ્ધાન્તો દ્વારા-

હિંદુમાં જો જૈનત્વ પ્રગટાવતું હોય તો-જન
સાહિત્ય અને જૈન ક્રિયામંડનો ઉદ્ધાર કે વાની

અપાતા સિમ્બલથી પ્રાચિનત્વ આવે પણ જ્ઞાન તો
જીવંતથી જ પ્રકાશી શકે આટલું સમજાવવા રાખીને જ
પ્રાચિન ઇતિહાસ વચાવા જેડેએ ઉપર કહેલી મહાવીર
જીવનની ઘટના પર મહારાજ અનુભવ અને તર્કનો
ઉપયોગ કરતા મૂલને જે દર્શન થાય ■ તેને
ખ્યાલ આ નીચેના મંદો વડે આપવા પ્રયત્ન કરીશ -
મનુષ્ય વિકાસની વિવિધ દસાએનો ખ્યાલ હાવવા માટે
જમીનથી આકાશ મુખી એક તાર બાંધે છે એવી
કલ્પના કરે છે. આ મનુષ્યો જમીનની સપાટી પર સૂતા
પથ છે અને જે ઘસીને -મપાટીપર લખ્યા કરે
છે અને તેમ તેમ કરીને જીવનને વજતી રહે છે ખીલ્યો.
પેલા સપાટીપરના જીવનવાળાઓને વહાવી નહ
તાર પર મૂકવા હોય છે મહાનારાઓ પૈકી કેટલાંક ૫૦
સીટ મૂક્યા છે, કેટલાંક તેમને પણ વહાવી નહ
૧૦૦ મીટ આમળ વધારે છે કેટલાંક ૧૦૦ સીટ
જેમ ઉત્તરોત્તર આમળ વધતી કેટલાંક છેક છે । મુખી
પડેલી ગયા ■ ના જગ્યા સિવાય તિન્ન સ્થાનના મનુષ્ય
પૈકી પહેલા અને છેલ્લા પુત્ર સ્વરૂપ સદમ તથાવનો
અહીં આરામ છે ખીલકુલ સરકાર વચરનો મનુષ્ય અને
કેટલું સરકારવાળો મનુષ્ય એ બેના માનસનો અભાસ
થાય તો વચલી તમામ રિથનિઓના માનસનો ખ્યાલ
રહેવાઈથી આવી શકે ઇતિહાસ કરે પહેલી રિથનિના

વાતેને જાહે Science, Sociology, Psychology અને શીશુસૂરીનું બ્યવહાર જ્ઞાન ધરાવનાર (દેશ-

પ્રતિનિધિ તરીકે જોવાયો હતો અને ત્રીજી રિયનિના પ્રતિનિધિ તરીકે સહાધીની ક પના કરી અને એ નામો પણ આરાધને હક્કમાં રાખીને ધ્યાનમાં છે બહારેવના મદિરમાં અર્ધાત્ સંકિતના સામ્યમાં કેમકે મેલુ નહ રહે અને જેઓ ત્યા નહ રહે તેઓ-સંકિતના પરિણામે કેવુ વર્તન કરે, એ બતાવવાનો એ વિદ્વાનો આશય છે જોવાયો એ સમજી ન એવી વ્યક્તિનુ સૂચન થાય છે કે તેનું મન તે એવે હૃદયો (અને હૃદયોના વિષયો)

પી સામમાં ન સિદ્ધિ હઈ રહુ છે ધરતી પર જ-વતી પરના પાંચો અને એ પદાર્થોનો સંગ કરનાર હૃદયોમાં જ-મેલી રહુ છે અર્ધાત્ જેવી ન હ ન હુલ હવે નહ નથી નીચે ને નીચે / બહારી રહી છે હ વ્યક્તિ જેવી મઈ મી / હુલ એવી હક્ષનામાં ન હી નથી જેવી એનુ તમામ વર્તન સપાટી પરની દોષધામ છે એવી સપાટી પ્રવૃત્તિ (તેમજ સુસ્તી)

પણ રીતે જમીનને વગની રહેવા માટે-તેમ તેમ હવતર ઢાંચી રાખવા માટે-હોય છે અને જમીનને વગનીને ચાકનાર સર્પની ચાલ વક્ર તથા પ્રકૃતિ હખવા ની હોય છે તે સુવિચ્છાવ છે તેવા મનુષ્ય કોઈ દુખ સદી પણ હે કોઈ દેખીતી મરદાનગી પણ દાખવે, - પણ તે હક્ષીને ઢાંચી રાખવા માટે, નહિ કે હક્ષીને વગની ત્યા માટે નહિ કે ચોતે શેવાને વગની નવા

વિદેશના વિદ્વાનો પાસે જૈન સાહિત્યમધી અર્ક
 ખેંચાવવાનું કામ કરી એ અર્ક વડે neo-Jainismનું

મોટે નહિ કે ઓ વર્ગનિ મોટે, નહિ કે આત્મવિકાસ મા
 અનુભવવિસ્તાર મોટે એના એ દેખીતી મરદાનગી કે
 પ્રવૃત્તિ કે સદ્વાચણ એ સર્વ અસાધ્યતુ ન કાર્ય છે
 નહિ કે મળિતુ કાર્ય પુરોષી મહાપુરુષમા તેઓને
 પરાએ સૈનિકનો સુનિર્દોષ પદેરાવી રાજાગમ
 ધક્કેલવામા આવ્યા હતા તેઓ પણ ત્યા રાજાનો
 હપ્તોન કરતા ન હો, અને હા પછી સદતા ન
 હશે એવી ન ગીતે ગાતાનો કે એ મહાવીરના
 પ્રમથમા આવવા પહેલા જેમ તેમ અપાદ-દીમાઈ
 મુશ્કેલો શુનરો કરેલો હતો તેો મહાવીરને કાન
 કરનારના આજ્ઞામા સુચાર્ણવરિ થતી જોઈ હુધા
 થી ન-નહિ કે 'સરપૂરણ થી પ્રેરાઈ ને-કહમય સાનુવત
 લીડુ હતુ એક 'મોસાએ સખ સામવવાની સાથે ન
 હપર કહેલા તમામ ચિ હોવાળી પ્રાપ્તિનુ ચિત્ર 'બાવક
 દરિ સમક્ષ ખડુ થતુ જોઈએ તે એન પ્રકૃતિ છે જેને
 જૈન 'કલિદાસ કારે મોસાએ' એવુ નામ આપુ છે
 અને એને ન માનસસાક્ષી નિત્યેએ નિર્જળ રાખેથી
 જોડખાવવા થતુ કથો છે એથી વધી પ્રકૃતિને-બીજ
 છે-ની પ્રકૃતિને-જૈન કલિદાસકારે 'મહાવીર નામ
 આપુ વેદાલીએએ 'પુરોચમ પૂર્ણ પુરુષ આદિ
 રાખેથી એજળ કરાવી અને નિત્યેએ Superhuman
 'અપવા' સમજ આપી રાખે મેલવા એ સમજ

મર્માગતુ ૨ નવપ નવેસરથી યોગ્યતુ લેખશે હું
અનેક પ્રસંગે કરી ગયો છું કે, દિદુસાઅ અને

૫ તિનો 'નિનિદાસ કહેતા 'ન શાસ્ત્રો છુ કહે છે તે
જેણે સિાએ યેજવી આપેલી પત્ની અને પિતા
તરફથી મળનાર રાજવલ્લભી વડે કાઠ અનુભવ-વિસ્તાર ન
થવા પામી એમ મમલ એવી તમામ મિ ક્રો ૩ જે
પામવા હરે, યોગ્યો અહીંયાત્રિન ૬ ૭ અને વકત્રા નેવે
જે તે શુર્વને પોતાની નેગે તિલામહી મદાપાર આપી દની
એમ કહેવામા નાન્યુ છે રૂઘુલ મિલ્કન / આવ નદિ
પણ સૂક્ષ્મ મિ ક્રત -માયના બાલ -નો પણ હોમને
• જે મુદ્ધિથી ગ્રાવ કરી દતો, એમને કે અવદોમ્મ
વે સદાગ દોનો-મુખ અને દુખના ગુણ અને પાના
મેળવના અને ગુમાવવાના અવદોનો-ત્યાગ કરીને ગાન
ધોનાને વધાવતા રહેવાના-અનુભવ વિસ્તારના-મૂવ તાત
પર ન દિદેરની દલી ત્યારબા સા ૧ બા વડે નુધી
તપ કરી દતો અર્ષાત્ મનન (bhāvanā) અને ધન
(contemplation) રૂપ આશ્વતર તપ ના સા ૧ બાર વડે
નેદો સાજો વખત આજી રમાયલા મેવન વે શુદ્ધિ અને
ચિત્તની નિમળતા અને વિકાસ સાધ્યા દતા અધાન

૮ પૂર્વક જીવન જીવવાની કળા હામલ કરી
વધાવી જવા
જીવનમા

૧ ૨૬

જેનશાસ્ત્રના નામે જોળખાતા પ્રાચીન ગ્રંથોમાં જ્યાં
જ્યાં સંસારી પુરુષોના—આદર્શ પુરુષોના અવતારોના—

દર્શને ‘ગોરાગો’ અને મહાવીર—ગુહામ અને ચક્રવર્તી
મહારાજ—બ્યક્તિમાનના ખાબોચીખાનો ‘બીગ’ અને
સમષ્ટિજાત ના આકાશમાં એકટોડે હોય છે. —
તુલ્ય પામર અને હૃદયનમ સરકાત વાળા પુરુષ
(man of highest 'culture') એ જ નેને કંઈ
વચક પીડાના સંલેખમાં આવવાનું ઉપરિચય થાય તદ્દારે
એ સંલેખો સંયોજકમાં કંઈ જાતના પરિણામ ઉપર દરે એ
જોવાનું છે અને એ જાણવાના આસારથી / મ ન
જામમાં મહાવીર અને ગોરાગોને જાણવામાં જાણ્યા છે
મ ન જામ એટલે ગેવા સંયોગ—એવી પરિસ્થિતિ—કે જે
મનુષ્યના મનનું ન ન કરે—રમણી નાખે—વેરોવી નાખે એ
વર્તના સદૃશ તો જ ને બ્યક્તિ કરે એક ન મળતાને લીધે
ખીલે દૈર્ઘ્યદર્શને લીધે (સાક્ષાત્ત ‘મુક્તા’ નામના
ગુણની બારે પ્રસાસા ખ્યામાં આવી છે તે) નીતિની
પ્રગ સા નથી પણ સંજગના સદૃશના ગુણની ગુણ કોઈ
નૈતિક સિદ્ધાન્ત નથી પણ સંક્રિતને પર્માધવાચક શબ્દ
છે) દરે સદૃશ થી જ જાણવા પામે ? ફળજ પણ
ન પડે—સદી લેવાથી જાણવના મરિમા—સંક્રિતના
મૂલ્ય પ્રતિનિધિની સમજ—આવી પદોચે છે સંક્રિતના
મૂલ્ય પ્રતિનિધિ એટલે સંગીરજન વનજન દિગ્ગતજન,
સત્તાજન કલ્યાદિ પ્રત્યેકના જોવામાં એવા ધણા મનુષ્યો
આજ્યા દરે ? જેઓમાં કશું ઉચ્ચ સરકાર ન દોષ.

અવનવરિત્ર ઓસેખવનો પ્રવલ્લ જોવામા આવે છે
ત્યાં ત્યાં ડાઘ વ્યતિવિશેષ ઇતિહાસ નોંધે. પણ

અને એઓ અષ્ટાઘ-સીનાઘ-રીનાઘ ધનવાન કે સત્તાવાન
કે પહેલવાન બન્યા હોય છે પરંતુ તે બધા
તેઓ બહારથી સપાટસા દોઈ 'સુખમતિ' થી અવ
તરને કે અવતરતુલ્ય માનેલ 'મિલ્લતો' ને રાખી
રાખવા મથી રહ્યા હોય છે બળદેવ નું મૂર્તરવરૂપ
નરહોરે 'ગોરાગા'ની દૃષ્ટિ સમય પડુ થાય છે તદ્વાર તે
મહાવીર જેમ તે તરફ આંખો બંધ કરી 'ગમાનાર' થયા
તેમ કરવાને બદલે એ મૂર્તરવરૂપ તરફ ગતિ કરે છે
અને એને જાનનકિયાનું જાનન બનવાવે છે અર્થાત્ એમથી
ફળ મેળવવા ડાઘીસા કરે છે એટલે કે સરીરજનન ધન
બળ, સત્તાબળ, લક્ષ્યવળ નાદિ મકિના મૂલ્ય
સ્વાધીનો સામ ઇન્દ્રિયાને અપાવવા એવું મન રોડે છે
બીજા રાખોમા કહીએ તો સહસ્રથી મેળવેલી કિંમિત્
સંપત્તિ જોખથી શુભાવે છે એથી ત્હેનું અવન વડુ ને વડુ
'સુખાદી' થતું બનતું બન્ય છે સરીરજનથી જોએતો
જાન સૂઝનારા રાહાનિરી કરનારા વાન-વાતમા મુકી કે
ધુધી/ઉપાડનારા અનુબંધો આ કેરિમા રેદમળવા દલાલી કે
આદાલતવળા બ્યાપારમા સીનાઈ જોડુક ધનનજ દરેનક
કરી કપચથી વધુ ધનનામપણાને રેખાવ કરી ધનથી
મજબી સેકઈ મેળવી અને ચોકાવના સામવગતુ બળ
મેળવી ચોકાવના નાણા તેમજ હુજાની રખાને દીનરો લઈ
એ ઇન્દ્રિયા દ્વારાજ એ જ નેનું સફલ કરનારા 'ગોરાગા'નો

વિશિષ્ટતાની સામકોવોછ-ગુણસ્થાનકમારોડધનું
સામ-મ-પખવાનો જ આસપ દતો અમુક અસા

સમાવેશ પણ અન્ય વર્ગના સમ છે એ જ રીતે
કાનુની પ્રુવિનુ બળ એજવી વ્યક્તિ દોસમાનના: ધરમા
સર્વગતિથી પૂરી કખનારા તથા મુક્તિના નામે લેકોને
૧૫ નાશ પામર કીંગએનુ પણ એમન સદમનક
માધીછ જેવા સતના સિમ્મ બનીને એમની પાછળ
રીલાવાથી ખ નહ બનેલા અને એમને છીરે પ્રસિદ્ધિનુ
બળ પામેલા દેશાએક છવો એ બનેનો કપધોગ થન અને
કીર્તિ દૂશવામા અને કોઈ તેા પ્રુદ માધીછને ખવામા
કરે છે ત્હા પણ ગોશાએન બિધી રચી સદમનવેં આ
સર્વથો હલકું નેક મદાવીર રાકપવો અનુષ્ઠાનું કવ
છે ? રક્તિના મૂર્છસ્વરૂપ તરફ આમેં બધાકથી પ્લાન
ધરે છે પ્યાનની અત્રિમા રક્તિએ બાળી દાનમ કરી રહેનાથી
પોતાનુ એકથ રમે છે રક્તિ અને રક્તિ ધરાવનાર એવા
મે આવેનો—૧૧વો—પોતામા લય કરે છે. પોતે જ
રક્તિ બને છે અને તેથી રક્તિ વે ગોશાગાએ ને ને
રેગવતુ રાક્ય માનવા હોય તે સર્વ પોતામા 'રેમે' છે,
અર્થાત્ પોતે 'સરપૂર' 'પૂણ' ધરાવવા હોવાનુ જાન
તેઓમા સદા વર્તે છે જેને હોરે રહેમનુ નિત 'આનદધન
બને છે પાળીમા તરન હોય પદ બનેકુ પાળી-બારક-
નકર પાળી 'રિય' હોય છે, તેમજ 'સરપૂર' કે 'આનદ
ધન બનેકુ અત ક્રમુ પવ આશા—ઈચ્છા—લવ—રાકા
આદિ તરન રહિત હોય છે એનુ મદાવીરપણુ 'વીરસાને

ધારણ વ્યક્તિએ જાણ દુનિયામા કેવુ વર્તન કર્યું તે નહિ, પણ હુરકોઈ અસાધારણ વ્યક્તિ આતર દુનિયામા-અત કરણમા-કેવા સંજોગો પામે, અને કેવુ વર્તન કરે એની નોંધ કરવાનો-મન છુદ્ધિ, ચિત્ત અને વ્યક્તિજ્ઞાનની ક્રિયા-પ્રતિક્રિયાનું ચિત્ર આપવાનો આશય હતો. સૂક્ષ્મ અનુભવોને સ્થૂન દષ્ટિવાળાએ મમલ રણુ કરવા વખતે તેઓને પરિચિત જાણ દુનિયામા જનતી પટનારૂપે ચીનરવાની જરૂર પડી હતી અથાત્ 'જાણ છુદ્ધિ અને સ્ત્રી નૃતિને-જડતા અને 'વક્ત્રા ને-સ્વમતવવા માટે કયા કરવામા આવી હતી કયાવિદોને એમ કરવાનોય જ મસિદ્દ હક હોય પરન્તુ જેનો વિષય તો એ છે કે સક્તિ શુભાવી બેઠેલા અને તેથી કદા' ને નહિ પીછાનના પાખર પદ્ધતિઓએ સબ્દે સબ્દનું ધ્વિરવચન તરીકે લાખા તર કર્યું અને તે ઉપર તેની પુષ્ટિ માટે મીકાની ભરમા કરી અને એ

વગાવી જવાથી જ પ્રાપ્ત થઈ રહે નહિ કે ગોસાજાની દશામાથી ગોસાજો અને મદાવીર-રૂપયોગથી જ જીવન જીવનાર અને જીવોતપૂવક જીવન જીવનાર એ બે Type-એ બે ખાસીઆત-પર સકટ થી અને કહ જિવ અસરો જીવનને છે એ જીવદેવના મહિરવાળી પ્રાણની કકપના કરનારે સચેદ સીતે સ્વમત તુ જી

‘વૃક્ષિતો’ ના લખાણો પરથી આધુનિક ‘ધમ’-
 ‘નીતિ’ ની વ્યાખ્યાઓ મુકરર થઈ ‘વિવેક,
 વિરાગ, દોષ, દયા, ભક્તિ, પ્રેમ, ત્યાગ, મુક્તિ,
 રત્યાદિ શબ્દો ભળતા જ અર્થમાં પ્રવર્તવા
 લાગ્યા અને તેથી મનુષ્યજાતની વિકૃતિ થવા
 પામી વિકૃતિથી સર્વ સપતિઓ અદૃશ્ય થાય એ
 સ્વાભાવિક છે તેથી નંદારે છેલ્લી હદનું નીર્ભય
 પ્રાપ્ત થયું તંદારે જનતા કાગને ચિર દોષ દેવા વાગી ‘
 નિજનથી ખીજું શું થઈ શકે ?’ સ્વચ્છદને બળગી
 નહેવું અને હોન પોતા સિવાયના કોઈને કે
 હશાને શિર ઓઢાડવો એ તો નિર્બંધની-
 જનતાની-પ્રકૃતિ જ હોય, અને તેથી જ હોન
 કહેવાઈ ગયું તેમ, જનતાના અભિપ્રાય અને જૈનના
 અભિપ્રાય સ્વભાવન બિન્ન હોય જૈન જનતાના
 અભિપ્રાયને લેની ‘નીતિ’ ને લેના વર્તનને રેશ
 માત્ર મજલ આપે નહિ તે પોતાનો કહીએ પોતે
 બને અને પોતે બાધેલી સડક પર કે પોતે ચેલા
 સ્વમમાં પોતે એમનો જ-ખીજની ફેર કે ખીજના
 અભિપ્રાયની દરકાર કર્યા વગર-એકાકી જ વિદાર
 કરે અને પોતાનો દરેક અખતરો પોતાના જ દિસાને
 ને જોખમે કરવા નેટલો તે પ્રમાણિક ‘દોષ’

‘ જનના ’ અને ‘ જૈન ’ વચ્ચેનો—આથ
ધાધનવાળા જગત્ અને આતર જગત્માં પ્રગતિ
કરનાર મનુષ્યવિશિષ્ટ વચ્ચેનો—તફાવત સ્દમજાવીને દુ
શોભી જઈએ ‘ જૈન ’ ક્રોડોદય અમર હોવો જોઈએ
એ સમ્બધમાં અનેક વખત જૈન દિતેશ્વર પત્રમાં
અને ‘ પ્રગતિના પાદચિન્હો નામના લેખમાં
દુ આપાર આગમ્ય પુષ્કળ બોલી મર્યાદા અત્યારે
તો ‘ આદર્શ જૈન ના લેખકને આ સમ્બધમાં
જે કહેવાનું છે તે સ્વપૂર્વક સાચાજવા જ જાહેરને
જાણાવવું કરીએ

‘ આદર્શ જૈન ’ મગ્ન ધર્મા ભિન્ન ભિન્ન જૈન
સંપ્રદાયોના સામયિક પત્રો, સાપ્તિકો અને ત્રાવિકોએ
આપેલા પ્રશ્નસાગ્રાંત અભિપ્રાયો તરફ ઝડાઈ ધ્યાન
મદજા આપવા પામ્યું છે આ દેશમાં, આ કાળમાં,
પ્રાય સમગ્ર વિરોધાત્મક અને પ્રશ્નસાત્મક અભિ
પ્રાયો ‘ પ્રમત્ત આત્મારૂપી જમીનમાયી ઉગ્રી
નીકળતા જલેદક હોવાની જે વિચારોને ખાત્રી
થઈ છે તેમને તો કેવળ પશુ જનના ભણા કે
જૂરા અભિપ્રાયોથી કે અભિપ્રાય આપનારાઓની
સંખ્યાથી આશ્ચર્ય થશે જ નહિ. પોતાના દિમાગે ને

જોખમે કદ પશુ કરવા કે કહેવા દરેક વ્યક્તિ
 સ્વતંત્ર છે, પણ જો કૃત્ય અને કથન કોઈ ચોક્કસ
 ધારણ (principle)ના આધારે જ થના હોય
 તો અભિપ્રાયો આપનાર જાહેર વ્યક્તિઓ પાસેથી
 એટલી આસા રાખવાનો દરકને દહ છે કે તેઓ
 હુલે પછી જ્યારે જ્યારે જાહેર પુરષો, સંસ્થાઓ,
 પ્રવૃત્તિઓ અને પુસ્તકોના મળધમા પોતાનો અભિપ્રાય
 આપવાનું પ્રાપ્ત થાય ત્યારે ત્યારે જૈનધર્મ-સમ-
 વ્યક્તિની જે જે વ્યાખ્યાઓ આ પુસ્તકમાં આપામાં
 આવી છે અને જેની તેઓએ મુક્તકે પ્રશંસા
 કરી છે તે તે વ્યાખ્યાઓને વફાદાર રહીને જ
 અભિપ્રાય આપી, અને તેમ કરવામાં અસમ્ય
 જોખમ હોય તો કમમાં કમ મૌન ધારણ કરશે
 રખા આટલો સાદો પ્રમાણિક નિયમ જ જો કહેવાનો
 જૈન સવ-ખાસ કરીને તે વર્તના ન્દાના મ્હોટા
 પત્રકારો, લેખકો, વક્તાઓ અને નેતાઓ-હૃદયથી
 સ્વીકારે તો સમાજનું અધઃગતન થતું અટકે અને
 પ્રમાણિક વિચારકો તથા પ્રમાણિક મમાજમેવા
 કરનારાઓને અન્ધાય, ત્રાસ, અપમાન તથા ખુવારી
 સહવાના પ્રસંગો ઝોછા થવા પામે જીવનના
 અગત્યના પ્રાનો-જીવન, વ્યાપાર, મમલ અને
 સાધનોનો વ્યય શૂદ્ધ અને મમાજની વ્યવસ્થા,

જાહેરમત કેળવવાનું કામ—એવા છ કે જેની ઉપેક્ષા
 કે મર ગી સહીસલામતથી કરી ચકાવ નહિ. માત્ર
 કે પનાના ઘોડા પર બેસીને, કે મનાનુમતિક પ્રકૃતિને
 વશ થઈને, કે મોહ-હર્ષ-રોષ-મમત્વ-અથવા સ્વાર્થ
 આદિ આધ્યાત્મિક નિમગ્તાનુ શરણુ સર્જિને આ
 પ્રાપ્તો પર અભિપ્રાય બધાય કે જાહેર કરાય તો તેથી
 સમાજનો નાશ જ થાય આ દેશનો અને ખાસ
 કરીને આ સમાજનો મ્હોટામાં મ્હોટો રોગ કેાઈ
 હોય તો એ છે કે અભિપ્રાય બાધવામાં અભિપ્રાય
 જાહેર કરવામાં તથા કેાઈના અભિપ્રાયથી દોરવાઈ
 જવામાં તે તરીક મતિવાગો છે અને તેથી શત્રુ-
 વા તેમજ કહેવાતા મિત્રમ-ન-ને-તમ્થી ભેડો
 આખરે મારજ આપ છે તેઓમાં પોતાનું પોતાપણું
 જરાય નથી જરફના જેવી જમાવટ તેઓના ચિત્તમાં
 નથી તેથી કેાઈ કે કશાના તરફેણમાં કે વિરુદ્ધમાં
 સ્વમત્તે પોતે બાધેના કે કેાઈની પ્રેરણાથી બાધેના
 બના કે શુરા અભિપ્રાય પર પણ તેઓ મક્કમ રહી
 શકતા નથી તેથી તેઓની તારીફની પણ કની
 કિમત નથી જે મનુષ્ય જે આજ જે વિશ્વાત જે
 કૃત્ય પોતાને ખરેખર પમત પડે હોના પર તો
 સ્વમાત્મન આફરીન થતાનું હોય અને જરફ પડ્યો
 હોના પર સવસ્વ (શરીરસપતિ ધનમપતિ હિજ્જત

સંપત્તિ, કુદુખમપત્તિ અને અમયસપત્તિ)ની આદતિ
 પોતાની મેળે જ--અને પોતાના જ આનંદ ખાતર--
 આપવાની હાથ પોતાના કોઈપણ ચોકસાઈ સિદ્ધાંતને
 આધારે જ અભિપ્રાય બાધવા-ગળાવેર કરવાની પ્રવૃત્તિ
 હોય ત્યાં તો આ જ પરિણામ હોય. બાબી તો
 બહુ ધુક ઉઠાડવાનું હાય છે વેવનાપણું છે,
 આધ્યાત્મિક પ્રમાણનું કાર્ય છે આવી ફેામટ અને
 દાનીકારક પ્રવૃત્તિ-ધાધન-કળા મોન સેવરા નેટલી
 મહુમના-સ્થિરતા-દળને દરજ્જે ઉચ્છવાત્તેગ છે
 બીજાએની માર્ગે બતાવવાનો બીજાએની વ્યવસ્થા
 કરી આપવાનો, બીજાએનું દિન કરવાનો આખી
 દુનિયાને રાગ થયો છે પરંતુ પ્રમાણિક વિચાર કે
 તો કહે છે કે દુનિયાને પોતાને પોતાનું ફાટી સેવા
 સ્વતંત્ર રહેવા દો, પોતાના અખનરાથી તેઓને
 નુકસાન થશે તો વિચાર કરવાની સ્થિતિમાં મુકાશે
 અને વિચારશક્તિ ત્વેમને દિનકર મારો દોરવી
 જશે સગકરો કાનુનો સલાદમરો, અને અભિપ્રાય
 આપી દોગવનારાઓની દયાની દુનિયાને વસ્તુન
 જરૂર નથી તે મવની ગેરજાગરી ઉપગવવાનો
 પ્રયાત્ન કોઈ કરે તો તે ખરેખર આડકતરી રીતે
 ઉપમરી થઈ પડે દમરો વરંથી દુનિયાને 'નીતિ'
 ઓ, અને 'કાનુનો' અને 'અભિપ્રાયો' આપવાની

‘દયા’ કરનારાઓના હિતમ આનતા રહ્યા છે તેવું પરિણામ સુ આવ્યું છે ? કાનુનો દ્વારા રાજ્યસત્તા ધરાનનારાઓએ સુ મનુષ્યની ગુદગીને લનાવી છે, સહીસનામત બનાવી છે કે ઝોછી ચિંતાવાળી બનાવી છે ? ધર્મ અને શિક્ષણ વમરના મનુષ્યો કરતા વધુ સારી નીતિ સુ ધમ-નીતિના દુનરો વાથી પોકાર સાબળનાર દેશીમા જોવામાં આવે છે ? કે એથી હનગી જ સ્થિતિ જોવામાં આવે છે ? કોનેજો કે ધમસ્થાનનેમા ‘બજોયા ઝો કરતા કોઈ પણ બજુતર નદિ પામેના લોકોમાં સાથ જોનાની, વિશ્વાસઘાત અને ખોગી ખુશામત નદિ કરવાની-કુકમા પોનાની અને પાત્રી વથના નદિ કરવાની-ખાજનમા અસાધારણ સરસાઈ સુ નલક દેખાતી નથી ? કુકમા, તારવાના મિશન તરીકે કે રક્ષવાના મિશન તરીકે જનતાના સ્વા-ભાવિક વિકાસ (evolution)મા અનસાય કરનારાઓ અટકે અથવા એમને જનતા જ અટકાવે તો ‘જનતા-માથી’ જૈન વ્યક્તિઓ વધારે પ્રમાણમાં અને વધુ જલદીથી થવા પામે આ કથનનો સુદ આસય કપાવવાની ભાગે જ જરૂર હોય કે, રાજાઓ, નેતાઓ ઉપદેશકો, લેખકો અને (ખાસ કરીને) પત્રકારોની મુખ્યા જોય વધુ ને વધુ ઘટતી જાય તેમ જનતામાં ‘જૈનત્વ’ વધુ ને વધુ પ્રમાણમાં ખીસતું

જાણ અને 'જૈન' વ્યક્તિઓ મોટી સંખ્યામાં
પ્રગટતી જાય

* * *

લેખકોના વધુ વર્ગ પાઠી સકાચ એક વર્ગ
એવા લેખકોનો છે જેઓ જીવન જીવવાના
અખતરા કરતા જે જે વખતે જે જે અનુભવો
થતા જાય તે નોંધના હોય છે અને તે અનુ
ભવોને 'પોતાની તે જુમિમના સત્યો' તરીકે
પુસ્તકરૂપે જાહેર કરતા હોય છે એમના એક કાળે
પ્રગટ કરેલા પુસ્તકના કોઈ વિચારોથી એમના જ
બીજા કાળે પ્રગટ કરેલા પુસ્તકના વિચારો જુદા
પણ પડે, કારણ કે તે દર્શાવે છે એમનો વિકાસ થયો
હોય છે અને તેથી એમનું દષ્ટિબિંદુ મધ્યાલુ જોઈએ જ

બીજા વર્ગના લેખકો તેઓ છે જેઓને પ્રથમ
તો પોતા પ્રત્યે તેમજ પોતાની આસપાસ જે કાંઈ
જોવામાં આવતું હોય તે સર્વ તરફ બંધાયેલ અશ્ચિ
(disgrunt) ઉત્પન્ન થવા પામી હોય અને તે પછી
અંદા અને 'મન એ મને બાવ દટવાને પરિણામે
સ્વતંત્ર રીતે જદ્વાતથી તનદુસ્ત ખોરાક મેળવવાનો
પુરુષાય થવા પામ્યો હોય અને એ પુરુષાર્થને પરિણામે
પહેલા વર્ગના કોઈ લેખકનું સાહિત્ય પ્રાપ્ત કરી એનો
સામેપાઞ 'અભ્યાસ કરી એના ઉપર મઢીનાઓ કે
વર્ગો સુધી 'મનન કરી એ વિચારો જદ્વાતથી ઉદ્ભવ્યા

દના તે દદ્યમા પ્રવેશ કરી લેનાથી તન્મયતા જમારી
હોય,—અને પછી એ તન્મયતા એની પાસે કાઢ વખાવે.

પહેલા વર્તના લેખકને ‘પુરુષ અને ધીમ
વગના લેખકને યુનિ અથવા સ્ત્રી—તત્ત્વજ્ઞાનની
ભાષામાં જોનાતા—મ્હી સકાય સમાજની વેન સતત
આશુ રાખવા માટે બેને અનિવાર્ય’ છે બેને માટે
સ્થાન છે—મિજબાબર્દુ સ્થાન છે

પણ જેને માટે મમાજમાં સ્થાન નથી હતા જે
જનતાની ‘જ તાને દયીઆર જનારી સ્થાન કરી
લે છે એવો. પણ એક લેખકોનો વચ છે, કે જે
હિંદના કમનસીમે છવતના દરેક ક્ષેત્રમાં અસાધાર્થ
પ્રમાણમાં ધૂસી ગયો છે આ વચમાં અજનાતમક
ગાંધિ નથી હોતી તેમ મહાજ્ઞાન પછાત નથી
હોતી જેના લેના વિચારો ઉપવર્ગીઆ વાચી પૂવાપર
સખધ સેદ્ધમજવા વગર, આશય સદમજવા વગર
ફરી-કાળ સાથે થગ વા વગર જે તે સખી નાખી
ચોતાને અથકા? પતકા? ઉપદેશક, અમાતોચક કે
વિચારક કદવગવનાગ્ની સખ્યા ચોમાસામાં ઉમરાઈ
આવતા અજસીઆની સખ્યા સાથે દરીમર કરી
ચો છે હિંદમાં પ્રગટ થતા સખાણોનો હલ દકા
નેટકો ભાગ આ ત્રીજા વર્તના લેખકોને આભારી
છે ધમ અને તત્ત્વજ્ઞાનને નામે સરકુન કે માગધી

જાવામાં લખાવવા મથાનો પણ હું ટકા નેડવો
ભાગ આ ત્રીજી જાતિને આજારી છે, અને વરોટક
પ્રજાના ' ત્રીજી જાતિ નું જોર વડુ હાથ એ પણ
સ્વાભાવિક છે

આદ્ય જૈન ના લેખકે પહેલા વર્ગના લેખ
હોવાનો તો દાવો કયો નથી, પણ બીજા વર્ગની
યો યતાનો તો પુનવો આપ્યો છે જે લેખના
લેખો તરફ દેની રૂચિ ફતરી તે લેખકના વિકાસના મિત્ર
જિજ્ઞાસુ તમકે જે કાષ્ઠ લખાયુ છેનો તેણે અભ્યાસ
કયો છે એટલું નહિ પણ લખાવો દ્વારા લખનારના
હૃદયો સ્પર્શવાનો પણ પુરુષાર્થ સે વો છે એમ

આદ્ય જૈન ના પ્રત્યેક ભાગ અને સંખ્યાને જોઈ
ચકાવ છે એના ગદ્યસ્વરૂપને એના આ અથવા સાબ
ચાલ વા ન પણ થાય-કાંઈ કે સાબ ચવામાં લેખક
અને પાઠક બંનેની ચોખ્ખતા આવશ્યક છે-પણ આ
પુસ્તકે લખવાના પુરુષાર્થથી લેખકની યોનાની તો
' પ્રજાતિ ' અવરજ ચવા પામી છે એમ ખાતરીપૂર્વક
કહી ચકાવ અને વાચનારને 'આવકે હોતે-અવજ
કરવાની ' કલા સિખેનો દસી-તો છેને પણ તાજ
ચવા વગર નહિ રહે હું • પદારે સાબ ચવાની વાત
કેઈ છુ ત્હારે એમ નથી કહેવા માગનો કે વાચનાર
' યાત્રી ' કે ' ધર્મોભા જતી જશે પણ હું એટલું જ

કહેવા માયુ છું કે મુક્તિ, ધર્મ, નૈનધર્મ નીતિ,
 યા, વૈરાગ્ય, જાક્તિ, ધર્મક્રિયા ઇત્યાદિ સમધર્મા જે જે
 ખ્યાલો ત્હેના મગજમા દસે તે ખ્યાલો રદામે ત્હેનું
 હૃદય છૂપો બળવો કરવા લાગશે ખુલ્લો બળવો
 મમાજમા જમાડવાની શક્તિ તો કાઈ વાચન માત્રથી
 આવી શકતી નથી એ માટે તો તારીમ (discipline)
 થી બળવાન બનેતો આત્મા જોઈએ બળવો કે જે
 પ્રગતિ અથવા વિકાસની પહેલી ભૂમિકા છે તે,
 પોતા સમધી જમતુ સબધી જમતના પ્રાણી પદ્મ
 અને ધમ-નીતિઓ સમધી જે જે ખ્યાલો (concepts)
 પોતામા બધાવના પડ્યા છે (કે જે ખ્યાલો ત્હેની
 પસંદગીઓ અને ક્રિયાઓના સ્રષ્ટા છે) તે ખ્યાલો
 તે સ્રષ્ટાઓ-તે ઇશ્વરો-ની રદામે જ અને પોતાની
 હૃદયભૂમિમા જ થવો જોઈએ છે સપજા ખ્યાલો
 રદામે બળવો જાગે અને એ સપજા 'ઇશ્વરો ને
 દમાવી દે ત્હેરે જ મનુષ્ય' સિદ્ધ થાય છે અને
 સિદ્ધો લોક તેમજ 'અલોક બનેથી પણે' ઉચે
 વસવાટ કરે છે જે પ્રગ્નના ચિત્તમા બળવો જમતો
 જ નથી તે પ્રગ્ન નાણુક થવાની તૈયારીમા છે અને
 ચેતનણી આપવાની જરૂર છે કે હમણા હમણા
 દિદમા કાચી ઉમરના બાળકોને 'બળવા ના બહાને
 આગળ કરી રાજકીય સ્વાય સાધવાના જે પ્રયાસો

થના જોવામાં આવે છે તે બાબતે તો માત્ર 'ધાધન' છે અને 'પ્રગતિ' નું સાધન બનવાની ત્હેમાં યોગ્યતા નથી કમનસીબે આજે હિંદમાં 'પુરુષાર્થ', 'પ્રગતિ' જાગેલાં આર્થિક શબ્દો બ્રહ્મરૂપમાં વપરાવા લાગ્યા છે

આ પુસ્તક પર અવરોધન કરતા કોઈ કોઈએ એની શૈલિ અને ભાષા મળકળકા મીઠા કરી છે હું પહેલાં જ કહી લઈશ કે સૂત્રકાર, તત્ત્વચિંતક, સાયન્સિસ્ટ અને ધારાશાસ્ત્રીની શૈલિ અને ભાષા તો આ પ્રથમાં નથી-અને નથી તે આજના એક પણ જૈન લેખકના પ્રથમાં જૂના જૈન સૂત્રગ્રંથોમાં પણ આ તત્ત્વ કુનારને નિરાશ થવું પડશે સૂત્રકારોની ભાષાના સમયમાં પાછળના પકિતોએ એવો બચાવ કરવાની જરૂર પડી હતી કે જુદીની બાબતમાં માત્રક જેવા અને હૃદયશક્તિનો બાબતમાં સ્ત્રી જેવા ક્રિયાત્મક એને અનુકૂળ થવા માટે એ એક જ રસ્તો હતો 'આકાર' જૈનના લેખકે પણ એવો જ કામ બચાવ પહેરેથી કરી રાખ્યો છે સત્ય એ છે કે ભાષા એ મોલનાર કે લખનારના વિકાસને અનુસરે જી ગમે તેમ હો પણ 'આવ્ય જૈન' ના ઉક્ત દીકારો ભાષાની બાબતમાં 'આદર્શ જૈન' ના લેખક કરતા ચીંચાતો દરજ્જો ધરાવતા નથી, અને જુસ્સા

(spant) ની બાબતમાં તેઓ આ લેખકની બરાબરી કરી શક્યા નથી, કરી શકે તેમ નથી

* * *

હું સ ૧૯૨૭માં બાઇ બ્રસીએ જમન તત્ત્વવેત્તા નિરોત્તી રીલસુરી વિરુદ્ધ કેટલીક મજબૂત દીના લખી હતી * ૧૯૨૮ના જાન્યુઆરીમાં મેં એક સાપ્તાહિક પત્રકારા પરોક્ષ સલાહ આપી હતી કે, " નિરોત્તી જેવા પર અભિપ્રાય બાધવાની હિતાવજ કરવી ન હોય એક વાર એના ' ગામ 'માં નહિ તો

સીમ માં તો અવરજ પહોંચવું જોઈએ તે પછી જ એણે કેટલી લખી ' મજબૂત કાપી હતી તેનો કંઈ ખ્યાલ આવી શકે વળી, એના લેખો બનવાના સાક્ષરોને ' હજો તેવા છે, દરેક યોગીની બાબતમાં બને છે તેમ, તે જોવતો હેખાય છે એક ચીજ અનવાસ્તવમાં જોવતો હોય છે બીજી જ ચીજ એનો વિનિમીષા (Wall to Power) શબ્દજ નથી જોગમમજ ઉપજાવનારો થઈ પડ્યો છે એ શબ્દ બરાબર સ્વમજવાની મરજવાળાએ ' Who Will Be The Master Of The World નામનું

* વિદુ ગાવડોજીનકર જાણીના પ્રિવતુર-જર્મન તત્ત્વવેત્તા નિરોત્તી રીલસુરી વિરુદ્ધ કે તત્ત્વલમાં વસ્તુત એક પછી કોમળ મા સખત શબ્દ ઉચ્ચારવાનો પ્રયત્ન મેં હંમેશાં નથી-એમ હું માનું છું—બ્રસી

એના એક ગણધરે રચેલુ પુસ્તક 'અભ્યાસનુ' ૫૮ પાંચી સહમજસો કે રાજ્યપ્રાપ્તિ, સત્તાપ્રાપ્તિ, ધનપ્રાપ્તિ કે કીર્તિપ્રાપ્તિ જેવી કોઈ ચીજ નિત્યોના Power શબ્દના પેટમાં દત્તી જ નહિ. 'અનુભવ વડે જે તૃપ્તિ જન્યપૂરતા પ્રમે' છે તેને લીધે ત્રણનોક પોતાના પગતમે જ દેખાય. એ જ Power-સ્વામીત્વ. એ પુસ્તક લખનાર દુસ્મન પ્રજામાનો માધ્યમ છે અને નિત્યોનો ગણધર ઇત્યાદિ નિત્યોને પૂરેપૂરો નથી સહમજ સક્યો. 'નિત્યોની અનિમ દશાને હીવાનાપણું (Ignacy) આરોપવામાં એ મમથ વિચારક અને ભક્તે પણ થાપ ખાધી કે તે પાંચી નિચારા કાઢેલોનુ તો પૂજુ જ શુ? વચનગુપ્તિ છે પ્રકૃતિ જેની એવા શ્રી મહાવીરે અત ધટી મુધા વાગ્યારા ચનાવી તે જોઈ કોઈ જુદિવાદી એ શાને 'ઉ માદ કહે તો તેથી આપજે આશ્ચર્ય પામીશુ નરિ રિકાસકમની ઉચ્ચ ભૂમિકામાં શુ શુ જાને છે તે મમથ હમા ખુદ નિરોએ એની કહેસતી ઉન્મા-શા આગ્યા પહેલા છયારો ક્યો દતો, તે વાચવા ધના સિધ્ધે મુશની દશા સહમજવામાં થાપ ખાડી. 'નિત્યોને કોણ 'વાચશે'?-કેના બોલ લાગ્યા છે? ચિતાએ રચતી અને એમાંથી પસાડ થવુ એ છે ભાષ. 'નિત્યોને વાચવાની રીત, કે જે સાદિત્ય-શાસ્ત્રીએની ચક્તિ નદારની છે.'

હિજા સખાણને આજે લગભગ દોઢ વચ થયું એ
 દરમ્યાન એ લખનાર-૬-૬૪ કમ અધિભૌતિક,
 આધિદેવિક અને આધ્યાત્મિક મિનાએમાથી પસાર
 થયો. અને, જોઈ તરફ, જેને માટે એ સુચના લખાઈ
 હતી તેના દાઘે જ-અને તે પણ મારા સુરોપનિવાસ
 હમાંન-Will-to-Power નો જ્વનિ હતાકતી
 બસી વાતો. એ જ્વનિ જોજો કેઈ નદિ પણ
 'આ.ન. જૈન' અને એના ઉપર સિદ્ધાવરોકન
 લખવાની વિનિતિ કરતો પત્ર (પુસ્તકની પ્રત માથે)
 મને સુરોપથી મુગ્ધ પદોચ્ચ જ મળ્યો. પુસ્તક
 ઉપાદી 'ભૂમિકા' ઉપર દટિપાન કરતા
 પહેલા જ વાક્યમા છદ્મીને લક્ષ, મુદ્, જગત્તાર
 તરફ વર્ણવાયતી જોઈ. આગળ સાક્ષતા દુગુણે
 તેમજ સદ્ગુણોને વિધવાનો આશય જોવામા આવ્યો.
 'નીતિવાદી'ઓ મદ્ગુણોની હડતી ભાગ્યે જ સાખી
 દો,-છતાવ નિત્યેના 'Beyond Good And
 Evil' ને મદાવીરનો નિશ્ચયનય અને વેદા ન હોતમુદી
 સચોટ દોઢ આવે છે હૃદ્ય ભૂમિકા કમલ ઉપજ
 નારો ઉપદેશ ચ્ચળ દરવાની ચોખ્ખતા જેનામા ઉપજ
 મધ ચૂકી છે એવાએ મારે-અર્થાત્ આવકો મારે
 'દાન અને 'દયા' આદિ કેમજ સદ્ગુણો દર
 જ્યાત દરાવનાર મદાવીરે જ હૃદ્યનર ભૂમિકાના
 'મનુષ્યો મારે-' સાધુ મારે-હૃદયને સખ્ત જનાવનારા

મતો યોગ્યા દત્તા, કોઈ પણ ' ગુણ ' (સદ્ગુણ કે દુર્ગુણ) નિરપેક્ષ (absolute) નથી સર્વગા સાપેક્ષ (relative) છે,—અને તેથી કોઈ ગુણની વિચિત્ર ' કિમત ન હોઈ શકે એક ગુણ બીજા ઉચ્ચતર ગુણના પ્રાગટ્ય માટે જ—અને તેટલા પુરતો જ—હુમ્મલા એમ છે આખરે તો ગુણો માત્રનું વિરચન કમ્બાનું છે આ સાદુ સત્ય નહિ રદમજ નાર દીકામરો, ઉપદેશકો, લેખકો અને પત્રકારોએ દમ્ભેશા ' નીતિ ' ને નામે મન મંત્રિત વ્યાખ્યાઓ અને અર્થોની ભ્રમભ્રમ ઉત્પન્ન કરી છે, જાહેરે પરિણામે જોણી જનતા વધુને વધુ વિઘટિત (deformed) બનતી ચાલી છે, અને ધૂતોને વધુ ને વધુ બક્ષ મળતો રહ્યો છે ।

આજે જૈનશ્રમા જરા આમળ ચાનતા "જીવનના જરામા મમ્તપણે ખેનતો દસતો ને યોગરદમ ચેતન્ય વેરતો જૈન" એ શબ્દો પાસે મ્હારે યોગવુ પડ્યું અને કાં ન થોણું ? આજ સુધી માક્ષર કે નિરક્ષર જે કોઈએ જૈન સખધમા લખ્યું છે તે જોતા એમ જ જણાતું કે જૈનને દુનિયા સાથે-જીદગી સાથે-કોઈ સેવાદેવા જ નથી । એનું પરિણામ એ આવ્યું કે જૈન ન્યાય, જૈન વ્યાકરણ, જૈન પરિભાષા, Jaina Law ઇત્યાદિ લખવાનો મોહ થયો અને રુકો

તથા બોર્ડિંગહાઉસો પણ જૈનો બીજાથી છૂટા
 સ્થાપવા લાગ્યા. કમનસીમની વાત છે કે તહેમને
 પ્રથમ દુનિયા સ્ત્રી આપે એવા કેાઈ દેવના કે
 આપે મળના નથી. ધમ રૂ દુનિયાથી કે મનુ
 સ્વનત્ર એવી કેાઈ ચીજ છે ? એથી ઉલટ, ધ
 કમસ વધુને વધુ ઉચ્ચતર મનુષ્યત્વ પ્રમટાવ
 તાલીમ (Culture) છે—Art (કલા)
 જે મનુષ્યે જ પડેલી છે અને મનુષ્યે
 આ દુનિયાના મનુષ્યે માટે—પડેલી
 મનુષ્યત્વ જેમ જેમ ખીલતું જાય છે તેમ તે
 પરિણામે જોવામા આવે છે ? તે મનુષ્યનું
 વ્યાપક બને છે—વિશ્વવ્યાપક બને છે એની
 હક્કને પડ કે પડકારને વીધીને આરપાર ઉતરે
 બને ■ એની ધૃત્તશક્તિ (Will) તદ્દ
 નક્કર—બન—બને છે એની બાવના આકાશને
 સિખર નેટલી ઉઘે ચઢે છે એની બાધામા
 પગતા અને પ્રકાશ તથા તામ્ર એભમેળ
 છે ગરીમાઈ અને ગીમનાઈ પૂજા અને
 લમત્વ અને શેઠાઈ ધૃત્યાદિ ભાવોની તે સ્વતંત્ર
 છે આ વોરે પરિણામે ઉપજાવનાર તાલીમ
 ધર્મ નીતિ એ અને ક્રિયાકાન્દ ત્યા મુક્ત
 ધર્મજ્વાળેત્ર છે કે આ સુધી તે ઉક્ત પરિણ
 ઉપજાવવામા મદદમા થતા હોય માન્યતાએ સિદ્ધ

અને શિક્ષણો સવની 'નિમન આ મટવાથી જ અકારી
 જોઈએ હુકમ કરું તો, *Hindmatan psychology*
 ના શાસ્ત્રને અનુસરીને ધર્મક્રિયાઓ અને
 વાર્ષિક સિદ્ધાન્તો વખતોવખત નવા રચાયા
 જોઈએ દરેક નિર્ધારે એમજ કરું હતું પુરપની
 અસર તમે આવેલા દિંદના જૈન આદિ પ્રત્યેક ધર્મે
 પોતાનું જીવન દેખાવતું હતું તો જરાપણ વિનય
 વગર *psychologists scientists* અને શ્રીનસુકરે
 માત્ર નવો જન્મ લેવો જોઈએ

માત્ર 'સાધુ' એને એકલા કરી અદાલતોના
 દરોનો સમર્થ કરવાથી કાષ્ટ કેષ્ટ ધર્મ હોવે નહીં
 સહે તેમ નથી તેમજ તેવા 'નમસ્કાર' શાસ્ત્ર
 માની એમાની પુણ્ય-પાપ રંગે સુખની વ્યાખ્યા
 એનું પિટરેખન કરવામાં 'વિદ્વા' મહાજનાર એથી
 પણ ધર્મ હોવે દર્શક સમક્ષે હિંદુ પણ જ્ઞાતી સુધી
 માધુઓ એમ માને છે કે તેઓ મમાજશાસ્ત્રી, માન-
 સલાહી, પદાધિવિદ્યાનશાસ્ત્રી કે નત્વચાની કરતા વધુ
 જ્ઞાન ધરાવે છે તથા સુધી અને જ્ઞાતી સુધી શ્રીમતે
 કહેવાના જૈનસંપ્રદાયની સિદ્ધાન્તોના 'મોદ' ને છોડી
 મનુષ્યસમાજમાં જૈનત્વ પ્રકાશવા અને મહાવરણ
 પુરપાદેમાં 'જૌરવ' માનતા ને ચાલ ત્ય સુધી ના
 દેશમાં જૈનધર્મ વધુ ને વધુ જર્જરિત જ થવા કરવા

ફોર નામરૂપને જાણવાપરયા યુવાની અને જદાવરયા
 એવા સ્થિતિનરમાથી પમાર થવુ પડે છે અને એ
 વિમ મરણ-મરણ થવુ પડે છે પણ જાણવાપરયામા
 માતાપિતાની અગ્ર નજાને લીધે કે યુવાનીમા પોતાની
 દમત્તવાને લીધે સહીને જરે દાસે મગ્નુ પડે એ
 કોઈને માટે હમજવાળેજ નથી ખાકિ સમાજ,
 ધર્મ પોતાની જીવનમુસાફરી પદાધથી બેડે અને
 બદાગ્તી સકરો સદવા સાથે જીવનનુ મિશન પૂર
 હિતસાદથી ચલાવે તો પોતાને એ તરેદને શુભ
 આનંદ રહ્યા કરે અને પોતાની આમખામનાઓમા નવુ
 ચેનન દમટી આવે એવુ જ નામ 'જૈનત્વ' !

મનુષ્યના ચિત્તને વધુમા વધુ તકડગટ ઉપજાવ
 નાર પ્રજા ચીજ છે, રજા, રજા, મય. હું અમુક
 કામ કે જે મહારી વિવેચનરૂઢિએ કરવા બોલ્ય વિચારું
 છે તે કરીશ તો મોડો દીકા કરી એવી ભોલકાળને
 લીધે દીલ છપાઇ જાય છે, શુદ્ધિ શુચ્છાઈ જાય છે
 અને આનંદ આવરણ જાય છે તેવીજ રીતે, કામ્ય
 કોઈ અકસ્માત થયો તો આગ્નેહુ કામ ખગાળ થઇ જતા
 હું સકટમા આવીશ એવુ શ મારીશપણું પણ એજ
 અસરો ઉપજાવે છે ભય પણ એજ પરિણામો સાથે
 છે પણ મામાચિકાદિ ક્રિયાના અભ્યાસથી જોણે ચિત્તનું
 સ્થિરતા કરી હોય એવો મનુષ્ય મનને બાદ બમણ

આથી ખેંચી એકચિત્તે હંડા મનનમાં હિતરે તો એને
 નથી જાણતું મળે કે મરુતુ-શુભ મનુષ્યના હાથમાં
 નથી, જમ્મે તેટલી સાવચેતી રાખનાર પણ અકરમાનનો
 ભોગ થઈ શકે છે અને જમ્મે તેવું પવિત્ર કાચ કર
 નારો પણ ભોળાનિદા પામે છે તથા ભોળામય કે મૂલ્ય
 કે અકરમાનનો ભવ રાખવો જ બ્યર્થ છે અનુ
 જ્ઞાનીઓના વચન અને પોતાનો અનુભવ એ બન્ને પર
 પોતાની વિવેકશુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતા જે કામ જે
 વખતે કરવું હોય તો તે-દ નિશ્ચયથી અને
 સોનાજ કે મહુના ભયથી બચીને-આત્મ-
 પૂર્વક ક્યો કરવું એ જ એનો એક બચવાર માર્ગ
 છે-પછી એને બચવાર માર્ગ કહેા યા આધ્યાત્મિક
 માર્ગ કહેા આહે તે નામ આપો જે માણસ ચિત્તની
 અસ્થિરતા અને શુદ્ધિના છીછરાપણા પર કાંઈ પામી
 શક્યો તે મનુષ્યને વિજેતા કે 'જેન' તરીકે સદમજો
 નેઓ કામ-ક્રોધ-ભ્રમ-મમતા આદિ પર જ્ય
 મેજવવાની વાતોમાં જ જેનપણુ શોધાયલું માને છે
 તેઓના હૃદય સજ્જ-સકા-ભવ ત્રણેયી બધાયલા
 અને મૂળતા સુ નથી જોવામાં આવતા ? ક્રોધ જો
 સવધા અને સર્વદા-નિયમ તરીકે-ત્યાગ્ય હોય તો
 ક્રોધ પણ ક્યો સિવાય એના પર જ્ય કેવી રીતે પ્રાપ્ત
 થશે ? જ્ઞાન અને અશિષ્ટનો વધુ ને વધુ 'ભોમ' નહિ

કરો તો મુક્તિ કેવી મળશે ? દિસા કે અદિસ
 બેમાથી એના પણ ગુનામ જનનાર ચિત્તની શાંતિ
 કેવી રીતે જાળવી શકશે ? ખરી વાત એ છે
 ચિત્તની દુર્બલતા પર જાણ મેળવવાનો છે અને એ
 કામ માટે સવળા નીતિઓ સાવન તરીકે અજમ
 વનાની છે આ માદી સમજ (Common Sense)
 જેટલે અમે એના માધારથી ધુરોપિયન ન્યક્તિ ધરા
 છે તેટલે અને આપણા સાધુઓ પવકારે વિદ્વાને
 જાહેર નેતાઓ પણ ધરાવતા નથી અને તેથી
 જોખમદારીનું જ્ઞાન (Sense of responsibility)
 અને જાહેર તિમ્મ (Moral Courage) નામના
 તરવેળી મવન અસાધા જા ઉછાપ દષ્ટિગોચર થ
 છે અને તેથી ખાનગી જીવન મમ જીવન શાંતિ
 જીવન ધાર્મિક જીવન ઈત્યાદિ મવશેને નગી કમાત્ત
 સુધી ગચતરી અને દુનિયા તથા જમ્યમતા નવ
 પડે કે ના પ્રસંગે 'આદમ જૈન માના નીચ
 વાકરો માદ આવે છે

જનતાના હૃદયમાં નવો નાપ ફૂંકવા હૈ ।

“ જીવન-અદેશમાં પડેલાઓને તથા જીવનની

‘દેશ શિખવા હૈ ।

“ કલા વિહીન કમાળોને જીવન-લાથી

“ મમ્મદ’ થવા હૈ ।

“સરૂપિ (corporeal) મા રૂપાત્મા માત્રને
અનવસંપ્રિયી સાફ કરવા દે’

“મૂર્ચ્વીરોના ક્ષાત્તેજ નાથે અહિ સાત્રા
અમત રમ્ય જોવા દે’

“અધ્યાત્મની ઠ પ્રરી જાયાને અધ્યાને સાચા મ યમ
ને ચેતનના તણખા બરવા દે’

અને ખરેખર આજે જે કાંઈ આધ્યાત્મને
નાથિ યતું જોવામાં આવે છે તે મવ આધ્યાત્મની
જાવા માત્ર છે આધ્યાત્મ નહિ જ પોતાને જૈન
કહેવડાવના જાઓ. આજે આધ્યાત્મમાં માત્ર આત્મા
સગ ના સુધણા સુધ્યા કરે છે અને સગીરને આ માને:
રિપુ માની એની અવગણના કરવામાં ‘ધર્મોત્તમા પદ્મ’
માને છે જડ અને ચેતન એવા બે બે કુ રતમા
નથી, પણ સમન્વયના ખાતર શુદ્ધિ વડે પ્રથમ્કરણ
તેમજ સમન્વય કરવાની જરૂર પડે છે વસ્તુત
પાપી અને ‘પુષ્પરત્ન મર્વ મનુષ્યો’ અને અ ધ
પ્રાણીઓ તથા કહેવાતા જડ પદાર્થો સહિતની
આપણી પૃથ્વી અને જોવી અનન પૃ થીઓ સહિતનું
વિશ્વ Space-Time (ક્ષેત્ર-કાળ)નું રક્ષી
કરજા છે અને અંકેક આપુમાં પણ અંકેક પૃ થી
ભરી પડી છે એમ છેલ્લામાં છેલ્લો શોધ કમનાર
આધુનિક જર્મન શ્રીનસુક આઇનસ્ટાઇન કહે છે આ
જોતા ઘરીરની અવગણ કરવામાં આત્મચિત્ર નથી જ

અને જેન સાધુના આદર્શવિચારના નિયમો પણ સરીર તથા મનનું આરોગ્ય રક્ષનારા જોવામાં આવે છે તેથી પણ સ્વચ્છતા જે કે સગીર, મન અને આ મા ત્રણે વચ્ચે એકતારતા (Harmony) ઉત્પન્ન કરવામાં જ દાવણ સમાવશું છે એ એકતારતા (Harmony) મનુષ્યના હોદ્દામાં આવતી જોડાઈ-નફાનિ બનતી જોડાઈ જાણતા-અજાણતા બસીધી રીત જ લખાવશું છે કે -

‘ દુનિયા ! સાલગલે ‘જેનનુ હોદ્દા અદ્ભુત છે !

શક્તિમૈયાનુ મહિર તે ‘જેન છે !

અમુક મા વતાઓ પગવચાથી ‘જેન બનાવ છે એમ કાઢ નથી મનુષ્ય એવી તારીખ (discipline) લીધા કરે કે જેથી ઉત્તરોત્તર એના હોદ્દામાં વધુ ને વધુ ચેતન આવતુ જાય અને એથી પ્રકૃતિ ‘જેન બને-શક્તિના પ્રમાણમાં બને ઉચ્ચ નીતિઓ મેવવાથી મુશ્કેલીનો સહેવાની રેવ પડે છે આ જો જે દેશ એવી નીતિઓ સ્વીકારે છ તેનો સતત ઉત્તરોત્તર વધુ ને વધુ શક્તિશાળી બનતી જાય છે દેશોઓ વધુમાં વધુ શક્તિ ધરાવતા અને શક્તિ દેશમાં તીર્થારો પામતા એનું આ જ કારણ છે

આદ્ય જૈન ના લેખકનું નીચલું વાક્ય વળી
મદને મદાવીર અને નિરોધનું સ્મરણ કરાવે છે

" જૈનત્વ લેને વરે છે તે 'જૈન' "

જનતાની ભાષા—અને ઇચ્છા—એવી હોય છે
કે અમને મુક્તિ વરે તો કેવું સારું ' પશુ યાનીઓ
તો એવી ભાષા વાપરતા નથી તેમ એવી ઇચ્છા
પશુ તેમને થતી નથી ખુ મુખ્તિમુક્તી એમને શોધી
કદાડે છે અને વહે છે (સદવાસ માટે પસ કરે
છ) ' ઉપનિષદોએ મુક્તિની પશુ ઇચ્છાને ' વામના '
ગવી છે લગ્ન-સકા-ભયને નિહારે મદાવીર
દરાબ્યા તે ક્ષણે જૈનત્વ એમને વર્ણુ —ને કે કોઈ
પર પાસે નેઓ જૈનત્વ સિખવા કે મેળવવા ગયા
નહોતા નિરોધે કોઈએ પૂછ્યું કે તમને પરચતા
નથી તો તુ અઘ્નચર્ય નામના કોઈ ' સદ્ગુણ ને
મરતક ઉપર સ્થાપ્યો છે ? તેણે ઉત્તર આપ્યો કે હું
અઘ્નચર્યને શોધવા નહોતો ગયો, તે મુઠ્ઠી પોને મદને
શોધીને વરી ■ ' અને મદાઈ જોઈને કોઈ જન્મગી પર્યંત
અઘ્નચર્ય સેવવા ઇચ્છે તો હું કદુ કે આત્મદોષ
ન મર કોઈને માટે અઘ્નચર્ય ઇચ્છવાજ્ઞેય છે, કોઈને
માટે એ ઇચ્છવાજ્ઞેય છે કે જે પોતાની ' જૂખ '
માટે સત્તાવાને જ તે જૂખનો સ્વીકાર કરી સરીર
તથા મનને વજ્રમય જનાલીને લગ્ન કરે અને તે દ્વારા

પોતા કરતા વધુ સમય મનાવ ઉપજાવે અર્થાત્ સત્તાન
 દ્વારા પોતાને પોને વગારી જાય જાખી તો
 દેખાદેખીના બહુચર્ચ તેમ જ રૂઝિના લમ જન્ને મનુ
 બ્ધત્વ ચૂસનારા મેતાન છે એવા બહુચર્ચ માનમિક
 નરોડા ઉપજ કરી છે અને એવા લમોએ વેશ્યાપ
 છાને પણ તરખોડુ કયુ છે 'જા' 'લોકો' કહે છે
 કે એમના લમો (અને એમના બહુચર્ચવતો) 'મુન્દીર
 સાક્ષીએ યાચ છે' ઇશ્વર હોવા ન હો, પણ
 આ લમ કરનારાઓના સત્તાન (અને બહુચર્ચનત
 સેનારના માનમિક મનાવ) તો જરૂર સાજી પૂ
 જી 'દરેક પ્રતિક્રમણ કરી જાણનાર-આત્મચિ
 કિત્સા કરી જાણનાર-ઓ અને પુરુષ પોતાની
 માનમિક અને સારીરિક દુર્બળતાઓના મૂળરૂપ માન
 નિનાના તે કહેવાના ધર્મ-સને ને અત ધી શાપ
 આપના દરો

* *

મનુષ્યને બે પાખો છે વિચાર અને લાગણી અ
 જન્ને પાખો એવી છે કે જે નમગી પડે તો અથવા
 ખોચ વગર આડીઅવગી રૂઝવા મરે તો મનુષ્યની
 ક્રિયાચક્તિ લૂગાય છે અને જ્ઞાનચક્તિ અવગાય
 છે તેથી સ્વ યાચેમી પુરુષ- આત્માર્થો ' પુરુષ-
 આત્માભિમુખચક્તિથી ' જીવનઝરામાં વહેતો પુરુષ-

‘જૈન’ પોતાના વિચારો અને લાગણીઓને મારી નાખતો નથી પણ હેમને ગ્રસ્ત અને પેણુ આપવા સાથે જ હેમને પોતાના કૃષ્ણ આત્માનિત બનાવવાની કાળજી કરે છે - જતન એમ જ કે જેથી રીતે એ સિકારી પોતાના પાતેલા સિકારી કુતરાની જાનનમા કરે છે તેમ આ મનુષ્યમા બસી નહે છે

“લાગણી-એ કમારી માયા-જૈન” ને કહી
નથાવી શકે નહિ

“વિચારો અને લાગણીઓ એ બે

‘જૈન’ ના પાળેલા-પોષેલા સિકારી
થાને છે’

પાત્રી વચર મળતા આવકને પણ હિચ્ચ કેટિને જૈન માધુ પાળીતુ ગીધુ ધવા ‘પ્રેરાસે’ નદિ એવો હિચ્ચેબ કરનાર જૈનસાચ આ વાતની માહી પૂછે છે એ । રાગનું મહાપુદ કે જેમા કેડી મનુષ્યોનો સદાર થયો હતો અને જે પુદના નને પગકારો શ્રી મહાવીરના પરમ વિનીત બાપો હતા, તે પુદ જે મહાવીરે ત્યાંથી પ્રેરાઈ બે સબ્દ માત્ર કહેવાનું યોગ્ય ધાર્ણુ હોત તો ધવા જ ન પામ્યુ હોત અતર મર શરમા જ અગ્નિ હોત મહાવીરની આ તરસના ‘પ્રમાદ’ કે નિષેતા માથી નિબળી નહોતી જેને પોતાને ‘ભય’ નથી અને તેથી ‘દયા’ની નર

નથી એવા યાત્રીનું વતન દયા કે નિર્દયતાની નીતિથી
 ધડાતું હોતું નથી એની બાળતમા તો એની વિશ્વ
 દૃષ્ટિ જ એની ક્રિયા કે મૌન ઉપજાવે. વિશ્વદૃષ્ટિ મારે
 ગમનચુમી ગિરિશિખર પત્ની રિયલિ જોઈએ પરંતુ
 એથી એાલી ઉઘી પણ ગાન્ડપ્રવાહી જનતા કરતા કાંઈક
 ઉઘી ભૂમિએ જેમનું શૂન્ય છે તેમ-જેને આપણે
 સામાન્યન ' દુનિયા રીના અનુભવી કહીએ છીએ
 તેવા મનુષ્યો પણ ' દયા ને જાહેરે શુભ આશયની
 સખ્તાઈનું પાલન કરતા જોવામાં આવે છે એવે
 મનુષ્ય શીમન હોય અને ત્હેનો એકનો એક જ્ઞાતિ
 પુત્ર જાહેરીની મુશ્કેલ હાલતમાં આવી પડ્યો હોય
 તો તેવે વખતે તે ત્હેને નાણા કે વારસો ન આપત
 દુખના અનુભવ દ્વારા ધનના દે છે લોકોની જડત
 તોડના, પગાયુ ખાઈ ફાટેલા નેતાઓના જીવનોને
 અત લાવવા રક્ષા અને વિભાસને ન તે લક્ષણ અં
 કમાં પણ ઉપજાવવામાં રસ લેવારા સત્તાધારીઓ
 સીધા કરવા ઈત્યાદિ કાર્યોમાં સમષ્ટિની સેવાશ્રુતિ
 થી જ મમષ્ટિના એકાદા અનરૂપ ન્યક્તિ કે ટોળા પ
 કઠોરતા દાખવવી ધમ્ય થઈ પડે છે પણ આજન
 જોનોને તો એમની કે પનામાં ' દયા નું જે ચિત્ર
 તેથી જૂદી જાનનું કોઈ ચિત્ર આવેએ તો તેમ કરના
 તરફ તિગ્રહાર વર્ણવવા કે પ જ ત્યા આવડે છે । અનુ

જવ અને બુદ્ધિના સંયોગપૂર્વક જીવનનું નિરીક્ષણ કરનારથી આવી જૂન કદાપિ નહિ થવા પામે. આજના જૈનો-એમને કોણ સદમજની ચક્રે કે લે ન્ત, નિર્લે-
યન શ્રીવશુશી તેમજ મદાવીરનો ધમ એમી અવાજે
આખ્યાતિમઃ મોરતાને ઉચ્ચતર જીવાત્માઓના ખોરા-
નરીકે જાહેર કરે છે અને એવા જીવાત્માઓને પોતે
પોતાપર કોરના કથાનુસંચિત છે.

સખ્તો કે વ્યાખ્યાઓને પરણી બેઠીને પોતાના
મનમાં ધર્મનું જે ચિત્ર ઉપજાવી કદાકવામાં આવે છે
તેને લીધે જ મધ્યા સદગણ દુઃખનું જનવા પામે છે
અને અશક્તિનું સ્થિતિ તરીકે પૂજન થઈ જાય છે. ૧મ
સાઓનું ખરૂં ગદસ્ય જાણવું હોય તો પ્રથમ (ભાષા
સાહ્ય) philologyમાં પ્રવિષ્ટ થઈ સંજ્ઞાની આર
પાર જવાની સમિતિ પ્રકટાવવી પડે અને પછી શ્રીવ
શુશીના પ્રદેસમાં ધૂમકુ જોઈએ આજના કહેવાતા
જૈનોમાં શ્રીવશુશી તો દૂર સ્ત્રીપણુ દહી રીતે સંજો
પણુ શોખ જાગ્યો નથી ન્તકથારૂપ ઈતિહાસો અને
માહિત્ય (literature) એ જ દહી સુધી તો
એમના મોટામાં મોટા વિદ્વાનોની બુદ્ધિને રોકા
ગયે છે. “અમારૂં સાહિત્ય સંવેદન કેમ સામીન કરી
શકાય ?” એ જ એમની ઉત્કૃષ્ટ ઈચ્છા છે અને
એ ‘મોદ’ દ્વારા પોતાની અને પસંદ ‘મુક્તિ’

સાધવી છે ' મનુષ્ય પ્રાણીમાં ઉદ્ભવતી બિરાજિત
વૃત્તિઓને ચીરી તપાસી એના મુળ શક્તિમાથી
દૂર છે કે અચકિતમાથી તે ' સાધવા ની એમનામ
દશ ગરજ જ ઉત્પન્ન થઈ નથી

એખક કહે છે

જન 'ના એક જીવનમા

અનેક જીવનનો સામો તેજસ્વી ઈતિહાસ
હોય

આ કથનનો પૂરો ભવ સદ્મજવા માટે થોડા
જ વિષ ઉપર યુક્તરી મળેના અમેજ તત્ત્વવેત્તા
અંકવ. કાપે દર (કે જોનામા પ્રાચીન દિદી સપિને
આત્મા હતો) ના Enfoliage of the soul
ના મિદ્ધાન્તને અને જર્મન તત્ત્વવેત્તા નિતોના નીચના
કથનને બરાબર સિમ્લરી જવાની જરૂર છે

Not 'How is man preserved '
but 'How is Man surpassed ? should
be the topic for all higher men
(અર્થાત્ મનુષ્યવ્યક્તિ કે જનનને દરકોષ બોગે
જનતી રાખવા માટે શુ કરવું એ પ્રશ્ન નહિ પણ
મનુષ્ય નામનો હોડ ઉત્તરોત્તર પોતાને વટાવતો રહે
એવું થવા માટે શુ કરવું, એ જ સર્વ કોટિના મનુષ્યોની
કાળજીનો વિષય હોવો જોઈએ)

એ પોતે પોતાને 'વટાવી જવાની કિયાને એકવાઈ કાપેન્ડર enfoliage કહે છે, - evolution નહિ Evolution ના સિદ્ધાન્ત કરતા enfoliage નો સિદ્ધાન્ત જૈનતત્ત્વજ્ઞાનને વધુ બધબેમતો છે Space-Time (આત્મપ્રગ્થ)મા આત્માનુ મર્વાત્ર મપૂર્ણ મધ્યવીકરણ કેવી રીતે ઉપજવી શકાય એ ધોષ તરફ જ મર્યાદા તત્ત્વવેત્તાઓ અને સમાજ રચનાજ્ઞો તથા જ જાતોએએ પ્રવૃત્તિ કરવી નેષ્ટએ લનસમ્યા આ ખોયને અનુમરવા ખાતર જ ઇષ્ટ છે-અન્યથા અનિષ્ટ છે તેમજ જાલચય 'નીતિ એ અને રાજ્યમાનુનો એ ધોયથી ધડાનાજામ તે જ ચતારી લેવાયોગ્ય છે, અન્યથા પમનગે નમની નાખવા યોગ્ય છે

વાચન-અવલુની યોજના પશુ હજી જનતામા આવી નથી તત્ત્વવેત્તા વસિલનો ઉપદેશ રાજ્યસભા વચ્ચે થયો હતો પણ ખરેખર તો એને અવધા કરનાર-ઘાણક-એક જ હતો નાનકે રામચંદ્ર, કે જેણે આખી ગત સંજ્ઞેશન્દ પર મનન કરવામા ગુજારી હતી અને દાહજર નિહા લોધી નહતી ઉપદેશ સાંભળવા પહોંલા પલાય માગ્નો ચત્ર મ્વભાવ એણે વિવસો સુધી વિચાર્યો હતો, જેથી એક પ્રમાણની 'મુઝવલુ -નિસમ-નો એને

૭

‘ દુનિયાના પ્રવાહ માં તણાવાને બદલે,
દુનિયાને જ ‘ જોન પોતાની તરફ ખેંચે છે

૮

‘ પોતા ને પ્રામાણિક રહીને જોઈને
મોરનાથી ‘લોકમન ના બૂતજાને ચરણોમાં
ચમકે છે

૯

દા ગી દુનિયાનું સદિ ફિક્કેટ લેને મન
કામના નિયમથી વિશેષ મોહુ તથા

૧૦

સમૃદ્ધિથી ‘ જોન ‘ને’ મરાઈ સકાય નદિ, આજ
સકાય નદિ ધમકીઓથી ડરાઈ સકાય નદિ,
ખુશામનથી પશુ છતી સકાય નદિ,
ને પ્રપચવી આ સકાય નદિ

૧૧

જુદ્ધિનાની અવળચડી દાસીને શક્તિવાન-
આત્મના પામે ચાકરી નિત્ય કરાવે છે
વાહિયાસાહી મનુષ્ય

નિરતર લડાય- ખમીર ભરે કે

જ્ઞાનદાન પુદ્ધ ગમે મનુષ્યને

મ નિગીબવુ છવન દુવત સિખવે છે

૪૯

૧૨

હજનને હજનિગ તિન્ન રનારા

મલેજ બદો માતી ગદા ગરો છે

૧૩

પાતાના અતરેનો ગોદ કરના માનવ

કુદરતના રાપો જ જરૂર તારક છે

૧૪

મમય નેડેને જેન મોન પણ સાધે

અને મોનની મસ્તીમ થી પ્રમસમય બાવી રહે

૧૫

અદ્ભૂત નિશ્ચળ માનિતથી એ વધે હતા—

જમનને ની દેનામા આગના મુમસાગ સામ

જન જની કમ્પાની ના થી

સિયાવવા જેમ થમરે છે--

'જેન ના અપ્રમદ વિચાર પામે

સમજાનીઓ એમ જ જન કહે છે ।

૧૬

'જયવા ના ચન્નળાથી--જેહુરબથી

હવન-દોરોને માર તે દાકે છે

૧૭

જેન'ન હવન એક મહા લાગી મુતત વડાઈ જેવડ

અને તે જ વખતે

લગાડમા દિલ્લા તણખાને--

સાન્ત કમ્પાગ દિમ-ઝણ પણ છે

શૌચના અભાને

શાન્તિના જીરખા પહેન્નારાએ !

સાબળો છે ?

'જન' કદાપિ નમાયી શાન્તિમા માનતો નથી
દમશાની શાન્તિ લેને ત્રિષ નથી

૧૬

'જૈન' ની રીકૂત ગરીબીમા સોપની ડાખા છે,
ને તત્ત્વશાષ્ટમા ગરીબોના દિશ્મા કે
એ રાજા છે મનનો -મતાની મધ વગરનો
ને સેવક છે મોનો જીનામીખત રમી નરિ દેનારો

૨૦

આત્મસ માનમા મદાય મસ્ત મ્હી
જૈન મિથ્યાભિમાનને બાગે છે

૧૧

લખવા ખાતર જ જૈન લખ નહી

ને જોતવા ખાતર જોને નહી

જીવનખેતો જોતા જ-સહજ કાષ્ટ તખાઈ જાય છે

૨૨

જૈન પારકાના જોખમે પોતાના અખતરા ન કરે
ને ગરીબોના લોહીથી પોતાના જગના ન મણે

૨૩

લોકોની બાયલી સહાનુભૂતિ ખાતર—

ગાડેને ત્રિષ યવા—નરિ કરેલા અપરાધની પ

દામા વાયવારૂપ આત્મમોહ પ્રવાનુ

જૈન ની પ્રકૃતિમા જ ન હોય !

૪

હવન-કળા ખીલના 'ત' તપે કે
તપીને અદરના ન બહાગી દુનિયાને
એકતાન બનાવે છે

૫

દના ધનાની 'ખુમારી સાથે
હિસાદપૂર્વક મુગ્ધ મન માટે છે
ને સિદ્ધ કરે છે કે પ્રમાણિક—
માયી સાધનાને કરુણ અમાખ્ય નથી

૬

ચાલી યાદો ને પ્રેમી
વણેનો મનદર મનમ તે જન

૭

અદરના દેનમદિરમા આવશે તો લખન
અતર્પામીનો અવસ્ય બેટો થશે

૮

(૬) રવયજૂ તો હુજ રવયજૂ સિદ્ધ ૫૧૨

૯

‘ ધાન ધી આત્મમતોષ પ્રેમવીચ
આરિતથી મને પોનાને નિખોળાર્થક કરી

૧૦

સહાય કરીશ—દોડાવવા માટે,
પામળાને વધુ પામળો બનાવવા નહિ

૧૧

મહારી દિવ્યતા પ્રપ્તિવે તે જ મહાને ૬.

૩૨

લોહીથી ખાતી પગ હુ લખ્યુ ૩
' હીરા ના-મેઘથી કે કસાથી

૩૩

માનિત ' ચોગીને જાજતી માતિ નેહએ છે
ઐનિકુને છાજતી શાન્તિ નેહએ '
મમય ભવ ને રુવતી શાન્તિ નેહએ ૩
મ રય મુદ્દ વચ્ચે હુમા નેરા ગાય
જતી મમિય આત્મા અડોય રહે
મેરી પરમ શાન્તિના હું ચાલ ૬

૩૪

ત્યાગ એને ' હું-યપલટો ' ।

૩૫

અધ વગળના વ્યાપા થી દું પાડો કરીશ
સમતો નરતિને જગતવા મદાય મરીશ
ને માતમમખાયા જ હીરા-મરીશ

૩૬

જગતના હુમ્મના વચ્ચે જેન પોતાનો
સ્વતત્ર અનેખો, હુગીઆખો મગીચો
રયે છે, અને તહેમા જ રમે' ૩

નિજાનદી ' જૈન

V M Shah

મુબારો ૧૪ જા લીજી ૧૨ મા

૬૧ મજ જનોઆ રહેવા નાર નિરમલનના ન
છે ૩ પરિમાખત ૩૫ ૧૩

આદર્શ જૈન

શાન્તિ ! શાન્તિ !

સકળ વિશ્વની શાન્તિના ચાહક,
અથ એતનભરી શાન્તિના ચાહ્યા દેવ '
પ્રભાતના ખીલતા કમળ,
જીવનપ્રતિભાના પૂલરીઓની
સહિના ઓ અધિકારી પુરૂષ !
નવજીવનનું મધુર ગાન લલકારનાર
ધ્યારા સનાતન સંગીતશાસ્ત્રી !
સ્વાગતમ્ ! સ્વાગતમ્ !

ક્ષાત્રધર્મની ગરવી ગીતા સુણાવનાર,
 કિલકિલમા દીપક ચેતાવનાર,
 જ્ઞાનકની દહેરો રકુરાવનાર,
 અજ્ઞાન નિદ્રામાથી જગાડનારી
 ઓ પ્રેમજી જયોત ।

વીરસુજના પ્રધાન પુરુષ—

મેરૂને ઠાલાવનાર મહાવીરના સુપુત્ર ।
 મોક્ષમાજના પ્રવાસી
 પવિત્ર ને મોક્ષક પ્રતાપવતા પુરુષ ।

ભ્રીહી ને નિર્ભય બનેલા

આજા ને ઠીંગણા થયેલા

નિસ્તેજ ને જડબડાબધા

સમાજ શત્રુ ને વિશ્વમા

નવચેતનની નવઆદર્શની અગા વહેવડાવના

અય । બખ્તર સજીને નિકળેલા

અવમસ્ત બહાદુર ચોદા । જન

ઓ મધુરતાની મીઠી મૂર્તિ,
માનવતાના આદર્શ પ્રતિનિધિ,
જૈન સંસ્કૃતિના ગ્રેષ્ઠ તત્વોનો સમુચ્ચય
ભાગ્યશાળી નરોત્તમ !

● ● ●
જીવનના આકેશ આદરો
સેવનારા ઓ જળરા ઉપાસકે !
ઉમ તપશ્ચયો ને યાતનાઓ
વેઠનારા કાળજૂના યોગેશ્વર :
સ્વગૌરવની પરમ જ્યોતિ,
ચેતનવત શિષ્યાઓથી જ્વલત
સ્વાતંત્ર્યની સાક્ષાત્ મૂર્તિ,
ઓ દુનિયાના હિતારામ !

● ● ●
નિબળદમ્ભા મસ્ત ઓ શુભાભ !
ત્રિહષ્ટદ્વધને જીવનનાર કનકપાત્ર,
કૃદ્દાશ ભારતા વિષધરોને
ચાત કરનાર અય બાહોશ બાહુનર !

● ● ●

જયશ્રુતિ ' ના પ્રચડ સૂસવાટથી
Wall-દિવાલોને તોડતી હવા !

નાદયેભાગના ચતુર માળી
વિશ્વધમોનુ પવિત્ર મંદિર

*

*

*

નૃવપ્રભાત શા શાત ને મોહભયો
તાબ ખુશનુમા એ પુખ્ત,
ચારિત્રની મોહકતા પાયરનાર
વામનાને છતવા નિકળેલા શૂરા સેનિક !
મકટોને વીંધી દોડનારા
અનત ભગના ધણી-
સિદ્ધશીલાના એ ઉમેશ્વર,
પ્રમન્ન ન્દેશના તેજસ્વી વીર આદર્શ જેન !

*

*

*

સૈનુર કર !

જરા શાંતિ ધર !

શાંતિ ! વીરા શાંતિ ! જરા ચોક્કસ ના !
તારી ચશ્મામાં આવે દે !

આ ત્યાપી ને પ્રેરણાદાયી ' જય 'યુક્ત
અવનમાથી તેજ સોને પીવા દે !

સુષિતા હૃદયમા

નવો પ્રાણુ ફૂટાવા દે !

હવનખડેરોમા પડેલાઓને

સાચા હવનની કળા શીખવા દે ! ખીલવવા દે !

અજ્ઞાનસાગરમા ડુબતા જનોને

નરતી નૌકા પર ચડવા દે !

હવનના ઉન્નત પગથાર પર

ચડતા યાત્રિકોનું યાત્રાધામ ચોધવા દે !

તારી અલૌકિક શાંતિમા

હવનનો બધો સાક ઉતરવા દે !

ઠગાવિહીન ઠગાળોને

હવનકળાથી મમૃદ્ધ થવા દે !

એ ખીલતા પ્રભાતના રંગોથી

રાત્રિના અધારા ઉલ્લેચવા દે !

સસ્તૃતિ (Capture) ના રૂઢાવા માર્મને

અનતશક્તિથી સાફ કરવા દે !

માનવતાના દિવ્ય આર્પદર્શન

પ્રત્યક્ષ કરવા ઝંખનારને સતોષવા દે !

શૂરવીરોના દ્વાવતેજ સાથે

અહિમાના અમૃતસગમ ભેવા દે !

શક્તિમયાનુ મદિર તે 'જૈન' છે
 જયશાળી તત્વની શુદ્ધ
 તે 'જૈન ધર્મ' છે
 'જૈન' નામ ભૂલો,
 જૈન 'વસ્તુ' સમજો,
 છતવાનો જૈનો છવન-મત્ર તે જૈન

* * *

જૈન એટલે અજેય,
 વિજયીનો વિજયી
 સર્વ કાર્યને છતવા ॥ પ્રકૃતિવાળો
 જયને શોધવા 'સતત' મથનારો
 તે સાચો 'જૈન'
 નિછવ સૃષ્ટિની કોઈ સછવ મૂર્તિ,
 સ્વાધીનતાની ભાવનાનો અખડ પૂજારી,
 કર્મયોગનો ઝુઠો ફરકાવનાર
 તે સાચો જૈન આદર્શ જૈન ।

* * *

'જૈનત્વ' એટલે 'આત્મા'

અને આત્માજ બહુમૂની હીર છે

જે હીરો સર્વ કામને છેદે છે પણ
કશાથી છેદાતો નથી,
સર્વ કામને છોડે છે પણ
કશાથી ય છોડાતો નથી,
એ ચૈતન્ય કહો કે જૈનત્વ
સર્વ પ્રદેશે છોડના ઠકા બજારે છે
ચૈતનથી ધણદી રહેલો માથે જૈન
મર્વત્ર ચૈતન્યની સરિતા વહાવે છે
ચૈતન એનું સ્વરૂપ, ને
ચૈતન્યમરી દ્રષ્ટિ છે જેની તે 'જૈન'

* * *

એ 'જૈન' કોઈ જાતિ-પાતિ નથી
કે કોઈ ટોળાનો 'રીઝર્વેડ ગ્રુપ' નથી
પણ 'જૈન' એક સુદર ધર્મ છે
હવનકળા-સૂચક એ ભાવના છે
હવનભાગ ખીલવનારી એ ક્ષણદ્રૂપ ભૂમિકા છે
તેથી 'જૈનત્વ' ને ખીલવે તે જૈન,
આત્મવિકાસ સાધવા મધે તેજ સાચો જૈન
એ કોઈ અમુક ટોળાની વ્યક્તિ નહિ
પણ દિવ્યતાના ગગનચુબી શિખરોપર
'ચક્રવા દોડનારી શક્તિ' તે છે જૈન !

* * *

‘જેન’ શબ્દ સમુહસૂચક નહિ

પણ ભાવસૂચક ‘શક્તિ’ છે

Life જીવનસૂચક એ ભાવના છે

આત્મા જેમ જેમ કસાય

તેમ તેમ શક્તિના સૂક્ષ્મવાગ્નિ જે છે

ને મિલિઓ વરે છે તે જેન

૪ ૪ ૪

અર્થાત્ જેન એ અમોલ્યો હીરો

સ્વપ્રકાશ ને શક્તિનું મરોવર છે

મનુષ્ય એ (આત્મા) હીરાનું ‘ઘર’ ■

પણ ઠેર ઠેર ઘર એ જેલ બન્યું છે,

જેલને પુનઃ હીરાનું ઘર બનાવે

તેજ અર્થાત્ જેન !

અને જે વિધિ (Process)થી બનાવે

તે વિધિ તે જન ધર્મ

સામન્ય જનતામાથી

હિંચ સરકારવાળા ‘દેવ’ કે વિજેતા

ઘડનાર વિધિ (Process) તેજ જન ધર્મ

જ્યાં જ્યાં ‘ઘડનાર’ ક્રિયા ને ઘડનારખા

ત્યા ત્યા જ વસે છે સાચુ જૈનત્વ !
 જ્યા જ્યા નિરવર પ્રગતિ—(Progress)
 ત્યા ત્યા જ સાચો જૈન ધર્મ
 જ્યા જ્યા જીવનમાં નિત્ય નવા ઝંજીરા વહે
 ત્યા ત્યા જ વસે છે ખરૂ જૈનત્વ

*

૧

*

પૃથ્વી પરના સામાય જન કરતા
 જેના બે ખાસ લક્ષણો વરે,
 માત્ર બે માત્ર એની વિશેષતા —
 તે જ્ઞાન અને ક્રિયાની બે પાખો,
 જેણે ‘ ઉડવા ’ ના માર્ગે સજી છે તે જૈન
 જ્ઞાન-શક્તિ જેની ભગૃત હોય,
 ને ક્રિયા-શક્તિ સતેજ હોય,
 ‘ આતર દૃષ્ટિ ’ સાથે સદાય જે
 ‘ વિજય ’ ના માર્ગે આગળ વહતો હોય
 તેજ આદર્શ જૈન ! સાચો વીર
 એવા જૈનોને ઘડનારી વિધિ (Process)
 તે જૈન ધર્મ
 અને તે વિધિની પ્રમાણિક નોંધ તે જનસામ્ર

જીવનકલાના શાસ્ત્રો તેજ જૈનશાસ્ત્ર,
 આત્મવિકાસના કમસૂચક
 ઇતિહાસનું આવેળન તેજ ધર્મશાસ્ત્ર
 તે વિધિ તે પદ્ધતિ-
 બુદ્ધિ અને લાગણીને
 તીવ્ર અને નિર્ભય કરવામા કુશળ ને પદ્ધતિ
 તેજ ' જૈન ધર્મ ' !

જીવનને દિવ્ય ને કલ્પેશ્વરમુક્ત
 કરવામા સીધી રીતે સહાયક બને તે જૈન ધર્મ
 Wants જરૂરીયાનો પર
 જ્ય મેળવવાનું શીખવનાર તેજ પરમ જૈન ધર્મ
 એ વિધિને-મનુષ્યત્વને ઘડનારી
 વિધિને સમજવાની,
 અને એ વિધિને અનુસરવાની
 આતુરતા ને શક્તિ
 જ્યા જ્યા ઉછાળા મારે છે તે સર્વનો
 સરવાળો તેજ ગૌરવવતો જન સધા ।

*

*

*

જૈનસંઘનું અસ્તિત્વ માત્ર જાવનામા હોય,
 રથૂમમા નહિ જયપિપાસા'નો મેળો તે જૈનસંઘ

સમાન ગુણશક્તિઓ ધરાવતા મનુષ્યો વચ્ચે
 સ્વાભાવિક ઐક્ય તે જન સઘ
 સરખા પોપાક સરખા શબ્દો
 સરખા ક્રિયાકાંડ ને મરણી રહેલી કરણી
 કોઈ જેન સઘ 'રથે' નહિ-
 સમાન 'વિલગ્નીયા' * જ
 રથે છે જેન સઘ ।

નૂતન માનવસૃષ્ટિ ઘડવાની
 તમન્ના હોય પ્રત્યેક જેન સઘમાં ।
 છૂર્લું ને સડેલી
 ઝેળીખટ ને નળણી
 સર્વ ચીત્તેનો નાશ કરી
 જન્માવે તેમાંથી હિંચ તેજસ્વી સ્વરૂપ
 તેજ આદર્શ જેન
 નવો પ્રકાશ ને નવી શક્તિની
 પ્રત્યેક પળે જે શોધ કરે,
 તેજ આદર્શ જેન ।
 'જેનત્વ' જેને વધું છે તે 'જેન' ।

‘જૈન’ ને કોઈ જાતિનું બંધન નથી,
 પ્રતિજ જૈન થઈ શકે છે
 કો દેશ પથ કે જાતિનો
 કોઈપણ જયવત બહાદુર પુરૂષ તે ‘જૈન’ !

(આત્મ) આઝાદીનો મત્ર રૂઠનાર
 પ્રત્યેક માનવી છે ‘જન’
 પરત્રતાની બેડીઓમા રમનારો
 પ્રત્યેક ‘માણી’ છે અજન

એકાન્તમા યોગ કરનારા
 યોગીઓ દુનિયામા બહુ થે છે
 પણ અમુદાય વચ્ચે ખેલના રતી
 સામાયિક’ કરનાર એક જ વીર ‘જૈન’ છે

ક્ષત્રિય વશનો એ પુરૂષસિંહ છે
 ધરવીગતા નીચે આધુતા નપકે છે
 મગજમા ઠહી છે સ્થાયમા ગરમી છે,

ભયકર યુદ્ધોની વચ્ચે પણ

Cold headed ગાત ચિત્તનો એ મનિષ્ છે

દોડ દોળા કે પચનો ઘેટો નહિ

વાઝવાડી ' ના પાજરનુ પખી નહિ,

એ તો વનજ છે ખુદા વનોનો ।

જેલની દિવાલો તો

' ઘેટા ' મા જ રુમારક હો ।

વનરાજને બધન શા ? વીરશાળીને દિવાલો ની ?

સિદ્ધિ, સુખને એ જન્મથી સ્વતંત્ર ના જ

વરેલી હોય ।

સ્વાધીનોને જ હુને ની ?

શ્વેતાબર હીમ મગને ધ્યાન ના લેખવો શા ?

નિર્ભયતાનું સત્તાન- ખુલામા ' માથી જ

' વાઝવાડી ' એની બેડીઓ વડાય છે

એને તોડવી એ જ ' લેન ' નું કાપ

ઉછગતા ચૈતન્યને કંઈ દિવાલો ખાગી શકે ?

તેથી Wall ને તોડી Hail રચવો તેજ તેનું કાર્ય ।

*

*

*

જેનની લક્ષ્મીનુ વક્ષ

' હતવુ ' ' હતવુ ' - વિહંગીવાન છે

લક્ષ્ય સાધના ડાઝે

ધર્મશક્તિને* સહાય તે ખીતવે છે

દુનિયાની એક જ એ સારી છે-

Ruling Power—

Will-to-power

પ્રબળ ધર્મશક્તિજ

ચોદાનુ એક મજબૂત શક્તિ છે

વિજેતાની એજ માચી સહચરી છે

તેથી જૈન પણે પણે 'ધર્મશક્તિ'ને મજબૂત કરે છે

દુનિયા એનું એક સમામર્યાન છે

તેની ધર્મશક્તિનું કિઠાર્યાન છે

લડાઈમાં હતતા હતતા

એક પછી એક ઉચ્ચ ભૂમિકા પ્રાપ્ત કરી

એજ લડાઈનું લક્ષ્યકોણ છે

*

*

*

હિંદીને વર્ણવે નહિ, પણ

‘જય’ ના પગથીયા પરથી ‘જૈન’ માપે છે

પહેલા ‘ચોલાને’ હને છે,

પછી જગત પર દ્રષ્ટિ ફેકે છે

જનની પ્રકૃતિમાથી
 આનંદ, શક્તિ ને મૈત્રમાથી
 તમે 'શાસો' જગતમા જન્મે ॥
 દનિયા, મુદ્દ ને છુટગી
 તમે તેના એક સ્વરૂપ છે,
 આનંદધનજી યોગીના
 મસ્ત અમીરસ ઝરણા
 ઝીલનારી એ જ ભૂમિકા છે
 સમમદેવતા ઉપસંગો
 મહનારી એજ માટી' છે

*

*

*

જેનવુ હુ' વ્યક્તિમા નહિ,
 મમદિમા જઈ મમાય છે
 દુનિયાના સર્વ જીવો
 એના પ્રિય આત્મસ્વરૂપો છે !
 જન, પદ્મ કના શિખર જેવો છે
 સપાટીથી ઉચે વસે, ને
 લાકિક વ્યવહારથી દૂર 'હટે' છે
 દુનિયા કેઈક વાર

એનાથી ખૂબ જ ભડકે છે —

કારણ, ભડકેલું એ દુનિયાનો સ્વભાવ છે
અને લોકિક ધર્મ કરતા

જૈનને આદર્શ જનને-પ્રતાપી પુરૂષને

Truth 'લોભાતર' ધર્મમાં વધુ શ્રદ્ધા છે

*

*

*

જૈન —

વીરના લોહીમાંથી

પડાયેલું એ બકન છે

શત્રુના બાણોને શરમાવનાર

એનું અફબુત હૃદય છે

દુનિયાના ઉચા, ખાનવાન

વીરતા ને સાધુતાબધો

આધ્યાત્મિક જીવનોનો એ સમુદ્ર છે

'હર' એના 'અમર્યોદ' દુગની બહાર પડ્યો

'સશય' એના પગ તમે નિરાન સૂનો છે

આરામ તેના જીવનકોષમાં નથી

*

*

*

એ સાચો જૈન-આદર્શ જૈન છે

જેના મુખડા પર

ચદ્ર ડી પેરી રીતળતા હોય !

મૂંઘના જેવો તેજસ્વી અમમભાટ હોય !

મનમની અમપાસ

અમદળતી તેજસ્વી પ્રભા

High of high

‘જય’ના સુશ્ભ કિર્તોધો આજતુ નહે

મનુષ્યનો શુદ્ધિવાદ યાદીને

એ તેજની આગળ

ચિર નમાવી તહેનાવમા ખડો રહે !

*

*

*

મુખમુદ્રા પર વમેતી બદ્રિકતા,

તેના કિરણ પ્રસરાવતું

એ મનહર કપોળ,

દાંતિ ને બળધો

યનયનાટ કરતુ સુલ્લ શરીર,

ખોવતુ સૌદર્ય ને જૈનની જુવાની

જેનારને પણ જોમ ધીર

*

*

*

આખોમા વીરતાનું પાણી ઉભરાય,
એમા વૈરાગ્ય, બીજમા મુદ્—
આત્મમુદ્ધના પડકાર સંભળાવ !

*

+

*

ત્રેમાળ ને મોહક આખો મ

જગતપર શાસન કરે,

આખના ઇશારે

અગ્નિ પર શાંતિના મિચન કરે

હોગમા અમૃત જોરલુ હોય

કે જગત પી પીધને વધુ તરસુ બને !

હવન જેવા શુભાષી ગાલો પર

બ્રહ્મચર્યનું નિશાન કરકે

શક્તિ પ્રતિભા ને તેજથી

ફુનિયાને તાણુમ કરે

ભવમનસાઈ ને શુભ ભાવનાની રેખા

પાપલુ પર હોરીયા લ્યે,

શુભીલતાના ભાસ્વી લેનના ભવાયો નમી રહે !

*

+

*

મુખના મૃદુ મરકલે

દુનિયાને ઝકલી કરે છે

દુ ખનો લીમોડોય ઠરવાની જગ્યા જૈનના
આનંદમમ્ત મહેમ પગ ખાતી ન હોય ।

* * *

જૈન ગભીર ે આનંદી છે

ગભી તા ને આનંદના મિશ્રણથી જ
તેનું કલેવર ઘડાયું છે

ગભીર ને હસતી ચમુઓમાયી
મધુરી રનાયના ચોન્ડા ફૂટે

નસનનમા હવત લોહીના ધબકારા થાય
હસતી મીઠાગે પત્થર પણ પીગતી જાય
સોમ્ય, શાત ને વીગતાસયો

મુવચનો નોસરા હિતરી જાય
સ્વાર્પણની ાયની બેના

દાનેડાં માંથી જ પ્રગટી રહે !

* * *

જૈનના જીવનમા

અડગ ધૈય ને અખડ શાન્તિ છે
 પુરુષભાવનાના આગેલનથો
 મહાજ ચેતનને પાવનકારી બનાવે છે
 હેતુભર્યા નયનોમાથો
 વિશ્વત્રેમના વહેણા વહે,
 મનની પવિત્રતા ને
 સોમ્ય પ્રકૃતિનું ત્યાગી દર્શન થાય ।

*

*

*

જૈન જોવે થોડું પણ ખૂબ મીઠું
 જાણે અમર જરે છે, પીછે લાગે
 તેની મૃદુ વાણી કઠોરમા કઠેરને પણ
 લોગ નાખે તેવી મર્મલેહક જાણે
 સાને સ્હાય, ને સહાવે
 મધુરા વચનોથી વિશ્વને વશ કર
 વીરનો સશક્ત એ તેનો ખ્યાલનો છે
 વીર્યને ફાવવાનું કયા
 એ જૈન જાણે છે

વીધ વિના મનુષ્ય વ ન થાય,
મનુષ્યત્વના સાધકનો પહેલો જ એ ધર્મ છે
સપ્રાપ્તમા જ વસનારો—મૃત્યુનો દૈન
વોર્ધ વિના સપ્રાપ્ત કેમ હતે ?

■ * *

દૃઢમણ્ડોની મસ્તી કરી જાગે છે
છના કયા ચાત રહેતું
હયા " ગમ ખાવી " તે સમજે છે
હવનધો ને હમ ધો
મોક્ષ સ્વતંત્રતા, મુક્તિનો એ આદક ૪
દિવાલો—પરત પ્રતિપદ પડકારોને સોડે છે
સ્વતંત્રસાવનાને
જન, હવનની જ ખના બનાવે છે
નાદ્રિઓમા જમ !
ત્રેમજ મુક્તિનુ રૂપિર વદાવે છે
જનિ સમાજ ને રાષ્ટ્રોદ્ધારના
કીમિયા તેના ખીસ્સામા છે
મુખિ તાપના મૃત્યુ અવે તો
મૃત્યુનુ ઓમડ મૃત્યુમા જ શોધે ॥

આપને સ્પષ્ટ ન કરેલ
 અર્ચને મધ્યમ અર્ચમયી કે
 પ્રત્યક્ષની ઉત્તમથી રમનને આપ, ન
 સુવનિ પદેત્તમો નિર્દિષ્ટ નર
 પ્રધાનને પીઠ કમ મદન કે રૂપ ને
 ઉવનના સુખા ગાઓ
 માનવ કલિ ને પ્રાપ્તિ પ્રદે છે

શક્તિ ને સ્વતંત્રતાનું મુદ
 સતમા ઠેકા મારે છે
 વિશ્વપતે વ વા
 તે આત્મચક્રિયો રતુ ને છે
 પદાર્થ સદાય સ્વીકારવા મા
 આત્માનું અપમાન ભરે

ઐતેકવિધ અને વિરોધી
 પ્રકૃતિને એક પાંચ ભાગે છે ૧૧
 મનમદ્યજ્ઞો પગ
 શુભાચ ને શુભવાચ -
 "આ તે કઈ મધ્યિના મનુષ્ય"

યે હા કે યોગી ?
 યે હા ને યોગી જ ને
 સધુ ને સેનાપતિ બન્ને !

જોઈ ઉડા છે અનિ ઉડા છે

છાછરા નથી, ઠંદિ ઉભરાતો નથી
 એના અતજ ઉશ્ચુમા તાન છે,
 રાત્રિ ને રાત્રિ બરી છે,
 હામા ને પ્રેમ પડ્યા છે,
 ધીરજ ને ચોથતા છે

અચ્ચ શ્રદ્ધા ને નિર્દોષ ભક્તિ છે
 પ્રેમ એના ઉડાણનો ઉચ્ચતમ આનંદ છે
 એનું રાત્રિ દુનિયાને ચોમેરથી તપાસે છે
 શક્તિ ભૂતપ્રાણનાં સ્વપ્નાને
 વર્તમાનમાં સિદ્ધ કરવા ઉછરે છે
 ને ભવિષ્યનો આકાશી મિનારો ચાપે છે
 આપ્રકટિક દુર્ગ દરિના બહારે
 વિશ્વના ઉડા બાગમાં દરિ વહેતી છે
 આવીય મીઠા ને મોઘો
 અમનો વનમાં અપ્રકટપણે પડ્યો છે

દિનના પમગા પડે ૫૧

કદરુદ્ધ ? કદરુદ્ધ પધરુદ્ધ

કળી મરે ત્ય રાત્રિ હવલ

ભગમનના ભયે રે પ્રતભની રાત્રિ હરે ભ

દિનનો વદન મ

માન અજ્ઞ રાત્રિ ભાવે

તેના પ્રતભી દરશના રૂટે

હવલને નામિરાત્રિ મુનિષિ જનાર,

તેની પ્રત્યેક પ્રગતિ

હવ પ્રમા રમ ને કતા જા ?

• • •

ગેમો રાત્રિ રુનિષની રકના મુન ?

ધૂરધીયા કરી કરીને ઘડેલો રૂનવા

ભેદ વર રાત્રિ મિને જાવ ?

વનમાન વિખવાદોથી વિરમી આવ ?

કેાણ પવિત્ર પ્રકર-

આવા તેજાની નરદીરની હવામા

જન નો ભેગો થવો જો તારી પરમ સદ્ગત અવે

• • •

મુક્તિ ને સોજાને।

ધનધનાટ ઠેાને ન આકર્ષી શકે ?

જેન ઠેાને નહિ યાતિ આપી શકે ?

૬ * *

ઇંદ્રોના ઐશ્વર્ય પદ્મ

જેનની તપશ્ચર્યાને તોડી શકે નહિ,

ભાના પ્રતોભનો-મેનકાના ન ચો

જેન 'ને નચાવી શકે જ નહિ,

તે સૌહર્યને સમજી શકે છે,

જેન મોહને મ્હાણી જાણે ॥

નાહર્ય તરવોનો જ એ

અંદ ' અવધારી ' છે

ગહેનના સૌહર્યને જે પવિત્ર લાવનાથી જુએ,

એ / પવિત્ર મનોદશાથી

મુશ્કિના સર્વે તરવને-રૂપને નિહાળે !

પ્રેમ ઠરી જાણે છે તે જેન',

પદ્મ મોહને સમજતો જ નથી

મોહ એ તો ॥ મનનો મેલ

પ્રેમ એવે આત્માની ખુશબો ! મધુરતા !

* * *

હવનને નવદીક્ષા આપે છે
 સ યાના રગમા જેન મે હાય નહિ,
 હામદીનેા દોર્યો દોરાય નહિ,
 હમાન રમેને તો તે ' હજે ' છે-
 Feelings હામદીને તે સદ નચારે છે
 હામદી કે હમારી માયા
 ' જેન ને હકી નચાવી શકે નહિ
 ઠારણ કે વિચારો અને હામદીઓ
 એ બ ને જેનના પાળેલા કુતરા જેવી છે
 હામદીઓ ઉભી થતા જ
 આજ્ઞા હા જેન જગારી થકે છે

*

*

*

જેનતા હાપત્યમા વિહામની બદમો નથી,
 પવિત્ર પ્રેમની ત્યા વૃદ્ધિ છે સ્નેહની એ સૃષ્ટિ છે
 વિહાર નહિ, રસ જરે છે,
 મોહ નહિ, દુઃખના વાતસ્ય વ વહે છે
 વિહાસને જેન સુખ માને નહિ
 પલ્લ અધોરીઓની ગાહ નિદ્રા એજ વિદાસ
 મીઠી નિદ્રમા તો

અધોરીએનો ઘાવ જ યાવ ને !

જેન ' સદા જાનો છે જામનો છે

* * *

જેન બાગવચે પચ્છવામા

એ રેતાનો, પતિનો ને

વિશ્વનો ' આત્મઘાત ' થતો સમજે

કારણ, જેન સમજે છે કે,

બહાનુ પુરૂષ બાગવતથી નથી પડતે,

વિશ્વનો માનવડો. એથી કરમાય છે,

કું-છ,શક્તિને ઝરો સૂકાય છે,

શક્તિને બંધે જગતમા નાનુકાઈ પૂજય છે,

અને એ પપ છે-મહાપાપ છે ! !

* * *

આર્થ જેન 'ના લભ

બહાદુર પ્રેમજી પ ની-વી ! ના સાથે હો !

સાકસિક વાણીયો-વહાણીયો

ગમે ત્યાર્થ શોધીને

ગુણવતી ગુણગુહરીને જ પરણે

' મનુષ્યત્વ 'ને-મનુષ્યત્વને જ માત્ર

ખીલવનારી રંગરૂપ ભૂમિકા તપાસે
 ક્રમાયણ બદન ને ભાવનાગ્રામી
 મજાનૂત મનની સીને જ વરે
 ભુદિના ચમકારા કરતી તે મુહરીને વરે
 તેની માથે દિવ્યપ્રેમથી જોડાઈ રહે,
 દર્શિયોચિત પ્રેમ ધારી શકે, ને
 વ્યાપારિક પ્રેમ—
 બળકેપ્રેમ, બ્યવહારીયા મજુરા માટે રાખે !

* * *

રેસ, ધાંવન ને શક્તિથી ભરપૂર
 અખડ રસસમાધિ સેવીને જૈન,
 ચેતનભરી આવે સસારના પ્રયાણ આકરે
 રસમય સસારનો પથ કાપતા
 પૃથ્વીના ખોળે અનુપમ ' સિદ્ધસૂત ' ધરે
 વર્ષે વર્ષે ' ઘેટા ' જણનારી સુવાવડો કન્વા કગ્તા
 બાળ વર્ષે એક સિદ્ધને જૈન જન્માવે
 અશકત અણુશવાઓને બદલે આદર્શ જૈન
 અનુપમ બલવતા પુરૂષને અવતરાવે !

* * *

જૈન હ પતિ-શ્રીપુરુષના રેખીના સૌહ્ય નીચે
 પુણ્યભાવનાની નિર્મળ ગજા વહેતી હોય
 પરસ્પરના મિતનથી મધુગતા ચોમેર જગતી હોય,
 ચોવનની તેજસ્વી શક્તિઓ જન્મેમા ફૂટતી હોય,
 ને શક્તિને કાણુમા લેવાનો અફમુત સયમ રોય-
 એવા આદ્ય સુગવ

અખડ તપના અતે

જાગી ગતિ અને સુદ્ધિ 'ના સ યોગથી
 તેજસ્વી મતાનની પ્રાપ્તિ કરી જગતને મમપે
 દુનિયાને દેવાગી નગ મળે !

*

*

*

જૈન ચોવનને પવિત્ર ધમ માને

ધમ ભેટની પવિત્રતાથી યાવનને વાગવે- પીવડે !
 હોડતા યાવનને

સયમની સગામથી જોતની વિશેષ દોડાવે,

પણ યાવનને ઠડુ પડનું ભેડ

મયમનો જોતી મર્ધા મા મનુષ્યત્વને
 વિનાશ ભાળે

*

*

*

સગે ને મુરદેલીઓની હદ
 કાચો 'જૈન' માટે ન હોય
 મુરદેલીઓને હસી જાયે તે સાચો જૈન
 વીર્યના ધગધગતા સ્તભો પામે
 સગે મી ખીસાતમા ?
 સકદ એટલે તો
 મપરેલા વીર્યને ફેરવવા માટે
 કુરતે બધેથી મુદર તરે,
 તેથી જ સકદને જન ફનેહથી સત્કારે છે,
 ને રસગોપાત આમત્રીને પણ મુદર કરે છે
 મુદમા વિજય મળે તો
 જૈન શુભાનની ખુમારીમા નાચે નહિ,
 પરાજય કે ચોકથી,
 દગાશ ધર્મ નિરાશાથી રહે નહિ
 જૈન તો રહે ને મુદર ઉભો યાય
 હશે ધણ સાચિ આત્મમુદની
 ભૂમિકા સદાય તે ખેડનો રહે
 પડવુ ને ફરી ફરી ઉડી દોડવુ,
 એ જૈનની સનાતન લેખવ છે
 હર્ષ ને શોક તેની હથેલીના રમકડા માન છે

‘જૈન’ને અથલ સત્તાની પરવા નથી

તે વ્યક્તિત્વની જાળ ત પ્રતિભાજ

અગોચરપણે સર્વ ન સત્તા સ્વાભાવિક જન્મી છે

મત્તામા તે શાષ્ટપચ્ચ દાખરે છે

ધનનો આદર સમજે છે

દ્રુતિના ક્રોધકા જ્ઞાનદયી ઉદ્દેશે છે

ભૂલોનો સ્વીકાર

એ લોખા કિતનો અરિઓ છે

સમાની બક્ષીય

એ ‘વીર’નું સાચું જૂવણ છે

એના મનની સમૃદ્ધિ મહાન છે

ચિત્તની શાન્તિ અકળ છે, અડોલ છે

આત્માનો અવાજ

મુજબાની તેનામા શક્તિ મુર છે

વેાદ તાડ સ્વનો માનમ-ફાટો

એક હોય નહિ, રહે નહિ

એ તો સિનેમા જેવો કાલો કાલે ફરતો છે

તેથી લોકોના-વ્યવહારના ચક્રમ્ અભિપ્રાય પર

જીવન જીવનારા મનુષ્યો

હવન 'હવના' નથી,
 પણ હવનને જેમ તેમ 'ધમરૂથે' જાય છે
 આત્માનો પેનામ (Voice of Inner soul)
 જે-વું હવન એજ Noble Life
 જે-વું 'જેન' બરાબર જાણે છે
 * * *

જ્ઞાનના ચમુચી દેન

દુનિયાને પ્રકાશમા દોરે છે
 આત્માની મધુર પ્રસ નગામાથી
 અમૃતધાગઓ છોડી મોને પીવડાવે છે
 મર્મ હવે સહે એકતા સાધી
 દુનિયાને એકતાની દૃઢ આપે છે
 ઉત્સાહમા સદાય દોડતા રહી
 દુનિયાને દોડતી બનાવે છે
 ચંતનાનહના અતિયાગા-વહેતા પાટી પીઈ
 મોને નિરતર અતિ પીરે છે
 હરાવવા કરતા કોઈથીય ન હરવામા
 જૈનની બડાદુરી લેખાય છે
 તપશ્ચર્યાથી નિર્મળ થઈ
 નિર્મળતાનો આકર્ષ શાંતિથી પહાવે છે

યદ્યચ્ચર્યાના તેજસ્વી કિરણો પીઈને
 પ્રદ્ધનું સ્વરૂપ બતાવે છે
 સાચો જૈન એ જાતને બંધન ન માનતા
 સ્વતંત્રતાનું દ્વાર સમજે છે
 તેને નીરસ તપશ્ચર્યા રૂપ ન લેખી
 નિત્ય તેની ખૂબીઓના નવા દર્શન કરે છે
 પોતાને કપાલીને પણ
 જૈન કપાનો ધ્વજ ફરકાવે છે
 પ્રેમીમા અલખ ધર્મ જઈને
 ત્યાગનો મહા ધર્મ સમજાવે છે
 મહાકલ પ્રાપ્ય લક્ષ્મી વેરી
 દાનનું મહાત્મ્ય બતાવે છે
 દુશ્મનને પણ પ્રેમથી સન્નિવેશ લેતી
 પોતાની દિવ્ય ભાવનાનું—
 ઉદારકિલનું કથન કરાવે છે
 વિચારો કરી મૂઝકાળ નહિ, પણ
 'કાર્ય' કરી જૈન મુક્તિ મેળવે છે
 પોતાના નવચોક્કી દોષોને પણ
 સિદ્ધાંત ખાતર નૂતન સદિ સર્જે છે ।

ઝોના પવિત્ર મનના સ્મિત આજળ
 યુવાયણ ક્રોધડા સ્વત ઉકરે ॥
 તેના મુગા શબ્દોમાથી સર્વત્ર
 પ્રેરણા ને પવિત્રતાના ફૂવાગ ઉઠે છે
 વીરતા ને પ્રેમ વગરની
 દરેક વસ્તુમા એ મરેલો ॥
 પરમાત્મા ને પ્રજુલા વિનાની
 દરેક ચીજમાથી હેશવગે લીધો છે
 પ્રતિપળે સરકારના વહેળા તે
 જીવનમા યોગેશ્વરી વાળે છે
 સરકારી યત્નને વધારે સદિપ્તુ જન છે
 ને ઉપર ઉપરના છાલા ફેડી
 વિશ્વ રસમા નિરતર જે રમે છે—રમી જાય છે
 તે આદર્શ જૈન !

જૈનના જ્ઞાનની સાથે સરકૃતિ ખીવતી આવે,
 પ્રેમની સાથે નિર્મળતા વહેતી હોય
 દયાની સાથે દૃષ્ટિના વિવેક વિકમે,
 સયમની સાથે રસિકતાનો અખડ ઝ ૧ ફૂ ૧

જિજ્ઞાસના ઉદ્ધરણ વચ્ચે

જૈન પોતાનો જનો મો લરીયાતો બગીચો રચે છે

ચોમેરના ફગમી 'ક્યાપણ' વચ્ચે

છાકીનો નિમળ 'જરો' વધારે છે

જન દુઃખથી માને છે—

સ્વગનો મહા દુ પોતે જ છે,

દુનિયાની કોઈ સત્તા

કે પરલોખનો કોઈ મજાન દેવ

મને મેંદ લાવાને આથી શકે જ નહિ,

મને રોઈ 'વારી' શકે જ નહિ,

મને તારનાર મારો પવિત્ર આ મા જ છે,

તારનારનું જ ન્ય મ્દ રા પોતાના આત્મામા જ છે

આત્મા એજ પરમાત્મા

પરમાત્મા એટલે દિવ્યના

ને દિવ્યના એટલે દુ જ

એવી લન્ય લેની મનોદસા છે

તે અર્થ જૈન ।

લેનમા-આર્થ લેનમા

સુરાનની રચિકૃતિ ને જગ હોય

વૃદ્ધોનુ શાણપણ ને વિરા હોય

દીર્ઘદૃષ્ટિ ને વિશાળ અનુભવ હોય,

બાગકના ખીલખીલાટ ને ઉત્સાહ

તેનામા બહુ ઉમરાય,

શરીરમા વિશેષ તાકાદ ખીલવવાની તાલામેની નગે

આત્માને કસવાના મનોરથ ફૂલતા હોય,

મૃતિમત ચેતનતા ને પ્રબળ શાંતિના

પ્રવાથી સજેડે દર્શન યાય

યુગ પવટાના જે દૃષ્ટિબિંદુઓ બહરી જાત ને

બુદ્ધિમ સાથે બહુ ઉદાવવામા 'દુરંગ' મમજે ।

*

*

*

સમૃદ્ધિથી 'લેન'ને-ખરીદી શકાય નહિ,

આજ શકાય નહિ

ધમકીઓથી કરારી શકાય નહિ,

લોભથી લલચાવી શકાય નહિ,

પ્રપચથી દાબી શકાય નહિ

ને પુશામતથી પલ્લુ છતી શકાય નહિ ।

ત્રિદ્વાત આગળ લેન

૧૯૫૬

મારે

તેના વીર્ય આગળ ધમકી હાસ્યપાત્ર નિવડે,
 કરોડોરામધ ' આગળ લોભ-લવના થયરે,
 માનપાનના કીડાઓને જ ખુશામતથી હાવી શકાત
 ' જેન' તો સદાય સોચી પર છે
 ખુશામત કરનાર સાલમનો જાય -
 બાધ ! આવું તુરંત શસ્ત્ર
 ફાંચીને હરાવતા શુ મમર્થ છે ?
 ફાંચી મામે તો તેજવાળી તલવાર ઉગામજે !
 ખુશામત કરતા તો નિહા કરે,
 એ જ મને વધુ પસંદ છે '

* * *

પૂ થરના ખાની દેહનો પૂતરી જેન ન હોય
 પ તુ ' વસ્તુ 'ના ભંને તે પ્રેમથી પૂજે છે:
 દિવ્યતા ને પ્રભુતાનું પ્રતિબિંબ
 રેતાની જાદુ' તે પ્રતિપક્ષ ઉતારે છે
 પ્રભુત્વ—દિવ્યતાનું
 ખંડે પ્રતિબિંબ પોતામા ઉતારવું
 એજ જનની સાચી પૂજા હોય
 પ થર સમુ, વજ્રમમુ વીર્ય

જાણુ, એજ તેની પૂજાન ચાળાનુ બધા
 ને પૂજનો આવો આદર્શ સમજ
 પૂજનો સાચો પૂજારી જે બને તેજ આદર્શ જન

*

*

*

શીખિનૈયાના મુકાન પાઠન

અકસ એના ફોરવે છે

શાય જૈનની નનેનસમા છે

ગીવ એના અણુયે અણુમા,

ને એવા એની પ્રમળ લાવના છે

‘પ્રણવ કે હરિય,

વરવ કે ચડ, નામ જુદા કે

સાનુ સમાન ધ્યાન છે,

કોઈ કોયો-નીચો નથી,

કોઈ જીવ નાનો મોટો નથી

જીવોનું લક્ષ્ય મોક્ષ અને

એ મોક્ષનો સમાન અધિકાર મોનો છે,

એ પ્રભુસ્પર્શિત ‘જૈન આત્મા’ બોને છે

નિષ્કળતામા જન ધન નહિ, પે નહિ,
 કે સફળતામા રાએ નહિ
 આશાના સદ કદી સ કેલે નહિ ને
 નિરાશામા નાષ દુખાડે નહિ
 ભૌતિકે મુખની લાગળીથી એ સતુષ્ઠ ધાય નહિ
 કે દુખના આનિર્ભાવથી અકળાય નહિ.

વિષમમા વિષમ સ્થિતિમાય

આત્માનો પ્રમાણિક ચત્ત જૈન જાદી રાખે
 એ કહે છે —

હુ 'Warrior' મહાન યોદ્ધા હુ
 સવને છતવા નિકળેલો અથગ મનિક હુ
 પુરુષાર્થ એજ મારું છવન-કૃત્ય છે
 છનપુ એજ મારો પ્રિય સિદ્ધાંત છે "
 યોદ્ધાને આત્મયુદ્ધ લેખએજ,
 નહિ તો શમ્ભિ કટાય છે
 યુદ્ધથી વિજેતાની શમ્ભિ કટાય છે

ડેહ્ય ને યાતિ

તેન મુદના જે લોખડી પજો છે

ગિન્ય ને શાર્ધ

। તન્ય જે મજબૂત હાયો છે

ગુરિવાદની અવળચડા હામીને

હિંમવાદ-આત્મવાદ પાતે

તેન ચાકરી નિત્ય કરાવે ॥

રણીયાશાહી સમૂદમા રોજ,

દગલક ખમીર (Spiritual Strength) સરે છે

ખાનદાન મુક હાજા મનુષ્યોને

મહાનગીજાયું જીવન જીવતા જેન શીખવે છે

અદિસા ને મુદની

ખરી મીમામા કરી

ગમતને સાચુ, ઉચ્ચ દરિજાં ઇ બાને છે

*

*

*

સિંહના પિજરામા પેસી સિંહને જેન હલે છે

હાજળ ॥ કોટડીમા જઈ

મધ-નીમડની જેમ કોશ્યા-વેશ્યાના ઘરમાથા

ચેત મુખે હમતો નિર્દોષ પાછો ફરે છે

*

*

*

સામાયિક, શ્રવણ, દર્શન ને પૂજન

હાગાર થવા માટે નથી,

પણ જૈન જાણે છે કે —

સામાયિક ક્રિયા ' માથી

સમતાની ' શક્તિ ' મેળવવાની છે

કે ધ પર કાણુ (Right) મૂકવાની 'કર્મા'જાણવાની
સ્વ-પગ્ના કર્યાણુની સાચી ખોજ કરવાની છે
વિદ્યોને આત્મ-વશ કરવાના છે

આ મવિકાસ કમશ જીવનમા સાધવાનો છે

માનસિક ને વાચિક દોષો હંચવાના છે

શુદ્ધતામાથી ચિત્તન્યતામા પ્રવેશવાનુ છે,

જ્ઞાનુભાવની ભાવના કેળવીને

આત્મિકતાના તુલર દેશે જઈ વસવાનુ છે

તૃપ્તિના તગીયા તોડવાના છે

ઇદેવતા આદ્યો પોતામા પ્રગટાવવાના છે

આત્મ સ્વાતન્ત્ર્ય, શોભા ને સામર્થ્ય

Freedom (Liberty of soul)

Grace & Spiritual Power

નેમાથી ખૂબ સ્પષ્ટાવવાના છે

વરાગ્ય-આત્મ સ્વરાગ્યનો
 મહાનુ આનંદ 'સામાયિક'માથી છુટવાનો છે
 પર્વતો માથે તૂટતા હોય તોપણ
 એમજનાથી ન ચળતા-ગ્રીખવાનું છે
 આત્માને ત્રાસ પોકારાયે છતા
 સમાના ગુરો અસ્તિઓને દર્શાવવાના છે
 શુભ રહેત્રી-પોતેની આત્મશક્તિને
 આત્મબળ-(Soul force)થી જ
 વિખાવી, મોક્ષના દર્શન કરવાના છે
 આત્મસંશોધનનો અમય તેમાથી સાધવાનો છે ને
 સ્વાત્મલબ્ધની સિદ્ધિઓ સામાયિકમાથી સમ
 જવાની છે

*

*

*

દર્શન, શ્રવણને પૂજનમાથી પ્રતિપળે
 દિવતાને ભવ્યતા જ માન પીવાની છે
 પવિત્ર હહેરામા ફગવાનું છે
 શાંતિના-મૌદ્વ્યના સાઅાત્મના પ્રરેશવાનું છે
 શ્રદ્ધાના છવનને ન્યવહારમા ઉતારવાનું છે
 ને તત્ત્વજ્ઞાનની બારિક પીછાન કરવાની છે
 દુનિયાના ત્રદ મોહ ને વિખવાદમાથી

ચિત્તને હિપાટી લઈ અતરાશિમુખ જનવાનું છે
તપ ને અશિનહ

નિયમ ને બાધા મત કે પચ્ચખાણ

‘સખ્યાઈ’ શીખવા માટે છે

‘મજ્જૂત’ જનવા માટે જ યોગ્યતા છે

મુખશીંગીયા, ઠંડા કે કાંધી ઘવા સાદું નહિ
એ સાચો જૈન જરાજર સમજે છે

* * *

મૂળજની સંઘાય અનુમોદના ને

નિબળનો દેખાવતાયો ક્ષય જાની

બંધા મારતા શીખવણ

તમ—અને તેમા જન’ પુણ્ય માને છે

ધ્યા કરી નિરતર સંક્રામ કરવ મા—

મહાવની સ્થિતિમા સદાય કાઈને જુરતો રાખવામા

દૈન મહાપાપ લેખે છે

* * *

નિબળતાને વિમાવનારા ઉપદેશકો કે

નિદ્રાતો જ ખુદ પાપ છે

એવું લેન ખચીત માને છે
 જેના લવન-કૌશલ્યનો સરવળો
 ભામ વિવેકભરી હયા—
 ને હવે જરી શોષતામા શમ્યો છે શમે છે

* * *

જેન એકાતનો ગુલામી લાન છે, ન
 સમુદાયના સ્વભાવનો
 એ ચતુર ભોમીયો (Parchuro) કે
 સૌને લેન સકારે છે માત્ર ધિક્કા -
 Meanness of Soul ને દુહવની તુલતાને !
 મનુષ્યોની અપ્રમાણિક મનોદશાને !

* * *

સામાન્ય જનવૃદ્ધાંતી
 લાગણી અને બુદ્ધિ-શરીરને
 મારેલા રંગથી રંગી થકે,
 ક પેલા ઘાતમા ઘડી થકે
 એવો એ સમર્થ પુરૂષ છે
 એના એક લવનમા
 અનેક લવનનો લાળો તેજસ્વી ઈન્દ્રિયાસ લેલ

પ્રકાશ ને ક્ષત્રિયત્વનો ત્યા યોગ છે
જ્ઞાનયોગ ને કર્મયોગનો તથોગ છે
રસિકતા ને વિભાગને જનમા મીડા મેજ ?
જડતા ને નિર્જળતા

એની કે પનામા ય નથી
મકુચિન દષ્ટિ ને બહેમો
તેના સ્વપ્ન-પ્રશ્નમાય નવો

ઉદાસ ને દુખમા તડકા કે છાયામા
મરખો સધમ જેન જાગવે છે
ખોટી મચોદા ને

દબબધો નૈતિક (૧) સિદ્ધાંતોને
પહેની તકે એ શાત ચિત્તે જા છે

જગનના મૈત્ર્યભાવના-શુભજનના
જડાન્ની આવીઓ તેના જામમા છે
શુભદષ્ટા ઘડને શુભ હેતુમ

(શુભ હેતુના પ્રદર્શન કર્યા વાર પછ)

જેન દુનિયાને ધારીવાર જાગારે છે

દુનિયા-આ જગડતી દુનિયા જોઈ જોઈને
બહુ બડકે છે ને રતલે છે

જાગે છે, ને ઢોટે છે તેનામા ત્રાણ પૂરાય છે

*

*

*

પાપથી ઠર પણ

રૂપક કરતા પાપને જેન સાફ બળે

જી કરતા ઉપયોગીતા* ને જ વધારે છે

* * *

જેના ત્યાગમા રસ ને સૌરભ છે,

બામત્યાજ ને વિશ્વકન્યાણનો મુંઢર લોટો છે

જેનો શક્તિ સહાર કાળે નથી,

જે તો અશક્તોને આરામ આપે,

પુખ્તના મદાણ કરે,

ને અશુભના નાશ કાળે છે

જે ઘસીને 'ગમે તેમ' લવવા કરતા

મૃત્યુને જેન વહેણ પમદ કરે છે

પવિત્રતા ને સ્વતંત્રતા જળવાય તો

મૃત્યુને પણ હાથી નોતરે છે

હવે છે જેન-આદર્શ જેન

આત્માના પૂર વેલવથી,

મરે છે પણ જેન-

આત્માના પૂર વેલવમા!

* * *

* Utility

પરિસ્થિતિઓને વિવેક એ કરી બાંધે,
 ૧૫૫૫ દશાનુ સાચુ જ્ઞાન રાખે
 મુરકેલીઓમાથી 'જય' નું રાજ્ય જૈન શોધે,
 ને તુફાની દરિયામા એકલો તે બહુમે

* * *

દુરેક ઘીન જાવ કે બનાવમા
 નિર્વેપતાથી 'જૈન' મઝા છુટે છે
 ખખડખજ ઇમારતો-ખડેરા તોડી
 નવી નવી 'બીફીંગો' બાધે છે
 જુના જોખા જાગી
 નવી દૃષ્ટિથી, ને નવા પ્રવાહથી
 પ્રાણવાન નવો 'આત્મા' સરજે છે

* * *

આશુ કે નિરાશાના સંદેશા

જનના પ્રગતિમાન જીવનમા નથી
 નિષ્પક્ષપાત દષ્ટિ ને નિર્મળ જાવના,
 સાદાઈભરી સગીનતાને તીવ્ર કર્તવ્યપ્રિયતા

પ્રત્યે તેને હશે લઈ જવા હોય
 મુનવી લવનની મધુર તાઝમી
 અવામા પ્રાણ, પ્રેમણા ને પ્રતિજ્ઞા પૂરે
 દમ્યને 'લાવા' અનેક પાખ ઠાને બાળે,
 મનની 'ઠરાશ' જવાણામુખીને ય ઠારે ! ઠારે !

*

*

*

અસામા ય લવન-રીલા
 એ 'લેત'નો મોનેરી ઇતિહાસ હોય
 નિર સત્ય ને તેની ગુદ ઘોષણાથી,
 વિશ્વલવનતા જળને શુદ્ધ કરવુ,
 એ તેની જનત કર્તવ્ય લીતા હોય
 નિર્ભીત ને નિષ્ઠાલમપદ્યે ગુદ સેવા
 એજ તેની માનવતાનું મીઠું દ્રવ્ય છે
 'જૈનધર્મ' ના દર્શાવ્યો.
 દુનિયા-રે ! હરકોઈ એવ માટે ખુલા છે
 'કોડ' આવે ! કોઈ પણ આવે ! મૌને સ્થાન છે '
 એ તેનો મહાન્ 'હટેગ' છે

જૈનની 'કડકાઈ' ઘટ્ટીવાર અથ 'યોગ્યો' ને

ખૂંચે છે

કારણ ! કારણ સ્પષ્ટ છે કે,

અનિષ્ટ કમીની સખ્તમા મખન

હાજરી' લેવા જેટલો 'જૈન' સહા બહુત છે

*

*

*

જૈનનું સ્વત્ર માનસ ને શાન્તિ

જગતમા અનોખી સરકુતિ રથે, ને વિકસાવે

પ્રયોગે પ્રયોગમાથી મેરણા પામી

પોતાના જીવનને યોગે થી પાગરવા દે

ભવિષ્યના પથની દિશા નક્કી કરી,

ગમે તેવી મહાન શક્તિઓ માથે હોડ ખેડે,

લોખ્ણદિના મેળા કાચ સાફ કરી

મામાજિક બહાદીનો નિવેડો લાવવા મથે,

ને રાષ્ટ્રજીવનના વાતાવરણમા

મહાત્મ દેશ' ના ગુજનથી

શુદ્ધિ, ચેતન્ય ને ભેશ પૂર

*

*

*

દુનિયાના પ્રવાહમા તણાવાને બહવે

દુનિયાને જ જૈન પોતાની તરફ ખેંચે

જાન પર પોતાના ચરિત્ર-નેજથી જ
 (દીખોટીઝમ) ' વરીકરણ ' અજમારે છે
 પ્રિય મરુઠારને પૂજવાની પૂનમા
 સાનાશુક નિયમોમા ભાત પાડે છે તે,
 પોતાને પ્રમાણિક ' રહીને
 એ ગોરવથી લોકમતના જૂતડાને
 ચરણોમા ઘસે છે
 દોંગી દુનિયાનું સદી ફિક્કટ, તેને મન
 કાગળના ધીધરાથી વિરોધ મોણુ નથી
 મત્ત ને ઉચ્ચ થોખો ખાતર
 નર્વશ્વ ઊડવાય નૈનને દુષ્ક થતું નથી
 મૃત્યુથીય મહાન પ્રસંગોને
 જીવના જીવન પચાવવાનું એ શીખે છે,
 ને પોતાના મૃત્યુ પછી પણ
 ' જૈન ' ઇતિહાસને તેજથી અજવાળે છે

* * *

‘ જૈન ’ ના સ્વતંત્ર ને વિમળ વિચારોમા
 ત દુગ્ગિ થોખાની અરુપર વાજગી છે

ઉચી મમજશક્તિ,
 ભવ્ય મુવ ખાટી ભુદ્ધિ
 અને નવ દેગીય સ્વભાવ
 જગતમા તેને અમર બનાવે છે, યશ અર્પે છે

* * *

વિપત્તા ઉતારમા લેન સાકર પાવ છે
 જુરા બાવનાશ શીને પણ એ કમાયા જનો
 બનાવે છે

* * *

બુધુત્વની દેવળ 'વાતો' નહિ
 પણ મધુત્વના જોડાણ લેન આશરે
 મેં રના નવરા 'તંડડા' નહિ
 પરંતુ મેં ક્ષની સિદ્ધિ સાધે છે તેજ સાથે જ ન

* * *

અસાધારણ તત્ત્વોનો અભ્યાસ તે
 લેનનું મતલ ચિંતન હોય
 અસાધારણ કાર્યોનો બાર
 એ તેનું અખડ 'ધ્યાન' હોય
 લેનની વિશાળ માનસિક સપત્તિમાથી સદાય

ધર્મનો પ્રવાહ વસાવત વધા કરે,
 દુનિયા પર ફગી ફગીને માણસ
 નીતિની બાથ એ લગાવ્યા કરે
 ફગે તેની માર્ગદિશા ફરવી શકે નહિ
 દિશા હવત હવવાનો ચોક જનને વધ નહિ

‘ શુ યથે ’ નહિ, પણ

શું કરવાનું છે ’ એ જોનનું પ્રિય મૂત્ર છે
 જુદિપૂર્વક નિશ્ચય થયો પછી તેને જુ.
 બ્રહ્માનો બ્રહ્મા પણ ફેલી શકે નહિ,
 ભજય તેના બાદુમાથી નિતરે,
 દુશ્મનના લોહીમાથી નહિ, નાહ !
 કદયાણુ-ભાવનાથી બ્રાહ્મણ કરતા
 જન કદાપી પાઠે સંકે નહિ
 તેમજ શખિના શત્રોથી
 નશસ્તોને ત્રામ તે આપે નહિ
 ને નશમ્નોથી યુદ્ધ છોડી દઈ
 સ્વગૌરવને નિસ્તેજ કરે નહિ

મનુષ્યોના વૃદ્ધોમા જન

પોતાના વ્યક્તિત્વને હારે નહિ, ખૂએ નહિ !

*

*

ઝાખી દુનિયા 'ના' કહે —

ને જન 'હા' કહેતા ચક્રાચ નહિ,

તેના આત્માનો પવિત્ર પેમામ

સમાજના સહેવા ફેલ જાવોને માને નહિ

આગળ ધોલનારી' હયા વગર

હામા જેન ધમ સમજે નહિ

પોતાની પર 'ઓપરેશન' કરી

પોતાને સુધારનારી-શુદ્ધ કરનારી

કરતા વિના—ખીલુ ફૂરનામા માને નહિ

'હુ' કારમા તુચ્છતાથી ફૂરનારના

જન હયા ખાચ છે, પણ કાષ કરે નહિ

'હુ' પામર 'ના' નમાવા અધ્યાત્મને કો

સાચુ 'અધ્યાત્મ' સમજે નહિ

કારણ, જેન સમજે છે કે -

જીવનને હેતુનિશ્ચિતિ તિરસ્કારવારા

જાતે જ બહો ભારતી ગદી ગટરો ॥

પમ તાના ઝીતડાજ મનુષ્યને પામર બનાવે છે
 િ પતાના હોળીયા જ માનવનો દેવ સરજે છે
 હોમ મનુષ્ય મધાન છે, અતિ મહાન છે
 મહાન થવા સર તપસા છે
 નેથી મહાન હોવાનો ખાનદાન ગર્વ હેતા
 જન હરી શરમાય નહિ ન દોષાય નહિ

*

*

*

જૈન સમારી છતા
 અસ સારી જેવો નહી શકે છે,
 અમ સારી થઈને થ
 સ સારીઓના મુઠર તરવો સમજે છે
 ઝાઝવાના જળ ફેરતા
 તૃષા જ જૈનને પહાચી છે
 તૃષ્ણાના અમૃદ તળીયા પર
 તૃપ્તિના અમૃત વરસારે છે
 દેવગ કાગળ ચૂધનાર પગ્તોને પોથારામોને
 કાગળના સજ્જો 'ખાતા' શીખરે છે
 વિદ્યાના ભારથી કચરાઈ જવાને બદલે

કુચે ઉડવાના તેમથી અલો ઉડેલાવે છે
 અથો કે પાડિત્યર્થનને બદલે
 નાનને કૃતી ઝીને જીવનમા-આચારમા
 પ્રથાવવામા જ પુરુષાર્થ' સમજી, સમ તરે છે
 પુસ્તકોમાંથી જ સદાય જ્ઞાન લેવાને બદલે
 દુઃખને માનવરહેરામાંથી સુખ મીઝો છે એ
 જે જ્ઞાનની દ્રશ્ય જીવિને તે જ ન આપે
 ને તે જ્ઞાનને 'જ્ઞાનાભાસ' માને છે,
 કિમાલમની શાત ઠી, ને
 સૂર્યની ગરમી-બેઘતે સાથે હિતમા સખી દૂર છે
 સુખમાના અગ્નિને તેને અજ્ઞાનતાની માયા /
 અમરે છે

હારથના જળમા ય દેરવી જાગે છે
 આ કળા કે 'વિરલને જ વરે છે !

*
 આત્મા વેચનાર, ખુદ પ્રભુને વચે છે
 પોતાના અતરનો દ્રોહ કરનાર માનવ
 કુદરતના શાપને જ જરૂર લાયક છે
 તેન આ વસ્તુ સારી પેઠે અમરે છે
 દુનિયાના મહાન દેશ્વાર નયવાની તાકાદ

પગની માનસચ્છિમા નિરખે છે
 નાનું સારુ-ખોદુ જાવિધ્ય
 પગના ખેલ'થી જ રચાતું તે જુએ છે
 નહીં નવી સુક્તિ ને નવી ખૂંટી
 પગના વિકાસ માટે નિત્ય તે આગળ ખોડે
 ખીખાનું દોરેલા લીટે
 અંધતાથી દોરાવા જૈન મહાય 'ના' જાય છે ।

* * *

સુખ્ય લેઈને જૈન મૌન પણ સાથે,
 મૌનની મસ્તીમાંથી પ્રકાશમય બાવિ ધડે
 દિવમાં દેખાતા આનંદ ને સન્નિ
 તેને મહા પ્રવૃત્તિમાં ધડેલે છે
 પ્રવૃત્તિનું લય એક જ-
 Will to conquer સાધી,
 પ્રવૃત્તિમાંથી નિવૃત્તિ લઈ
 પરાજયના ઘેરાયલા વાદજમાંથી
 'જય'ના સૂર્યને શોધવાનું છે
 'અમ્યકત્વ' ને દૃઢ્યમાં સદા સ્વાધી
 અનેકાત દૃષ્ટિથી-વિશાળ ને જળ્ય રાગથી

વસ્તુના અણુરોપ તપાસવાના છે
 નાનને સર્વ દિશાએથી સર્વ શક્તિ વટે
 વિસ્તૃતતા ને વિશાળતાથી
 તેણે એ જ જૈનનું એવનકાર્ય છે

* * *

સૈનાપતિની ચાલે, જૈન વિજીતીના વેગે ધપે છે,
 ચમકારા કરતા કરતા પોતાના આદર્શ માટે
 આકાશ પાતાળ એક કરે છે
 કરીદ તેા બલબલ્લાનો મહ ઉતારતી
 ગળે દ્રવી ચાલે એ ચાલે છે —
 બલે જગતના ક ગાલ કહેયો ને પ્રપચે
 બલે પાછળ ભમ્યા કરે, ભર્યા કરે !
 અદ્ભુત નિશ્ચય શાંતિથી એ ધપે છતા
 જગતને કી તેનામા આગના સૂસવાટા બાને
 બનરાજની ક પાવતી ગાડથી
 ગિયાળવા જેમ ધધરે છે ,
 વનના અપ્રકટ વિજ્ઞાન પાસે
 તેમજ સજ્જાની (૧) એા બહુ ક પે છે

* * *

ઝૂનત રાત, હર્શન ને ચારિત્રનો
 પોતાને જન, ધતી માને છે
 જ્ઞાનના અત્યંત જળમા જેમી
 હર્શન ચારિત્રને પોતામા જગાવે છે
 ધર્મના દેખાવ પાછળ
 પૂનતા કરવા કરતા
 'નાસ્તિક' ગણાવ પ્રતિષ્ઠામયું લેખે છે
 પરાયા દોષો ભૂલી ભૂરીને
 પોતાન દોષો તે વીતે છે
 'જમણા'ના અશ્વગાવી-રત્નોડરણથી
 હવનકોરોને સદાય હાકે છે
 ચારિત્રથી ગૃહિક સમા ઉજવત મધ
 આ હવન અધિયા જ સર્જ ઉતારે છે

ક્રોધ અતના અજતરવો

જનના ઉચ્ચતા પ્રતાપને હામી શકે નહિ
 કૃત્યથી જ વલ મજવી હોય
 તેા હવનરનો કઈ તેને માહ નહિ

જેનનું જીવન એક મહા લાગી-

મનસ લગાઈ જેણે છે

જનને તેજ વખતે લગાઈના ઉડતા તણખાને

ગાત કરનાર હિમચરણ પણ છે

શીયતા અભાવે

ગાતિના ભુરખા પહેરનારાઓ !

આભળો ને ?

કે ન ચોકખા કરી જતા સાબળો !

“ જેન ” હદીય નમાની ગાનિમા

માનતો નહી

સ્મશાની શાનિ તને પ્રિય નથી

એવતભરી શાતિનો એ જગજૂનો આશક છે

જેન તે એવી શકિતભરી શાતિની ખાદ્ય છે

રક્તમંથાના મહિરનો

એ અનિશ્ચયનો જય પૂતળી છે

રક્તિનો એ પૂજારી હરનિશ્ચય શક્તિને શોધે છે

રાગિને ચોધી તેના પર સયમની ખૂં મૂકી
અખડ, વીરશયિત ચાનિ લગાવે છે
દુગની 'કહર' એ કડી લાગે છે
પૂનીની 'નમજાઈ' ને પણ મમતે છે
નનવીની મનોદયા, જગતના દહે ને
ફુનિયાના પથરગી જખડે।
લેવાનું જનમા 'જીવનુ' લ'દય છે
એ જખમેને ફઝ વવા-મલમપડા કરવા
તે ઉમ તપક્ષથી કરે છે

*

*

*

જેતની અધીદૃત ગરીબીમા મતોવની હાયા
તેની તવગરાઈમા પરીગેના બિરમા છ
એ રાગત છે 'મન'ને।
મજાની અધ વચરનો
નેવક છે મોનો-

શુક્લામીખત લખી નહિ દેનારે !
સુખદુખમા તેની સમદષ્ટિ છે
પુણ્ય-પાપને પારખવાનો વિચેર છે
તેના જ્ઞાનદમા વિલામની હાયા નથી,

ઝોની ઘોષણા-મુગ્ધામાથી જ

ઘેરઘેર વીરનરો ને વીરાગનાઓ પાટે
નિર્ભયતામાથી પ્રખર શક્તિના
મહાન્ ખારડસો ઉભા થાય

* * *

ઉપદેશ કરતા આચારમાથી જ જૈન

મોને મુદ્દર દ્રષ્ટાતો પુરા પાટે :
આપસોગના અખતરાઓથી જ
જગવને ત્યાગનો મહામત્ર આપે

* * *

દરેક 'ચીજ' ને જૈન નવા રૂપો આપે
દરેક જાવનાને તે નવું 'તેજ' અર્પે
કુદરત સાથે જ્ઞાનદથી વાતો કરે
પ્રકૃતિને 'પોતાની' કરી નચાવે
ચેતનને સાથી બનાવે, ને
પ્રકૃતિને હાથમા રમાડે તે સાચો જૈન

* * *

છવનની મીઠાશ ને પ્રાણનો
 જૈનમા વિરલ સયોગ ॥
 યેની ચતુરાઈ ને ગમલિય છટામા
 માતમાની મહા જોળખ છે
 વિવેકજ્ઞની દયાયા દ્રવે તે જન
 ન માતમરિપુને હણનારો તે સાચો જન,
 જો ક્ષાધમા મધુર કોમળતા, ને
 જીજમા વીરની તેજસ્વી શૌર્યતા
 જ ને ભાવનાનો જો પોષક ॥

જેનતા પ્રેમને બધન નથી
 કે જ કે કોઈ દેશના,
 જગત્-મિત્રીથી ય પર દૂર દૂર
 ધતર દુનિયામા ય જેલે છે-પ્રેમ બાધે છે
 નિહકની વાણીથી 'જૈન' નિસ્તેજ થાય નહી
 પ્રશસકના કૂટોચો દબાઈ જાય નહી
 જો તો નિહા ને પ્રશસા, બેયના મૂળ તપાસે છે
 મૂળમાથી થક જોઈ બાવી કૂળ વિચારે છે

એનું ઉછળતું વીર્ય નૂતન હિં મુશી રચે છે
 સહેલી, વિનાયક રૂઢીઓને દૂર દે કલા
 સમાજમાં ઓર કાન્તિ પણ લાવે છે

* * *

જૈન જડ થત નથી, જીવતો મનુષ્ય છે,
 જેનવતો જગતો એ પુરુષ છે
 ધમકતો પ્રાણ ને સયમ બન્ને સાથે તેનામાં
 વસે છે

ધમકતા પ્રાણને જીવન જેમ જાગવે, ને
 સયમપથે 'પરિમલ'ની શુભામીને
 ઓગણેણ કરી દૂર દે કી રે
 પોતાના જીવન માટે જેન જહુ જ
 ઓછા પરિમલ ઓછો 'જરૂરીયાત' રાખે છે
 અને પોતાના હરેક કર્ત ધના
 નિર્મળ હેતુ ને નિર્દોષ સાધન તપાસે છે
 જગતને પોતે શું 'મુંદર' આપ્યું ?
 એ તેનું સનાતન ગણિત છે,
 " મુંદરતા "ના જ બસ દિવ્યનાના જ આકાંક્ષા
 વધારવા

એ જૈનનું અનંત જીવન-સંગીત છે

* * *

જીવનમા જેવી ગર્વિષ્ઠ,
તેવા જ ગૌરવભરી માનવના મૃત્યુમા મ્હાતે છે
મૃત્યુની નિરતર સીતિમા જ
માનવતાનો અભાવો જેન જીવે છે
અકિસાના નામે એ સીરતાને ન પોષે,
આધ્યાત્મિકવૃત્તિના નામે કાયરતાને ન ખીસવે
સતોષને નામે કલબની શિથિલતા ન મેવે
'રેગણી'ના નામે જેન આનંદને દેશવટો ન જ દે

*

*

જૈનના જીવનની પ્રેરક ગ ગા
અનેકના જીવનને કુદૃષ્ટ બનાવે,
મસારના તુચ્છ પ્રપચો છોડી
આત્માના મધુર સંગીત ગાવાની ધૂન ચલાવે
વિશ્વમા માયા ધમનો પ્રચાર કરવા
'જૈન મસ્કૃતિ'ના યાજ્ઞા ઠેરઠે જમાવે,
જૈન-શબ્દથી ન બડકવાતુ કહી
જૈન-ભાવનાનો વિશાળ અર્થ સોને સમજાવે

*

*

* ૧

જૈનની દિવ્ય દુનિયાને છેટા નથી, અત નથી
 તેની અવ્યભાવનાને કિનારા નથી
 શક્તિને તળીયા નથી,
 સૌનો અત છે એકમા—
 દેવજ જયની, વિજયની—સદ્ધિની પ્રાપ્તિમા

* * *

જૈનની સૂઝ દૃષ્ટિએ

‘જ્ઞાનયોગ’ એ જ શુક્તિનો જ્વલત નીપક છે
 ‘ભક્તિયોગ’ના શિખર પામે જ
 જ્ઞાનયોગનો તળેટી સૂતી છે
 તેથી ભક્તિયોગ’ના બારે વિસ્તાર વટાવી
 જ્ઞાનનું પ્રથમ પગથીયું ચડે છે
 જ્ઞાનયોગના બાષા પગથાર ચડ્યા પછી જ
 સિદ્ધરીલા માટે જ છે—સાધવા એ મધે છે

મોનુષી નીનિના કાટલા

જૈનને મન અધુગ છે, કમારા છે
તેથી બીજાના ધારણ (Standard) પર
પોતાના જ્ઞાન અને જૈન હરખીજ લટકારે નહી

* * *

ઉંચેયો ગરૂક શી વેધકદષ્ટિ દેહી

દુનિયાને જૈન તપાસે છે
ભે-સુકાની દુનિયાને ચોમેર ગળડતી ભેધ
ખડખડ હામ્ય એ ઊઠે છે

વિચારામા અખડ આશાવાદ પ્રેરી
અહનિશ હૃદયખગ વધારે છે, ખીલવે છે
આત્મા ને દેહની તફરસ્તી માટે એ
બારોઠાકયો ખૂબ કાળજી રાખે છે
કારણ ! જૈન સમજે છે કે-

મૂકકાલ સરીર ને આત્મા-
વજ્ર શા આકરોં પચાવી ચકે જ નહી,
લક્ષ્યક સકિન ને સ્વરક્ષાની તાકાદ વિના
સાચુ spiritual strength આત્મખળ

મનુષ્યમા આવે જ નહિ ટકે નદી (તેથી)
 શરીરને કસવું એ પણ એક આત્મધર્મ છે
 આત્માને વસવાના પવિત્ર મંદિર મમા
 શરીરને આબૂત રાખનાર સાચો આત્માર્થી છે

*

*

*

દુનિયાના ઠગારા આકબજો

જનને પગવાર પણ આણ શકે નહી
 કારણ તે સમજે કે-

બહુ 'નખરા' તો બન્દરેશ્યાને જ હોય
 રાજમહેલની 'રાણી' ને-મુઢરીને તો
 ચામડી સાથે જ સુઢરતા જતી હોય !

*

*

*

'કૌન' વ્યવહાર 'ને ત્યામુધી જ માને-રીકારે કે
 જ્યાં મુધી આત્માને બાધક એ ન તીવડે
 સૌ ધર્મોને સમાન પ્રેમથી તે જુએ છે,
 અને પોતાના આત્મવિકાસમા સ્હાયક બને,
 એવા ઇશ્વર, સ્વાદ્વાદ ધર્મને એ પોષે છે

*

*

*

*
 ડાન 'લખવા ખાતર' લખે નહી,
 જેણે ખાતર બોલે નહી,
 હાનખેલો ખેલતા જ સદૃજ કાર્ય લખાઈ જાય
 ખેલો ખેલતા જ સ્વાભાવિક બોલાઈ જાય
 ખેલતી વાચા એ અનુભવતુ જ્ઞાન-સત્ત્વ છે
 અને અચહીન વાચામાથી 'સરેલા શબ્દો તો
 દુનિમ કં પનાના કાચા રજો છે
 તેથી પરિવર્તમાને-વાચાળતાને પાછળ મૂકી
 'શોધકહયા' તે સ્વીકારે છે
 વિસવાદી હવનને બાળી
 સવાદી હવનના તાર અણુઅણુએ છે

*

*

*

“ દૂખતાને તારે તેજ સાચો ધર્મ ”

એટલું જ માત્ર જૈન શીખે છે
 આત્મ 'સ્વાતંત્ર્ય મંદિર'ના પાયા નાખે
 એજ તેનો ઇષ્ટગુરુ છે

*

*

સેદ્ધાવ ને ભાવના દૃઢ્યમા તુરત ઝીંકે છે,

વ્યવહારિક જીવન કરતા

આદ્ય મા તે બહુ ગાળે છે, રમે છે

દુર્ગુણીની દયા ખાઈ

મશુલીની નિરતર પૂજા કરે છે

વ્યક્તિ-સ્વાતંત્ર્યમાખેલી

અનુદતા સામે હરનિશ બળવો જગાવે છે

‘વ્યસન’ કે ‘સુસ્તી’

‘જન’ માટે કહીય સર્વાય નહીં

એ બધનો પાળે, નિયમો બાળવે,

પણ આત્માને બાધક-આત્મતેજને હજાર

નિયમોને ફેકતા તેને વાર લાગે નહિ

*

*

*

આત્મશ્રદ્ધાના નાવમા બેસી

નિડરતાથી લાળી સફરો ખેડે છે

વિવેકના વાવટા નીચે

પોતાના વ્યક્તિત્વને જૈન જમાવે છે, અમકાવે છે

રાગદ્વેષથી દૂર, ને

કર્મગ્નિપુના સહારક
અરિહતનો એ સાચો ઉપાસક છે
ઉપારયને લેટવા કે ! અરિહત મનવા,
સર્વ યત્નો એ અજમાવી ચૂકે છે

*

*

*

અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન
અનંતચારિત્ર અન્યાબાધ સુખ
અક્ષય રિધિતિ ને અરૂપીપલ્લુ,
અશુદ્ધધુ અનંત વીર્યના
ધારક 'સિદ્ધ' પ્રતિ-મૂઝ્યાત્મા તરફ
જેનની દૃષ્ટિ દોડતી છે, સિદ્ધિને પામવા નથે છે

*

*

*

પંચેન્દ્રિયનો નિષ્કર કરે, ને
પાત્ર મહાગતો—
પ્રાણાતિપાત ને મૃયાવાદ,
અહતાહાન ને મૈયુન અને પરિશ્વેદ વિરમણવન
તે મન, વચન, કાયાઓ પાળે છે,
પાત્ર આચારો શુદ્ધ હિલે આચરે છે,

ને પ્રેમપૂર્વક આચાર્ય છે
તે 'જૈન' નો પ્રિય આચાર્ય છે સુશ્રવર છે

* * *

'જૈન' કયા કરે છે-ખૂબ કયા કરે પણ

બકરાને કપાવી-

કસાઇને અમયદાન ન દે! રે ન જ દે!

પારકાના જોખમે પોતાના અખતરા ન કરે

મરીબોના લોહીથી પોતાના બગલાન જ ઘસે.

* * *

સીમા થ જનસમુદાય (Masses) ના ટોળા

જૈનની ઠાટ'મા-મનોમહિરમા

રમતા મૂંઝાળા કીકલા, બાળકો જેવા છે

એમના-દુનિયાદારીના ડહાપણ

Logicના તરબી શિખરે

જૈનની જ્ઞાન તબેટી નીચે ગૂંચડતા હોય

'બ્હાઈટ વોશ' ની કળામા

જૈનતા જમે પાસે મોટું મીંડુ ૦ છે

જેવા હોઈએ-તેવાજ દેખાવુ,

એજ તેના નિર્મળ હૃદયનું દર્શન છે
 શ્રાવકના બાર તોના રૂપ જ દૃષ્ટિએ
 પન્થખાણુ લીધા હોવા ન લીધા હોવા !
 પરંતુ “ આત્મ અવિચલ પ્રતિજ્ઞાવાન ” હોવાથી
 Instinctively સ્વાભાવિક જ
 જૈન એ તો શાસની સાથે પાળતો હોય
 મનોમા હેશમાત્ર હોય આવતા
 તુરત આત્મસાક્ષીએ પ્રાયશ્ચિત્ત પણ કરી દે છે

* * *

જીવતા અજીવતા યથેલી,
 ભૂલોની માફી તે માગે છે,
 પણ માફી માગતા પહેલા
 માફીનું કારણ બજાવવા પ્રયત્ન છે
 કારણ બજાવેને ચોક્કસ ‘ નોક્ષિત્ર ’ આપે છે
 પુનઃ ભૂલ ન કરવાની
 સંપૂર્ણ સાવચેતી રાખે છે,
 ને પછી મામાની ક્ષમા અતરથી વાચે હ
 હોઠોની બાયલી સંકાનુભૂતિ ખાતર—
 માકરોને ગધાતા બવહારીયાઓને પ્રિય થવા,
 નહાં કરેલા અપરાધની પણ નબળાપ્રીતિ

ગમ્યા યાચી પોતાના આત્માનું
 'લાયબલ' જેન દરમીય નદી કરે નલ કરે !
 આત્મદ્રોષ જનની પ્રતિમા ન હય !

વેવણપણું કે સ્વાર્થપણ,

નુશ્ચના, આકાર કે ખટપટ
 એ સૌ ઠાકિળીએ જ્ઞાનથી દૂર દોષ !
 મસારના આ કપ/મય પડદા પર પત્ત
 સજતાથી શુદ્ધિપૂર્વક રહેવામા-ફરવામા,
 હવનમા હાડગીની ખૂબી 'જન' મદાને છે !
 'હવનકળા' ખીલવવા તથ તરે છે
 તપીને, બહરની ને બહારની દુનિયાને
 જોક્તાન બનાવે ॥ મધુર ને દિય બનાવે છે
 સદાય આતરશુદ્ધિ કરી પાત્રતા કેળવે છે,
 પોતાની પાગરતી શબ્દોને કેન્દ્રિત કરી,
 ચોક્કસ ધ્યેય તરફ વાળે છે
 મધ્યેયને સાધવા ઉમ તપમ્યા આદરે છે
 રે ! ફના યવાની ખુમારી સાથે
 ઉત્સાહપૂર્વક મુંગ મયન એ માંડે છે,
 ને સિદ્ધ કરે છે કે —

પ્રામાણિક-સાચી સાધનાને કશું જ અસાધ્ય નથી

મુક્તિના માર્ગોની શોધમાં જ
 પરચાઈ જનારને મુક્તિ સુદરી વરેલી જ છે,
 'હતવાની પૂત્રારી' માં જ મૂક્તિનો વામ છે
 અને મુક્તિને સાધવાની-મુક્ત થવાની
 તાકાદ હરકોઈ 'આદ્ય' જૈન 'મા' ભરેલી છે
 એ સાધકને આદ્ય 'જૈન' નામ આપે,
 કે આદ્ય 'વીર' કહો જન્મે સરખુ છે

* * *

યોગી, યોદ્ધો ને પ્રેમી
 ત્રણેનો મનહર સજમ તે જૈન
 એ ત્રણે પાતુની બલતત મૂર્તિ તે આદ્ય જન

* * *

શાંતિ, શાંતિ

ઓ પ્રિય જૈન ! સૌમ્ય સ્વરૂપ !
 તુજ દશને સદુ પાવન સાય
 પતિતતાના પાતાળમાંથી દર્યોનાતુ
 અવમુદયના અમરવૌકમા ઉઠે

* * *

ઉત્તરના હજારો-લાખો પ્યાલામાંથી,
 જૈનનું આવું એકાદ જ મૂલ્યવાન
 મીઠું ને તેણે મિથણ મળે મૂર્તિ ઘડાય

એ આદ્ય જૈન, ઉદ્ધે નદેનીય જી અરણ્યાના નીર
 પ્રતના દિલ રોવારે દુનિયાને ઝીલી લાગે
 વિશ્વને ગુલાબી પગે આપે,
 સરકારબીની ઉમિઓ, પીનારમા જગાટે
 તે જીવનમા મુધાનુ સિલ્લન કરે
 હોહો Most Glorious માયી
 હે હોતાર પુરુષ-જૈન

આવા આદ્ય જૈનો-વીર પુરુષો
 દુનિયામા જટુજ જોણ છે શ્રી દુષ્કાળ ઉ
 જૈનધર્મ એ, જપાને માટે
 વિશ્વના સમસ્ત માનવ મમાજ અને પ્રતી
 માત્રને માટે,
 ધાકયા પાકયાનો મુંઠર વિમામો છે
 Most Glorious
 પ્રતિવત આશ્વપરધાન છે
 આદ્ય જૈનો-આવા લેખસ્વી પુરુષો
 પઠાવવાની જે મદાનુ શાગા છે
 જગતના સર્વે ધર્મીનુ
 એજ સગમ સ્થાન છે, અતિમ એજ સાધન છે
 જય હો ! જય હો ! 'જૈન' વારા !
 અને એ જાવી વિશ્વધર્મ-જૈનધર્મનો જય હો !

જૈન ભાવના

(આદર્શ જૈન પ્રતિષ્ઠા આ ભાવના બાજે)

ઓ પ્રિય જૈન

મારા નિજસ્વરૂપ

આનંદમસ્ત થોળી !

સાબળ ! ઓ મુજ આત્મા, સાબળ !

દુનિયાની સર્વે સમૃદ્ધિ ને ખમ્મનો

તું જ છે ! ઓ હસતા પુલપુલ !

જગત તારૂં-મઠારૂં જ સજેલું ॥

વિશ્વ માત્ર મારી જ કલ્પના-વિચાર છે

મનના વિચારો જ મૂલસ્વરૂપ પામે છે,

ઓ સ્વરૂપ એટલે જ આ દુનિયા.

હું જ દુનિયાનો સરજનહાર છું, હું જ કર્તા છું

વિશ્વ મારો બા ! છે, હું તેનો માળી ॥

જાગનો માણી નેવા ફૂલોની દલમ રાપયે,
 તેવા જ ફૂલોની મુગધી જગનમા ફેલાયે
 જગત માટે છે-કેના પર હું કેંધ કરી
 જગત માટે છે-કેની સાથે 'ત્રી ન કરી
 જગતના સદુ લવો ! જોદ પ્રિય !
 તમે સૌ મારા આત્મસ્વરૂપો છે
 જોદજ માટીના આપણે પૂજા હીએ
 વસ્તુના નામ માત્ર જાદા છે, પરંતુ વસ્તુ જોદ છે

* * *

હજગતના લવો ! તમે સદુ મારા પ્રિય
 જાડુઓ છે, જધા જ ગદા ! જપુઓ છે
 જાઈના મુખ ડુખમા જાઈના દિરતો ઉ
 પ્રિય આત્મસ્વરૂપો ! કા રજ્યો છે ?
 આ ' જદાર 'ની દુનિયામા ? હી હી. '
 તમે તો દિવ્યતાના મહકો ! ચાલો
 જગતવ્યવહારના જારમી, ને જધનોના જોજધી
 કચરાઈ ગયેલાઓ ! બ્દાલા જાઈઓ ! ચાલો
 ચાલો ' દિવ્યતાની ' જોજમા—

દ્રષ્ટિ બહારથી જે-વી-‘અહર’ અવલોદીએ ।
 અહરના દેવમંદિરમાં આવશે તો,
 તમને અત્યોમિના અવશ્ય લોગે યશે
 આવશે ?

*

*

*

આંહા ! સવ મુખ ને ચાતિ અત કરણમાં છે
 તેથી અત કરણમાં જ ચાલો ચોધીએ
 પુન-હુન આટલાક, મુખ ને જ્ઞાનતુ પુન છે
 જગતમાં કા ચોપે ? જો ભૂતકણ !
 એ ‘મેળવેલી’ વસ્તુ છે-મેળવવાની નહીં માત્ર
 ‘મેળવેલી’ને પ્રગટાવવા પુરુષાર્થ મારે કરવાનો છે
 ઈન્છાઓમાં સુરેભાગ્ય જ અની પ્રગળ મળ્યા છે
 શુભ ઈન્છા શુભકાયને હરહ મેળ જેણે છે
 વિચારોમાં મહાશક્તિ છે,
 ને દુનિયાના ઘાટો ‘પોતા’ જેવા જ ઘડે છે
 વિચારોમાં પુનર્જીવનની મુદર કળા છે
 વાતાવરણમાં જે નવનવી ભત પાડે છે
 તો પછી જગતને હું ચા માટે—
 મારી દિ-વદ્રષ્ટિ, દિ ય વિચાર,

ને દિવ્ય જ્ઞાવનાથી ‘દિવ્ય’ ન કહે ?
ઓ આત્મસ્વરૂપો ! સાલો, દિવ્યતાના પથે

*

/

*

“ મનુષ્યત્વ ”ની હું દીક્ષા લઉં છું-લીધી છે
દિવ્યતાના પથે હું ચડું છું
આત્માની જ્યોતિ જેવા
એ સુહિતા મનોહર ચિખર પર હું ચડું છું
જ્ઞાયા ને પ્રભુતામય દહિયા, અડગ પગથે,
અદ્વાયો દિવે હું સિદ્ધિના ચોખરે ચડું છું
પ્રભાતની જ્ઞાયાપ્રેરક તાજગી લઇ
સધ્માના ઠગારા રંગોને પીક લઇ
હું મુક્તિના પર્વત ઉપર ચડું છું
માગો કઠિણ છે-પણ ધ્યેય તુલર છે
કઠિણતાને સુલભ કરવું, એ તો મારો ધર્મ,
વીરધર્મ જ છે ને !

માનવદેહ મોક્ષસાધનાનું કળદ્રુપ જેતરે
ઋતુએ ઋતુમા સત્કાર્યોના મોલ નેટલા
બેસશે-તેની સાધના જીવનમા કળશે

*

*

આત્મા-પરમાત્માના દીર્ઘ ચિન્તનમાં હું
 'દુખી' રહી બહારની સકળ ઉપાધિને ઉવેખીશ
 ત્યારે જ 'દિ સુદ'ની મધુરી વૃત્તિ
 હું પેટ ભરી ભરીને અનુભવીશ
 અનંતની સાથે સંપૂર્ણ
 'તાદાત્મ્ય' સાધીશ-એક ઘણું 'જર'ને ખતી
 આશા પર સ્વયંભૂ-તેજનો પણ તેજ હું ઘણું
 સ્વયંભૂ તો હું જ-સ્વયંભૂ 'સિદ્ધ' કરીશ

*

*

*

મારી અનન્યતા હું સદાય વિસ્તારીશ
 એ હીલામાયા બળ ને શાંતિ મેળવીશ
 હરેક ક્રિયાઓની સાર્થકતા-
 સમજવા શતદિન ડું પ્રયત્ન કરીશ,
 'સ્વીકારવા' પહેલા સમજવાનું આહીશ
 મારા સ્વસ્વભાવમાં હું મસ્તીથી 'રમણ' કરીશ,
 અને આનંદસ્વરૂપની ભાવના ભાવી
 આનંદ-પરમાનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયત્ન કરી
 મારો આનંદ કેઇ છીનવી

મને 'બીજો કોઈ' આનંદ આપી શકે નહીં,
 હું જ મારા આનંદ મુખનો સુષ્ટા ધુ
 દરેક ધાર્મિક કૃત્યો દૃઢ્યના ઉભળકાથી કરીશ
 મારી મુખમુદ્રામાંથી જ દયા ને શાંતિ વહાવીશ
 ચતનાપૂર્વક દરેક વચન બોલીશ
 સાવચેતીપૂર્વક સ્વતંત્રતાથી દરેક વિચાર હું કરીશ
 લોકેષણા કે નૈતિક નિબળતા
 મારા સત્ય-કથનને કદાપિ હારી શકે નહીં
 પરિશ્રદ્ધનો ભાર, મને કચરી શકે નહિ
 કે ચિત્તનો શાંતિને કોઈ ડહોળી નાખે નહીં

* * *

(હું રાતદિન જ્ઞાનપૂર્વક જગત ૨૮ શ

* * *

(હું હમીય-જગતને ખૂબ હસાડીશ

હસાવી હસાવી સૌને આરામ આપીશ
 આદમાની પ્રસન્નતા ચિરગળ ખીલતી રાખી
 એ શીતળતાના આરે સૌને વિશ્રામ આપીશ

મિત્રની ઇચ્છા ને દુરમનની ઇચ્છા,
 બેયને 'મારી' પોતાની સમજી જોખતાર થઈશ
 ને અજોડમાર્ગનો સાચો પ્રવાસી બનીશ
 આત્માનું બહુમૂલ્ય રચાયત લઈ,
 'સત્ય'ની ચોધમા ફરે કિશાઓમા વિચરીશ
 દરેક વસ્તુ પર પ્રભુતાની સુદર છાપ મારી
 પ્રભુમય હૃદયી ને દોડીશ
 પ્રતિપળે હું સર્વજ્ઞ-સર્વશક્તિમાનની
 શક્તિ મારામાં ખેચવાની જાવના બાવીશ
 સર્વજ્ઞ-સર્વશક્તિમાન મારાથી દૂર નથી,
 પણ મારા અંતરમા જ એ દેવાધિદેવ
 શાંતિથી વિરાજેલો છે
 આ જ્ઞાન હું ધ્રુવીધ્રુવીને દૃઢમા રાખીશ

* * *

હું દરેકના દરેક રોષ સાવ બૂલું છું
 મારા ઇવન-અજયોને લગતા તપ્તુ છું
 મારી શાંતિને કોઈ બરખી ચક્રે નહીં
 એવી શાંતિના સોને બાગીદ - બનાવીશ

આત્મવિકાસના રૂપેરી અજવાળાઓ
 હું સૌના પર ઉદારતાથી પાથરીશ
 પ્રેમભાવનાના મીઠા સરખત સોને પાઇશ
 આત્મશુદ્ધિની વ્યાદનીની ઠંડક સોને આપીશ,
 ને સોને સારા આશીર્વાદ હર્ષશ !

*

*

*

રોગદ્રેવની જાળને ફરિયામા દૂર દેહીશ

અખંડ આશા ને ઉત્સાહનું જાતું રાખી ફરીશ,
 હરેકમાથી હું 'મારૂં' કથન સદાય ચોધીશ,
 ને હું 'મને' બરાબર સામગ્રીશ

એ સામજેના શબ્દો —

એ મારા સુદર વિચારોને સમજી હું
 મનુષ્યજાતિ વચ્ચે છૂટથી વહેંચીશ

હું મારા કર્તવ્ય પર 'કરણી' નજર રાખીશ
 હું જ મારો ન્યાયાધીશ, બસુરી ને

અપીલની ઉછી હાઇકોર્ટ છું

હું જોઉં છું, સામજી છું, જે કંઈ વિચારે છું,
 બોલુ છું કરે છું ને જેમ રહુ છું,

તે બધુ મારા આત્મક યાણ માટે ને

વિશ્વકલ્યાણની દૃષ્ટિએ જ કરે છું !

કયા છે વિશ્વમા વિશ્રામ ?

સર્વથા ચેતનાત્મક બળપ્રેરક વિશ્રામ ?

કયા છે ? એ અનંતશાંતિની શોધમા હું સમુદ્ધ

મારું મન પવિત્ર છે, તે

મારો-તારો-સકળ વિશ્વનો આત્મા ચઢે છે

ચઢે છે કે પડે છે-

તે જાણુ છું એજ અદ્ભૂત ' નૂર ' છે

એ જ સાચું આત્મજ્ઞાન છે

*

*

*

હું જ છું હું, અનંત કાળથી જ છું હું

એ પરમ પુરુષપ્રકાશને !

આત્મિક પ્રકાશના

સાત્વિક સ્વરૂપને હું નિમત્ત છું

ઓ સમ્મત જ્ઞાન-પ્રકાશ આવ !

ઓ પ્રેરણાદાયી પ્રકાશ આવ આવીને ઉભાજ !

એ પ્રકાશ, મુજ પશિકની

મોડી મૂડીરૂપે ચિરકાળ મારી સાથે હો !

*

*

*

હું શુભદર્શી સદાય Optimist છું

ને Optimistic ભાવના જ હરનિશ બાણુ છું
 આત્માની છુપી શક્તિઓને દેખુ છું
 આત્મબળ ખીસને એ જ શક્તિને પૂજુ છું
 ઉપયોગપૂર્વક શક્તિની ખોજ કરે છું
 શોધીને એ શક્તિઓ સોને શીતળતા આપીશ,
 એ 'પ્રકાશ'થી સોને રસ્તો બતાવીશ
 મારી ઉત્ક્રાંતિ બળ્ય એકાતમા જ છે
 એકાતમાજ મારા 'સૂરો' મને સબળાય છે
 Meditation ધ્યાનથી પવિત્ર થમ્પશ,
 ધ્યાનથી જ આત્મસતોષ મેળવીશ,
 ધ્યાનથીજ મને પોતાને હીખ્તોટાઈજ' કરીશ
 'મને કોઈ વસ્તુ અસાધ્ય નથી'
 એજ મારા ધ્યાનનો ધૂવ' તારો છે
 સકલ્પ માત્રથી જ-હૃદ સકલ્પથી જ
 હું મહાન સમૃદ્ધ થઈ ચકુ છું
 એ જ્ઞાન મહાત્મા હું ભરીશ

મારી માની આજીવન વિવેક-જ્ઞાન વહેતું હો !
 માની ધર્મ સ્વતંત્રતાની પાંચીમા છે
 તેથી મારી જનતા આજો
 જનતા સ્થાપના બને
 શિક્ષણ-મુક્તિ મુંઝવેને વચ્ચે,
 વરીને ચિરકાળની શાંતિ પીધા કરશે

આપણના જગદગતા શિખરનો હું ગુરુ છું

નમોસ્તુત આ દેવતાગા
 જો માનવ પ્રાણી તું કેટલો આજીવ છે ?
 સ્વાભાવે તું દેવ સમી છે-યશ્ચ શકે છે
 તુજ મહાન શક્તિ છે,
 દિવ્યતાતુ મનોહર મહિર તુજ છે,
 પ્રભુવાની ઉડી ગુફા છે,
 તુજ જગતને ચેતના આપી શકે છે
 તુજ જ્ઞાનસાગરમાં દિવાદાદી સમ સમગ્રી
 તુજ વિશ્વને ભવનતુ સાચુ શ્રેય આ

રે ! તુ-તુજ એ પવિત્ર આત્મા !
 જગતતુ સાચુ મધ્યબિંદુ છે
 મધ્યબિંદુથી તુ જગતને એમેર ફેરવી શકે
 જગતનો પ્રજ્ઞા તુ જ હોઈ શકે, રે ! હજ છ
 મારા પવિત્ર વિચારો પર
 માફ સંપૂર્ણ સ્વામિત્વ કેળવી
 હું 'મને' શ્રદ્ધાથી ભરીશ—શ્રદ્ધાથી નિહાળીશ

* * *

‘પોતામા શ્રદ્ધાતુ આત્માઓ !

બોલો ! જગતને આપ કેવું રૂપ આપશો ?
 જગત આપણા ઠ ધોનો જ માત્ર ફાટો છે,
 આપણા વિચારોની જ એ પ્રતિકૃતિ છે
 બ્રહ્મા આત્મસ્વરૂપો ! આવો !
 આપણે સહાય અતરના હિંસાભ્રમા શ્રદ્ધાપૂર્વક
 વ્યક્તિગત ભાવના ભાવીએ કે —

* * *

પ્રવેત મજરી જેવું નિર્મળ,
 વિયુદ્ધ નિરોધ ને પવિત્ર જીવન હું જીવીશ

બે ઘડી કરી જવાનું જગતને મન થાય,
 એવો છવનનો શીતળ વિશ્વામઘાટ બાધીય
 ઉઠજેલી દુનિયાને મારાથી આરામ મળે,
 એવો હું શીતળ બાબો બનીશ
 સત્ય ને આંહ સાથી આત્માને પખાળીશ
 પ્રેમ ને પ્રભુતાથી વિશ્વ પર શાસન કરીશ
 જગતના કલ્યાણથી ધૂન પહેલા
 માફ 'નિરવાર્થ' કલ્યાણ સમજીશ
 કારણ ? જ્ઞાન વિનાનો શુદ્ધ
 દુનિયાને શાપરૂપ છે સાધુતા વગરનો સાધુ,
 અને માનવતા વિનાનો માનવી
 જગતને ભારરૂપ છે

પ્રિય સરકારની વ્યાપક ને

હિસબર હું પૂજા કરીશ
 હું 'મને' પોતાને સંપૂર્ણ વફાદાર રહીશ-કારણ !
 પોતાની વફાદારી એજ મારા છવનજહાજનો
 ધ્રુવ છે !

મારી હું પડીમા મને મિલેય છે

બીજના મહેવો મને નકામા છે
 અતરના અણુયે અણુમા
 અનુકે પા ને દયાદ્રતા હું સઘરીય
 વિચાર, વાણી ને વર્તનથી
 ક્રોધને મારાથી રજ માત્ર દુખ ન હો !
 સભાગીય !

* * *

સુંસારના ઠરેણ, રૂઢનો હું સાબળુ છું
 સ્કાયે જવા હું રોડુ છું
 પણ 'જગત ઠગાળ છે-મારી
 સ્કાય માટે સદાય પામળુ છે'
 એમ સમજી જગતનું અપમાન હું કેમ કરું ?
 સ્કાય કરીય-પણ તે દોડાવવા માટે,
 પામળાને વધુ પામળા બનાવવા નહીં

* * *

ધૂમ એ મારે માટે છે
 હું ધમને માટે નથી
 મારી 'દિવ્યતા' પ્રગટાવે તેજ મારો ધર્મ !
 દિયતાનો સાક્ષાત્કાર કરાવે એ જ મારો ધર્મ !

પ્રિયમા પ્રિયવાસનાને 'વીધવી'—એ માટે કર્મ !
 શુદ્ધ પ્રાર્થના કે પશ્ચાત્તાપના જાણેડા નહો
 પરંતુ માનવતા પર દેવત્વના
 'સિદ્ધાસન' રચવા એજ મારો આદર્શ !
 તુલ્ય વાદવિવાદો મને પસંદ ન હો !
 મારે તો સિદ્ધાંતોને 'લવનમા પચાવવા' છે
 મોક્ષના સાક્ષાત્ દર્શન કરવા છે,
 મોક્ષની શાબ્દિક શ્રી મો નહી
 નિર્વાણનો પ્રકાશમાન પથ ચોધવો છે,
 નિર્વાણના 'નવરા' તારાઓ નહી
 યજ્ઞવાલેવી જગતની માતસિક તુલા
 સ્થિર કરી વિજય હું જરૂર વરીશ,
 ને મૃત્યુ પછી આવોક ને પરલોકમા
 મીઠી મુખદ માદગીરીઓ ઉભી કરીશ

* * *

લોહીથી ખાલીપર હું લખુ છું

“ કરીશ ના કોઈથી કે કશાથી ”

આ સંલેખ નિઃસ્વતાપૂર્વક કામ કર !

ગમે તે પવિત્ર ઠાયોની પાછળ

ઠાઈ અદ્વય શક્તિ તારો સ્વાયે ઉભી છે
 હું વિચારા જેવું વર્તન શાખીશ,
 સ્થળે સ્થળે જ્ઞાનની પરત્રો બાધીશ
 મુજનતાની દિલખુશ હૃદયે ગોચર છેાડીશ

* * *

અખૂટ શ્રદ્ધા ને અનત ધૈર્યથી,
 સદાનુભૂત ને વિશાળ રહિથી
 જગત પર હું કંઠવાણ પગલા પાડીશ
 જીવન અને કાળની પ્રત્યેક
 જવશ્યાને પવિત્ર માની હું પૂજીશ
 હરેકમાથી હું મોહ્ય જગ ચોખીશ
 મારા પ્રેમ જગતના દોરો પીચે,
 ને દોરો પીતા તે જગતને છતચે !

* * *

હું શાંતિ ચોધુ છું-શાંતિ મ્યા છે ?
 નિહાવ શાંતિ નહી
 મનુષ્યત્વને હણનારો 'વિષમય શાંતિ' નહી

ચોગીને છાજતી પરમ શાંતિ ભેધએ,
 સેનિકને છાજતી વિશાળ શાંતિ ભેધએ,
 રસમય, ભવ્ય ને 'લવતી' શાંતિ ભેધએ !
 સદાય 'સુદ્ધ વચ્ચે' હમા રહેવા છતાય—
 છતી શક્તિએ આત્મા 'અટોલ' રહે
 એવી પરમ શાંતિનો હું ચાહક છું, પિપાસુ છું

* * *

હું સાચો મનુષ્ય-જિતે દ્રિય જનીશ
 એકાત્મા નિર્જન સધાનમા
 યૌવનમરત મોહક સુહરીવું ભોજન પણ
 મારી હાજરીમાં ખૂબ પવિત્ર રહો !
 સયમ સાધે તે વીર—જગવાન !
 શોના મોહબાણથી ને ન વિધાય તે જ સાચો
 પુરુષ !
 જિતે દ્રિયતાની શક્તિથી હું પાકો 'વીર' જનીશ.

* * *

સુંસારની અસરોથી 'પર' રહી

અસરોને જ હું 'માથા' માથી જન્માવીશ,

સસારના મીઠ્યા આડળરો તજીશ અને
 આત્માને રાતદિન જાગૃત રાખીશ
 જીવનના ગઢ પાછળ નીતિની મુદરલી યી દોરોશ
 ગદારા આનંદજયો જીવનને જાગવવા
 જોભ કે કાષ, મોહ ને માયા,
 રૂપરૂઢ ને ઇર્ષાનો ડાકિણીએને દૂર હાકીશ
 મોહના મોહ, કીર્તિના મહ
 સસારના લોહશુબકો, સશયો ને તુષ્ણાઓ
 આ જધી મોહજળો હું તોડીશ
 મસારમા રહીને—

સમારીના વેષ સજીને પણ—

પ્રમોહજલનોમા નિરતર વસીને પણ—

આ મોહ તજો તોડીગ-વિરાગીપણે રહીશ !

‘સસારી સાધુ’ જનીશ—

ને જનાવીશ કે આનું નામ માથે ‘વિરાગ્ય’

આનું નામ વીરાગ્યિત ‘વૈરાગ્ય’

વૈરાગ્યનો આ પણ એક ઉદ્ભવજ દાટો છે

એવું માનપણે રચીવી વિરાગ્યનો સાચો આદર્શ

જનમજાજને પૂરો પાડીશ

જનમા રહેવા છતાં હું

કમળ સમ નિર્વેપ હવન હવી જતાવીશ ।

* * *

એક કમતુ 'આગળ'—

સ્વય રહૃતિ ત્યાગથી આત્મને ઉજાડીશ
 ને ત્યાગ જમતને શાંતિ આપશે
 મવત્ર અદ્ભૂત હવનની મુલામ દેલાવશે
 રનેટીએની નાની 'ચોલદી (સુપડી) છેડી
 હુ વિવના વિશાળ મ્નેહ સર્કલ'માં પ્રવેશોશ
 સસારીએના મ્નેહખીના વાત્મ યો
 મને ટગાવે નહી, કગાવી શકે નહી
 પ્રતિપડીના વિષમય તીરો
 મારી અનુપમ રમણીયતાને વીંધી શકે નહી
 મોહમય સસારના આકર્ષણો
 અને એ ! તેના બધકર વમળો !
 પાઠા ફરો ! અહિયા તમારે કામ નથી
 આ દગીયાવ દીલને સસાર બાધી શમ્તો નથી
 દુષ્ટનો પ્રેમ ને વિવક યાલુ સાવના વ
 મને આગળ ધકેલશે ! ને-અહાહા !
 માતા તરફ જોઈને જગતને જોઈ મુધા મગશે ।

સાચો 'વૈરાગ્ય' એટલે 'દૃઢયનો બદલો,'

સાચો 'ત્યાગ' એટલે 'અતરપતટો.'

એ ત્યાગભાવના માત્ર વેશ માગતી નથી,

પરંતુ પતટાયલા ફિલનો રંગ યાચે છે:

એવા રંગભરી કથ્યાણુભાવનાનો ખ્યાલો

ઉભશર્ધ જાય, ને

જ્યા જ્યા તેના પ્રવાહો વહે ધસે-

તેનું નામ 'આગળ' ! એજ 'પ્રગતિ' !

એજ સાચો ત્યાગ ! હું એવો ત્યાગી બનીશ

* * *

આકર્ષણ ને નિરાકર્ષણથી હું ફર છું

બાદશાહનો બાદશાહ 'હું' પોતેજ છું

પ્રભુનો પ્રભુ મારી તહેનાતમા છે

અહો ! હું જ મારી 'સેવા'મા ખરો છું

સણુભરની આ લબ્ય ભાવનાથી,

હું શકિનનો ધોધ ખીનો 'મને' જોડે છું

દિવ્યતાની શોધમા-ભાવનામા

પ્રકૃતિઓને ખૂદ દાસત્વ સ્વીકારતી વેળુ છું

માનવશક્તિની સપૂર્ણ કલાઓ હું ખીસવું છું

પ્રસન્નતાની મૂર્તિ યઈ જગતમા હું ફરે છું
 માનવીની સનાતન લક્ષ્મી
 ને પ્રભુતાની પરમ ઓષધિરૂપ
 આશા, ઉદય ને ઉચ્ચ ભાવનાનો
 હું જીવનભર પાલક છું-જીવનભર રહીશ

*

*

*

મારે તેજી વીર્ય ઉચ્ચ જ્ઞાન દોને શોધવા દોડશે,
 ને પરમ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરશે
 હું અર્થ વજરના વ્યાપારથી પાછો ફરીશ
 સમતોલવૃત્તિ જાળવવા હું સદાય મથીશ,
 અને આત્મરમણતામા જ જીવીશ ને મરીશ
 સમાન-શુદ્ધી સાથે મૈત્રીભાવના,
 હું ખી ને અજ્ઞાનજનો તરફ ઠારૂવ્ય-ભાવના,
 ઉચ્ચ જ્ઞાની-શુદ્ધી સાથે પ્રેમોદ્ભાવના,
 ને હલકાજનો તરફ માધ્યસ્થ-ભાવના ભાવીશ,
 નિરતર 'સ્વાધ્યાય'મા જીવોનો હું મંત્ર જાપીશ,
 સપ્તજા કુવિતકોને તણ 'કાયોત્સર્ગ' કરીશ,
 સર્વે જીવાયોનિને ખમાવીશ, ને
 'અનંતદંડ'થી વિરજિત લઈશ

Passive નિષ્ક્રિયતામાંથી નીકળી

Active ક્રિયાકારક 'સામાયક' માં હું પ્રવેશીશ
અને વિવિધ જ છરોથી જકડાયેલા આત્માને-
જડતાથી મુક્ત કરીશ

મૂડદાળ સ્થિતિમાંથી ચેત યમા આવીશ,
સ્થિતિચૂસ્તતામાંથી ડોડતા 'જરામા' વહીશ
સમય આત્માઓની છાયામાં હું વિકસીશ,
ને સાચું 'પરમેશ્વરત્વ' સાધીશ પ્રભુ બનીશ !
કુદરતની યોજનામાં અને વિશ્વાસ છે,
મારી આત્મશક્તિમાં અને સપ્ત શ્રદ્ધા ॥
હું ચાલતો છું હું સર્વસ્વ છું
વિધિના પેડા હું જ હૈં છું છું,
વિધાતાના રથનો 'હું' જ મહા સારથિ છું
હું ભક્ત ને ભોક્તા છું
હું પુરુષ છું, સાચો વીર છું
પાકો પુરુષાર્થો છું મહાવીર છું !

*

*

*

હું પોતાને 'સાપેક્ષ' Auto suggestion દર્શ

મનોબળ (Will to-Power) કેળવીશ

સૂક્ષ્મ વાસનાઓ !

હટો ! હટો છો ! હું પણ સૂક્ષ્મ આત્મા છું,
સ્વૂળ માનીને રજે ફસાતા, રે ! હગાતા !

મારા મૃદુ હૃદયામા અહિસાનું અમૃત છે

મારા વજ્રહૃદયામા મારી પોતાની પર
' આપેશને ' કરવાની જૂરતા પણ છે
આ જૂરતા ને ક્રોધમળતા

મારા ' યતુજય ' પથના બે લોભીયા છે !

હું તો છું મહા-વીર યુવ !

હું ક્ષત્રિયનો વારસ છું-પણ,

આશાબળ્યો છવોના છવનસહને ચીરવા નહીં,

પરંતુ ચીરવાને સાધના માટે જ ક્ષત્રીય છું—

મારો જોજ ક્ષત્રિયધર્મ છે

યતુભાવ સદા કિંમતા હું દેખું છું

પાપીને નહીં, પણ ' પાપ ' ને હું પિકકાર છું

સાત્ત્વિક-વૃત્તિમા સદાય બળવા રહી

તુચ્છતાને દેખી હું ક્યા ખાઉં છું

‘અલે’ના દ્વારે જામે કરી
 દિવ્યજ્ઞાનના દુરબીનથી સોને દું નિદાતું ૫
 આ દેખાતી અમાધ શાનિમાથી—
 Voice of Silence મોન-દિ-અવનિ
 દું સદાય સામતું છું સાજન્યા કરીય !

* * *

મૃત્યુ જાને રાખ દેહી ઉઠાડે,
 પણ સત્યમાનથી દું અત્યુ નહોં,
 સતતત્રતા જોવી થદું કે
 તથા વીતિ કે જામણા નહોં
 પ્રકાશના પુલ્કેમાં જામ !
 ‘પ્રકાશ’ થઇ દું મજાને જાડ ! વાહ ! કેવી મજા !

* * *

આત્માની મસ્તાનીએ દું ખેલીય
 ને જગતને જો ખેલમા નિરતર નોતરીય
 મારા અહેસા ને તેજસ્વી કાથો પરધોજ
 શુંદર ‘ચાલો’ દું જગતમા જ માવીય,
 કે જાનતા મુગો મુધી

એ મ્હેરાને મો 'ભણ્યા' કરે,
તે શાખમાયો સૌ અમૃત બહુ પીધા કરે,
ને નવજીવનનું જ્ઞાન ગાતા કરે !

* * *

જીભ કરતા આખરીજ

ઘણાય કામો હું આટોપીશ
અને સૂતેલાને 'મોન' સહેતથી જગાડીશ
કારણ—અમુક ભૂમિકા પછી
શબ્દો ને ઉપદેશ, એ મારે મન
જ જાળ હશે !

જોડી મોટાઈ, હબજખો વિવેક,
ને નકામી ધમાલો ! દૂર હો ! દૂર હો !
જગતનું તમે પૂજ જમાવ્યું છે

Show' બાદ દેખાવ કરવામા દુનિયાએ
ઉધુ ઘાલીને તમને આડી અવળી વાપરી છે
તે દૂર હો ! કૃપા કરી, દૂર હો !

જ્ઞાનના ગરવા શિખર પર ઉભા રહી

દુનિયા સાથે હું વાત કરીશ

શાંતિ ને મધુરતાના એ મંદિરે

દર્શન કરવા મૌન સંકેતથી સૌને બોલાવીશ

થોડું ખાઈને, ખૂબ પચાવીશ

અતિજ્ઞાનના અપમા કરતા—

થોડું ખાઈને માતવતા હું કેળવીશ

‘મનુષ્યત્વ’નું અપમાન—

એ એકજ વસ્તુ મારાથી સહન નહીં થાય !

* * *

આવેશ ને લાગણી મારા પાંખેલા કુતરા છે

સ્વર્ભાવ પર ઠાણુ

એ તો મારો અનત ખેલ છે

‘વ્યવહારપણું’ ના વર્તન કરતા

આદ્યનું શુભાન—આનંદાન શુભાન

હું સદાય બાગૃત રાખીશ

નવો પ્રાણ, નવી શક્તિ, અમૃતલયો વિચાર,

ને સંતોષિતરી રાખીના

મધુરો શ્વાસ અકર્ષિત હું ખેંચીશ

આત્મા, વ્યક્તિ, સમાજ કે ધર્મ,
 શરૂ ને વિધની પરત્રતા
 હોડવા હું સર્વસ્વ ત્યાગી જગીશ
 વ્યક્તિત્વવાતવ્ય મારે હું વિલાસો તણશ
 સમાજ-ધર્મ કાળે ભગ્ય તપસ્યથી કરીશ
 શબ્દ તે વિધના મુખો આટે
 સ્વગના મુખો હું વિસારીશ !
 બહુને સુકિત આપવી એજ મારો ધર્મ છે
 ધર્મ પાળતા, લવનને કુરમાનીયો, આનદ્યો,
 દયા, ક્ષમા, પ્રેમ ને શોભન્યથી બજવાળીશ
 નિયમિત જડત્વને બદલે
 રસમેય ચૈતન્ય હું આણીશ ચેતન ! ચેતન !
 મારા લવનની
 મારા વિચારોની,
 મારા કાર્યોની—
 આટલી આટલી પવિત્ર ભાવનાઓમા
 જે જે અપૂર્ણતા હોય,
 તેને 'પૂર્ણ' કરવાને ભગીચ્ય તપ હું આદરીશ
 આત્મા, મારા શરીરમા નથી, પણ
 મારી ભાવનામા—મારા દૃઢ્યમા—

મારી 'વિચારસુધિ'માં વિરાજે છે
 જે જ્ઞાન હું છુટી છુટીને રાખીશ
 ભાવના કે વિચારોને નખળા કરી
 આત્માને હરણીજ હું નહીં અમડાવું !
 મારો આત્મા પવિત્ર છે
 વિશ્વના હરેક ભાગો પવિત્ર છે
 મ્હાનો દ્રષ્ટિ પરમ પવિત્ર છે
 હું દિવ્ય છું
 હું મહાન્ છું,
 જગતની ચિતનભરી ચાતિનો-જ્યોતિનો હું
 વ્યાપક છું

વિશ્વતુ ઠ'વાણ યાય'—

જે મારી પ્રતિપળે જાગૃત ભાવના છે
 જો આત્મ સ્વરૂપો ! અહા કેવો જ્ઞાનદ છે !

મ્હારા મધુર સ્વરૂપો !

પ્રધારો ! 'અવરના' મહિરના ઉંડાણમાં—

આપણેજ આપણા દેવ યમજે
 આપણેજ આપણા શિક્ષા-‘ગુરુ’ યમજે,
 ને મોક્ષમાર્ગના સાચા લોભીયા યમ

સૌ નગદ્યવેને તેજસ્વી પ્રકાશ બતાવીએ !

ચાલો ! જો માનવ પ્રભુએ !

આપને દિવ્યતાને પચે !

ચાલો, સૌ સાથે જ વિચરીએ

વિવિધ પ્રકૃતિના દેખાતા વિશેષી

સ્વભાવોને વિશેષી કાર્યો, જે બીજી કાંઈ જ નથી

પણ આપણા એક બીજના જ પાવેલાં ફળો છે

આપણી સૌની પ્રકૃતિનું કેન્દ્ર એક જ છે,

સૌનું મુકાન એક જ

એક જ-એક જ આત્માના હાથમાં છે

તે તમે ને હું-આત્મા ! પરમાત્મા !

આજમુખી અફસોસ કરી કરીને ચોતાની

પામરતાના ગીતડા આપણે

ધણા ગાયા, ધણા ગાયા, ગાઈ ગાઈને મૂક્યા !

ધણું મૂક્યા !

મૂલીને પરિણામે

આપણે આપણી ઉછાળા મારેલી જ પ

આત્મશક્તિઓને જોઈ

પગવા નહિ !

ચાલો ! બુલ્યા ત્યાથી ફરી !

જા યા ત્યારથી મવાર !

આપણે દિવ્યમાર્ગના મુમાફકે છીએ,
એ ભૂલગે ના !

જગતમા સૌનુ કસ્યાણુ થાવ ! એજ
આપણી ભાવના હો !

અને વિશ્વના પેટમાંથી અમી-જળના
ફૂવારાઓ સદાય ઉડતા રહો !
આપણે પ્રેમથી પાન કરીએ !

ૐ વિદ્યનદ ! પરમાનદ !

ૐ અર્દમ !

